

Oplegvel Collegebesluit

Portefeuille M. Divendal
Auteur Mevr. I. Out
Telefoon 5113486 E-mail: i.out@haarlem.nl
STZ/JOS Reg.nr. 2010/66731
Te Kopiëren: -
B & W-vergadering van 23 maart 2010

Onderwerp

Vaststellen verantwoordingen 2007 en 2008 Stichting Dunamare

DOEL: Besluiten

Het College is bevoegd de verantwoordingen 2007 en 2008 van Stichting Dunamare te beoordelen op grond van het raadsbesluit van 15 maart 2007, de statuten van de Stichting en de Wet op het Voortgezet Onderwijs (art. 53c).

B&W

1. Het vaststellen van inhoudelijk jaarverslag 2007 en jaarrekening 2007 inclusief de accountantsverklaring van Dunamare Onderwijsgroep.
2. Het vaststellen van het inhoudelijk jaarverslag 2008 en jaarrekening 2008 inclusief de accountantsverklaring van Dunamare Onderwijsgroep.
3. Het besluit heeft geen financiële consequenties.
4. Het besluit wordt ter informatie gestuurd aan de commissie Samenleving.
5. Betrokkenen ontvangen na besluitvorming informatie over dit besluit.

Collegebesluit

Onderwerp: Vaststellen verantwoordingen 2007 en 2008 Stichting Dunamare
Reg. Nummer: 2008/186975 en 09/248157

1. Inleiding

Het College is bevoegd de verantwoordingen van Stichting Dunamare vast te stellen in het kader van Wet op het Voortgezet Onderwijs (art. 53c) inzake instandhouding Openbaar Voortgezet Onderwijs, het Raadsbesluit van 15 maart 2007 en de Statuten van Stichting Dunamare.

Stichting Dunamare is verantwoordelijk voor openbare en bijzondere scholen voor voortgezet onderwijs in Haarlem.

Het nemen van een besluit is uitvoering geven aan het Reglement Toezicht Scholen Openbaar Voortgezet Onderwijs Haarlem, waarin de gemeenteraad in haar besluit op 15 maart 2007 “het toezicht, zoals vastgelegd in het Reglement Toezicht Scholen Openbaar Voortgezet Onderwijs Haarlem, opdraagt aan het College”.

Conform het Reglement wordt de toezichthoudende rol ingevuld door een jaarlijkse bespreking van inhoudelijke verslaglegging, jaarrekeningen, begroting en de relatie tussen het strategisch beleidsplan van Stichting Dunamare en het lokaal onderwijsbeleid. Dit Reglement geeft uitvoering aan art. 11 van de Statuten van de Stichting Dunamare, mede in verband met de relevante onderwijswetgeving (art. 53c Wet voortgezet onderwijs 2007; instandhouding openbaar onderwijs).

Het gemandateerde toezicht betreft de openbare scholen die onder bevoegd gezag van Stichting Dunamare staan, voorzover gelegen in de gemeente Haarlem.

Het bestuur van Stichting Dunamare heeft haar inhoudelijke jaarverslag en jaarrekening inclusief de goedkeurende accountantsverklaring over het kalenderjaar 2008 ter vaststelling ingediend.

Eerder is het inhoudelijk jaarverslag en de jaarrekening inclusief goedkeurende accountantsverklaring over het kalenderjaar 2007 van Stichting Dunamare met dit doel ontvangen. Door de overgangperiode van de Bestuurscommissie Openbaar Voortgezet Onderwijs naar Stichting Dunamare is deze niet eerder vastgesteld, en ligt deze thans ook ter vaststelling voor.

Op grond van de vaststelling van genoemde notities vindt overleg met Stichting Dunamare plaats inzake de in te dienen begroting Stichting Dunamare 2010.

De doelen van de Stichting dragen bij aan de realisering van de doelen van programma 4 (=Jeugd, Onderwijs, Sport) van de programmabegroting. Het hoofddoel van programma 4 is het bieden van voorzieningen aan jongeren om goede basis voor ontwikkeling en participatie te kunnen realiseren. De doelen van de Stichting dragen ook bij aan het subdoel van programma 4: minimaliseren van onderwijsachterstand en voldoende onderwijshuisvesting.

2. Besluitpunten college

1. Het vaststellen van het inhoudelijk jaarverslag 2007 en jaarrekening 2007 inclusief de accountantsverklaring van Stichting Dunamare.
2. Het vaststellen van het inhoudelijk verslag 2008 en jaarrekening 2008 inclusief de accountantsverklaring van Stichting Dunamare.
3. Het besluit heeft geen financiële consequenties.
4. Het besluit wordt ter informatie gestuurd aan de commissie Samenleving.
5. Betrokkenen ontvangen na besluitvorming informatie over dit besluit.

3. Beoogd resultaat

Stichting Dunamare wordt in staat gesteld openbaar en bijzondere scholen voor voortgezet onderwijs in Haarlem uit te voeren waardoor 5821 leerlingen openbaar en bijzonder voortgezet onderwijs in Haarlem kunnen volgen (teldatum 1-10-2009).

4. Argumenten

Stichting Dunamare realiseert openbaar en bijzonder voortgezet onderwijs uit op basis van het raadsbesluit van 15 maart 2007, waarin is vastgelegd aan welke eisen de stichting dient te voldoen.

Over genoemde jaarverslagen en jaarrekening heeft een bespreking tussen Stichting Dunamare en het College op 22 januari 2010 plaatsgevonden. N.a.v. deze bespreking is geconstateerd dat Stichting Dunamare conform de afspraken op verantwoorde wijze haar werkzaamheden verricht.

5. Kanttekeningen

De jaarrekeningen 2007 en 2008 zijn voorzien van goedkeurende accountantsverklaringen, waarin rechtmatige besteding geconstateerd wordt.

M.b.t. het kalenderjaar 2008 is een aanzienlijk negatief exploitatiesaldo van € 1.250.907,- ontstaan. Stichting Dunamare werkt in de komende jaren aan kostenvermindering, waardoor de kosten en baten meer in evenwicht komen. In het kader van de in te dienen begroting 2010 zal hierover expliciet verder overleg met Dunamare plaatsvinden

6. Bijlagen

Ter inzage wordt gelegd:

Het jaarverslag 2007 (bijlage A),

De jaarrekening 2007 (bijlage B)

Het jaarverslag 2008 (bijlage C)

De jaarrekening 2008 (bijlage D)

Verslag van 22 januari 2010 (bijlage E)

Het college van burgemeester en wethouders

de secretaris

de burgemeester

Financiële verantwoording 2007

Dunamare onderwijsgroep

PRICEWATERHOUSECOOPERS
PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.
Uitsluitend voor identificatiedoeleinden

Bevoegd gezag: 41664

Inhoudsopgave

INLEIDING	4
VERSLAG RAAD VAN TOEZICHT	5
SOCIAAL BESTUURSVERSLAG	6
Het fusieproces: samen sterker	6
De besturingsstructuur: een serieuze zaak	6
Het strategisch beleidsplan: op koers	7
Onderwijs: de kern van de zaak	8
Kwaliteitszorg: uit de startblokken	9
Klachtenbeleid: geen probleem?	9
Het Centraal Bureau: roerige tijden	9
P&O: wapenfeiten	10
Afdeling financiën: winst en verlies	10
ICT: ervaringen rijker	11
Inkoop: een begin	11
Huisvesting: bouwen aan Dunamare	11
FINANCIËEL JAARVERSLAG	12
Leerlingenontwikkeling	12
Ontwikkeling financiële kengetallen	13
Toelichting Activa	15
Toelichting Passiva	18
Toelichting exploitatie Dunamare onderwijsgroep	22
Toelichting exploitatie Centraal Bureau	24
FINANCIËLE VERANTWOORDING 2007	26
A1 Grondslagen voor de jaarrekening	26
A2 Financiële kengetallen	29
A3 Balans en exploitatierekening in percentages van het totaal	30
B2 Balans per 31-12-2007	31
B3 Exploitatierekening 2007	33
B4 Kasstroomoverzicht 2007	34
B5 Toelichting op de onderscheiden van de balans	35
B6 Niet uit de balans blijvende verplichtingen	40
B7 Overzicht verbonden partijen	40
B8 Toelichting op de onderscheiden posten van de exploitatierekening	41
C1 Accountantsverklaring	46
C2 bestemming van het exploitatiesaldo	47
C3 Gebeurtenissen na balansdatum	47
D1 Gegevens over de rechtspersoon	48
D2 Bijlage: specificaties posten OCW	49
B3 Exploitatierekening per Brinnr	51

PRICEWATERHOUSECOOPERS

PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.
Uitsluitend voor identificatiedoeleinden²

BIJLAGE I: EXPLOITATIE CENTRAAL BUREAU	65
---	-----------

BIJLAGE II: UIT HET VERSLAG VAN DE SCHOLEN	70
---	-----------

Daaf Geluk School	71
Prof. dr. Gunningschool SO	72
Prof. dr. Gunningschool VSO	73
Haarlemmermeer Lyceum.....	74
Het Hoofdvaart College	75
Ichthus College Havo-Atheneum-Gymnasium	76
Ichthus College TL.....	77
Hartenlustschool Bloemendaal.....	78
LJC ²	79
Maritieme Academie Harlingen	80
Montessori College Aerdenhout	81
Oost ter Hout school	82
Paulus Mavo	83
Praktijkschool Koningin Emma.....	84
Praktijkschool De Linie	85
Schoter Scholengemeenschap	86
Het Sterren College Haarlem.....	87
Technisch en Maritiem College Velsen	88
Tender College IJmuiden	89
Teyler College.....	90
Vellesan College.....	91
Wim Gertenbach College Zandvoort	92

INLEIDING

Voor u ligt het eerste jaarverslag van de stichting Dunamare Onderwijsgroep. Dunamare ontstond op 28 juni 2007 uit een fusie van OVO Haarlem, SaVO Haarlemmermeer en Kennemerland en de Onderwijsstichting Kennemerland.

Een fusie van deze omvang is een proces dat veel in beweging zet en veel veranderingen brengt. Veranderingen voor de scholen en veranderingen voor mensen in de (centrale) organisatie.

De doelen van de fusie waren divers, maar versterking van de scholen en verbetering van het onderwijsaanbod waren van meet af aan belangrijk. In het korte leven van de Dunamare Onderwijsgroep blijkt realisatie van deze doelen mogelijk.

In 2007 is een begin gemaakt met het ontwikkelen van een strategisch beleidsplan dat richting moet geven aan de schoolplannen van de scholen. Het managementstatuut dat de verhouding tussen bestuur en management regelt, is bijna afgerond. De opbouw en eenwording van de centrale organisatie die de scholen moet ondersteunen op het gebied van financiën, ICT, personeel, huisvesting en inkoop is in volle gang, maar vraagt meer tijd dan gewenst.

De Dunamare Onderwijsgroep onderschrijft de code Good Governance van de VO-Raad. Belangrijk onderdeel daarvan is de verantwoording naar alle betrokkenen en belanghebbenden van de stichting. Dit jaarverslag wil inhoud geven aan de verantwoording.

Drs. Albert J. Strijker

Voorzitter College van Bestuur

VERSLAG RAAD VAN TOEZICHT

Het jaar 2007 is begonnen met drie stichtingen die een fusie voorbereidden en die een voorlopige Raad van Toezicht kende bestaande uit twee afgevaardigden uit ieder van de besturen. De voorbereiding van de fusie en de totstandkoming van de fusie was het belangrijkste onderwerp voor de voorlopige Raad. De fusie is tot stand gekomen op 28 juni 2007.

Met de fusie ontstond ook de formele Raad van Toezicht. De raad bestond uit:

De heer ir. J. Vermeer (op voordracht van OVO)

De heer drs. X.J. den Uyl (op voordracht van OVO)

De heer H.J.M. Mantel (op voordracht van SAVO)

De heer E.N. Vonk (op voordracht van SAVO)

De heer De heer N. Koers AA (op voordracht van NOG)

De heer E.W.H. Holterman (op voordracht van NOG)

Mevrouw F.M. Anker (op voordracht oudergeleding GMR)

De Raad kwam bijeen op 3 september, 8 oktober, 26 november. Op 21 december werd een studiedag gehouden over de rol en verantwoordelijkheden van de Raad.

De Raad benoemde een auditcommissie, bestaande uit de heren E.W.H. Holterman en H.J.M. Mantel.

De Raad benoemde een remuneratiecommissie bestaande uit de heren ir. J. Vermeer, E.N. Vonk en drs. X.J. den Uyl.

De Raad benoemde Price Waterhouse Coopers als extern accountant.

PRICEWATERHOUSECOOPERS
PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.
Uitsluitend voor identificatiedoeleinden

SOCIAAL BESTUURSVERSLAG

Het fusieproces: samen sterker

In 2004 vonden de eerste verkennende gesprekken plaats tussen de directieleden van SaVO, OVO Haarlem en de Noordzee Onderwijs Groep. Zij wilden de belangstelling voor een fusie peilen. Vervolgens brachten zij de voor- en de nadelen in kaart. Deze onderzoeksfase resulteerde in een eindverslag. De algemene conclusie hierin was, dat de balans doorsloeg ten gunste van de voordelen en dat een fusie zeker levensvatbaar was.

Op 1 oktober 2006 kwamen de drie besturen tot het voorgenomen besluit om te fuseren. De medezeggenschapsraden gaven in eerste instantie een negatief advies. Na uitvoerig overleg hebben zij dat echter ingetrokken. Ook met de vakbonden is uitvoerig gesproken en zij gaven daarna een positief advies.

In december 2006 heeft de voorlopige Raad van Toezicht het College van Bestuur benoemd. Voor de naam van de nieuwe stichting werd een prijsvraag uitgeschreven. Het werd *Dunamare*. Dit woord duidt het gebied aan dat de stichting bestrijkt: duinen, zee en (Haarlemmer)meer.

De schoolleiders kwamen driemaal twee dagen bijeen in Epe om het fusieproces te bespreken. Het resulteerde onder andere in een gezamenlijk geformuleerde missie en visie van Dunamare.

Op 29 juni 2007 is de fusie daadwerkelijk tot stand gekomen met de oprichting van de Stichting Dunamare onderwijsgroep.

Voor een uitgebreider verslag over het fusieproces zie www.dunamare.nl/jaarverslag

De besturingsstructuur: een serieuze zaak

Bij de oprichting van Dunamare zijn de statuten van de Stichting vastgesteld. Deze bepalen onder andere, welke bevoegdheden het College van Bestuur van Dunamare heeft. De Raad van Toezicht is belast met het toezien op het beleid van het College van Bestuur en de belangen van de Stichting in het algemeen. Op deze wijze is er een duidelijke scheiding tussen besturen en toezicht houden

De juridische bestuursvorm is een samenwerkingsbestuur. Deze vorm houdt zowel openbare als bijzondere scholen in stand. Elke school behoudt haar denominatie (algemeen christelijk, algemeen bijzonder) of haar openbaar karakter.

In de besturingsfilosofie en het daarop gebaseerde managementstatuut is de bevoegdheidsverdeling tussen het College van Bestuur en rector/directeur beschreven. Het College van Bestuur geeft bij mandaat een bepaald gedeelte van zijn bevoegdheid door aan de rector/directeur, maar blijft eindverantwoordelijk. De rector/directeur rapporteert over het uitoefenen van zijn taken en bevoegdheden aan het College van Bestuur.

Voor een uitgebreider verslag over de besturingsstructuur zie www.dunamare.nl/jaarverslag

Het strategisch beleidsplan: op koers

Al voor de fusie heeft Dunamare gewerkt aan het strategisch beleidsplan. Hierin zet zij de koers uit voor de periode van 2008-2012. In 2007 zijn de volgende paragrafen afgerond: missie, visie, besturingsfilosofie, ambitie en cultuur. In de missie is de bestaansreden van Dunamare verwoord.

De missie

Dunamare biedt een volledig en voor alle leerlingen passend aanbod van voortgezet onderwijs in de regio Haarlem, Haarlemmermeer en Kennemerland. Daarnaast verzorgt Dunamare speciaal onderwijs en nautisch onderwijs. Zij biedt huisvesting aan leerlingen van het nautisch onderwijs in Harlingen en Velsen. Het onderwijs van Dunamare is algemeen toegankelijk en geeft blijk van hoge kwaliteit. Met haar onderwijsaanbod speelt Dunamare vroegtijdig in op demografische, maatschappelijke en economische ontwikkelingen. Vanuit haar maatschappelijke verantwoordelijkheid geeft Dunamare richting en samenhang aan het onderwijs. Dunamare ondersteunt de scholen met een professioneel personeelsbeleid, een op stabiliteit gericht financieel beleid en een efficiënt facilitair- en huisvestingsbeleid.

De visie is het ambitieuze toekomstbeeld waar Dunamare naar toe wil werken.

De visie

Dunamare beleeft haar visie vanuit de kernwaarden, kwaliteit, professionaliteit, stabiliteit, samenhang en omgevingsgerichtheid.

Dunamare zet zich in voor een hoge kwaliteit van het onderwijs op haar scholen. Die kwaliteit blijkt niet alleen uit de onderwijsopbrengsten en tevredenheid van alle betrokken geledingen, maar ook uit de wijze waarop de scholen vroegtijdig met hun beleid inspelen op maatschappelijke en wetenschappelijke ontwikkelingen. Hierin krijgt duurzaam leren een plaats: leerlingen leren omgaan met de uitdagingen van nu en van de toekomst op een manier die bijdraagt aan een wereld die voor ieder de moeite waard is om in te leven.

De scholen van Dunamare hebben met name in het primaire proces veel ruimte voor eigen beleid. Tegelijkertijd stimuleert Dunamare een intensieve kwaliteitszorg, in de scholen en in de ondersteunende diensten.

Dunamare ontwikkelt in samenspraak met de scholen een integraal personeelsbeleid waarmee de ambities van de organisatie en die van haar medewerkers op elkaar worden afgestemd. Elementen daarvan zijn de professionele ontwikkeling van alle medewerkers, de arbeidsvoorwaarden, mobiliteit en werkgelegenheid. Attitudes die blijk geven van professionaliteit, zoals de bereidheid tot voortdurende ontwikkeling, aanspreekbaarheid, transparantie, het open staan voor feedback en samenwerking, draagt Dunamare hoog in het vaandel.

Het beleid van Dunamare richt zich binnen haar werkgebied op een stabiel onderwijsaanbod. Zij zet zich in voor een evenwichtige spreiding van het onderwijsaanbod in de regio, zodat alle leerlingen binnen de organisatie een passende school kunnen kiezen.

Bovendien streeft Dunamare naar een stabiele werkgelegenheid en voert zij daarvoor een op continuïteit en duurzaamheid gericht financieel beleid

Vanuit haar maatschappelijke verantwoordelijkheid zal Dunamare een samenhangende aanpak op het niveau van de scholen ontwikkelen. Deze aanpak is gericht op goede doorstroommogelijkheden, zodat leerlingen op een maximaal niveau uitstromen en uitval zoveel mogelijk wordt voorkomen. Dunamare zal de samenhang in onderwijsvormen vanuit een innoverende aanpak vormgeven.

Dunamare anticipeert op ontwikkelingen in de samenleving en zal vanuit haar verantwoordelijkheid een initiërende rol spelen. Dunamare zal een sterke speler zijn op de onderwijsmarkt en door haar contacten met overheden, bedrijfsleven, maatschappelijke instellingen en andere onderwijsorganisaties gunstige condities scheppen voor haar scholen. Deze scholen zullen net als Dunamare een duidelijke omgevingsgerichtheid tonen en maken dat zichtbaar door innoverend beleid dat inspeelt op een zich voortdurend ontwikkelende maatschappij.

Zie voor de overige paragrafen van het Strategisch beleidsplan www.dunamare.nl/strategisch_beleidsplan

Het strategisch beleidsplan zal in mei 2008 zijn afgerond en vastgesteld.

Onderwijs: de kern van de zaak.

Bij Dunamare draait alles om onderwijs. Het spreekt voor zich, dat dit in de visie en de ambitie van Dunamare centraal staat. Dunamare zal zich sterk inzetten voor het verruimen van het onderwijsaanbod in de regio en het verbeteren van het onderwijsleerproces. Daar is in 2007 een krachtig begin mee gemaakt.

Onderwijsaanbod

Dunamare wil een passende onderwijsvoorziening voor elke leerling in de regio. Voor leerlingen van vmbo en ZMOK-onderwijs die niet kunnen leren in een schoolse setting, ontbreekt zo'n voorziening. Daarom is Dunamare in 2007 samen met o.a. ROC NOVA begonnen met de voorbereiding van een - meer bedrijfsmatige - combinatieschool. Die voorbereiding gebeurt voornamelijk in het project De Ronde. De leerlingen kunnen er een startkwalificatie behalen op niveau 2.

Dunamare werkt ook aan het opvullen van een andere lacune in het onderwijsaanbod: een zorghoofdschool in Haarlemmermeer.

Voor het vmbo heeft Dunamare een aantal initiatieven genomen: verbreding van het aanbod van afdelingen, afstemming van programma's met ROC NOVA en verkorting van de leerroute vmbo-mbo.

De profilering van avo-scholen om getalenteerde jongeren ruimte te bieden, heeft verder inhoud gekregen. Twee scholen hebben de LOOT-status verworven voor sporttalenten.

Onderwijsleerproces

Dunamare heeft een innovatieplatform in het leven geroepen. Het platform wil schoolleiders die innovatief beleid ontwikkelen, bij elkaar brengen, stimuleren, inspireren en motiveren. Zo kunnen zij beter vooruitlopen op toekomstige ontwikkelingen en reageren op veranderingen in de samenleving.

Dunamare is bezorgd om het geringe aantal leerlingen in Nederland dat kiest voor exacte studierichtingen. Een tekort aan bètaopgeleiden is schadelijk voor de economie en het onderwijs zelf. Daarom probeert Dunamare samen met enkele partners het onderwijs in de exacte vakken moderner en aantrekkelijker te maken door serious gaming een plaats te geven als didactisch hulpmiddel.

De dreiging van een lerarentekort geldt niet alleen voor de exacte vakken. Daarom is Dunamare begonnen met het project Opleiden in de School. Dit draagt bij aan een opleiding op maat voor potentiële docenten.

Dunamare werkt aan het terugdringen van schooluitval. Een stap daarin is dat de scholen in 2007 een goede toelatingsprocedure hebben afgesproken en de toelatingsnormen met elkaar hebben afgestemd.

Voor een uitgebreider verslag over Onderwijs en innovatie zie www.dunamare.nl/jaarverslag

Kwaliteitszorg: uit de startblokken

Kwaliteitszorg neemt een belangrijke plaats in op de agenda van Dunamare.

Stelselmatige aandacht voor kwaliteit zal leiden tot een sterk verbeterd onderwijsleerproces en een hoog onderwijsrendement.

Dunamare onderscheidt 5 fasen van kwaliteitszorg: een aanloopfase, fasen 1, 2 en 3, tot slot de excellente fase. Elk met specifieke kwaliteitskenmerken. Kwaliteitskenmerken zijn bijvoorbeeld managementcontracten, teamjaarplannen, audits, jaarverslagen. De scholen doorlopen de 5 fasen de komende jaren in een eigen tempo.

Eind 2007 bevond een deel van de scholen zich in de aanloopfase. De meerderheid zat in fase 1 en enkele scholen waren vrijwel toe aan de overstap naar 2.

De rectoren en directeuren hebben ieder een managementcontract voor het schooljaar 2007-2008. Over de tussenresultaten rapporteren zij periodiek aan het College van Bestuur.

De basis onder kwaliteitszorg vormen het strategisch beleidsplan van Dunamare en de schoolplannen. In 2007 is het eerste deel van het strategisch beleidsplan afgerond. Het zal in april 2008 compleet zijn. Daaruit zal het College van Bestuur dan specifieke tweejarendoelen formuleren, die in 2007 nog ontbraken.

De scholen actualiseren in het schooljaar 2007-2008 hun schoolplannen door ze aan te laten sluiten bij de visie en ambitie in het strategisch beleidsplan.

Voor een uitgebreider verslag over de Kwaliteitszorg van Dunamare zie www.dunamare.nl/jaarverslag

Klachtenbeleid: geen probleem?

In de eerste helft van 2007 werkten de drie aanstaande fusiepartners elk met een eigen klachtenregeling. Na de fusie tot Dunamare onderwijsgroep in juni zijn klachten op dezelfde wijze behandeld als voorheen binnen de individuele stichtingen.

Dunamare nam het initiatief tot het opstellen van een eigen klachtenregeling. Deze zal in 2008 van kracht worden.

In het jaar 2007 werden in totaal zeven klachten ingediend.

Voor een uitgebreider verslag over het Klachtenbeleid zie www.dunamare.nl/jaarverslag

Het Centraal Bureau: roerige tijden

De drie ondersteunende diensten van de fusiepartners kwamen al een half jaar voor de fusiedatum bij elkaar in één gebouw in Schalkwijk. De fusievoorbereiding zou op deze manier beter kunnen verlopen.

De (cultuur)omslag van drie betrekkelijk kleine organisaties naar één grotere organisatie heeft de nodige impact gehad. Het afstemmen van de bedrijfsprocessen bleek een ingewikkelder klus dan verwacht. Ondanks grote inzet van de medewerkers bleven de resultaten achter. De scholen ondervonden de vervelende gevolgen daarvan.

PRICEWATERHOUSECOOPERS

PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.
Uitsluitend voor identificatiedoeleinden 9

Het personeelsverloop was aanzienlijk. Vaak was het nodig interim-medewerkers aan te stellen. De krapte op de arbeidsmarkt had ook zijn invloed. De klachten van de scholen over het achterblijvende serviceniveau werden steeds erger. Daarom is een van de leden van het College van Bestuur het bureau tijdelijk zelf gaan aansturen. Hij heeft een actieplan opgesteld. Medio 2008 zal de kwaliteit van het centraal bureau en het prettige werkklimaat terug zijn op het gewenste niveau.

Voor een uitgebreider verslag over het Centraal Bureau zie www.dunamare.nl/jaarverslag

P&O: wapenfeiten

De afdeling P&O heeft zich voor en na de fusie ingespannen om de verschillende personeels- en salarisadministraties van de drie fusiepartners samen te voegen. Een belangrijke stap was het in gebruik nemen van een nieuw personeels- en salarissysteem. In overleg met werknemersvertegenwoordigingen is gewerkt aan het harmoniseren van arbeidsvoorwaarden.

De afdeling P&O heeft zich erg ingespannen om de dienstverlening aan de scholen te verbeteren. Het op orde krijgen van de werkprocessen was hierin een belangrijke factor. Zo zijn er nieuwe procedures ingevoerd voor het aanleveren van salarismutaties. De zoektocht naar kaders om beleid te ontwikkelen en activiteiten te kunnen inrichten, heeft binnen de afdeling voor onrust gezorgd. Die werd versterkt door het vertrek van een aantal medewerkers. De scholen hebben daar helaas gevolgen van ondervonden. In het laatste kwartaal heeft Dunamare initiatieven genomen om tot een stabielere personeelssituatie te komen.

Voor een uitgebreider verslag over P&O zie www.dunamare.nl/jaarverslag

Afdeling financiën: winst en verlies

Door het in gebruik nemen van een aantal financiële administratiesystemen boekten de werkprocessen op de afdeling het afgelopen jaar behoorlijke vooruitgang. De veranderingen die dat voor de medewerkers betekende, hebben het nodige van hen gevraagd en bijgedragen aan personeelwisselingen.

Belangrijk was de keuze voor het systeem *Exact Financials c.s.* Dit is de basis voor het juist en tijdig verstrekken van managementinformatie aan de schoolleiders en het College van Bestuur. Om rectoren en directeuren tot op detailniveau direct inzicht te kunnen geven in hun financiële administratie, is het initiatief genomen tot invoering van het zogeheten *webbased datawarehouse*. Aan de omslachtige papierstroom van facturen tussen scholen en de afdeling Financiën komt een einde door het digitale systeem *20/20 vision*.

Deze verbeteringen hebben wel hun prijs gehad. De medewerkers zagen hun werkzaamheden veranderen, bevoegdheden en verantwoordelijkheden wijzigden, er vertrokken collega's. Bovendien kon de afdeling in 2007 niet tijdig de kwartaalrapportages aan de scholen leveren. Maar als de balans wordt opgemaakt, is de winst groter dan het verlies: in 2008 zullen de scholen de diensten krijgen waar zij recht op hebben.

Voor een uitgebreider verslag over de afdeling Financiën zie www.dunamare.nl/jaarverslag

ICT: ervaringen rijker

2007 was voor de afdeling ICT een jaar van grote inspanning, maar ook van spanning. De kerntaak is het ondersteunen van het onderwijsleerproces op de scholen en van de administratieve processen. Dat is ondanks alle inzet niet altijd van een leien dakje gegaan.

Twee fusiepartners, OVO en NOG, hadden in 2006 hun ICT-organisaties al samengevoegd. In 2007 volgde de zogeheten migratie van SaVO. Daarbij moesten de softwarepakketten *gescript* worden om via een centrale uitrol te kunnen functioneren binnen het Dunamarenetwerk. Het aantal pakketten dat op de scholen in gebruik is, verraste de ICT-afdeling behoorlijk: het waren er ruim 1000. Er ontstonden problemen en vertragingen, met consequenties voor het onderwijsleerproces. In de infrastructuur waren verbeteringen nodig. Een eerste stap was om alle applicaties vanuit een rekencentrum te laten draaien. Daarnaast zijn voorbereidingen begonnen voor het aanleggen van glasvezelverbindingen. Het personeelsverloop op de ICT-afdeling was aanzienlijk. Want de interne problemen en de gunstige arbeidsmarkt hadden hun uitwerking. Het inhuren van interim-medewerkers was een kostbare aangelegenheid. Dunamare heeft advies gevraagd over uitbesteding van ICT-taken.

Voor een uitgebreider verslag over de ICT-afdeling zie www.dunamare.nl/jaarverslag

Inkoop: een begin

Door de fusie tot Dunamare is er een organisatie ontstaan met een aanzienlijke schaalgrootte. Dat betekent kansen voor het realiseren van besparingen door een goed inkoopbeleid. Daarnaast was het belangrijk om de commerciële afspraken die afzonderlijke scholen in het verleden waren aangegaan, af te stemmen. In oktober heeft Dunamare een externe werknemer ingehuurd om de afdeling Inkoop op te zetten.

Voor een uitgebreider verslag over Inkoop zie www.dunamare.nl/jaarverslag

Huisvesting: bouwen aan Dunamare

Voor de Dunamarescholen zijn er veel nieuwbouw- en verbouwactiviteiten. In Harlingen vond de oplevering plaats van een nieuw schoolgebouw. De gemeente Haarlem heeft het opdrachtgeverschap voor twee nieuwe schoolgebouwen voor vmbo overgedragen aan Dunamare. Die moeten er in 2010 staan. Met de gemeenten Haarlemmermeer, Velsen, Haarlem en Zandvoort voert het College van Bestuur overleg over bouwplannen voor zes van zijn scholen. Dunamare heeft een contract gesloten voor externe professionele begeleiding bij onderhoud van de schoolgebouwen.

Voor een uitgebreider verslag Huisvesting zie www.dunamare.nl/jaarverslag

PRICEWATERHOUSECOOPERS

PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.
Uitsluitend voor identificatiedoeleinden

FINANCIËEL JAARVERSLAG

De Stichting Dunamare Onderwijsgroep is werkzaam vanaf 1 juli 2007 en is tot stand gekomen uit een fusie van Samenwerkingsstichting Voortgezet Onderwijs Haarlemmermeer en Kennemerland (SaVO), Stichting Organisatie Voortgezet Onderwijs Haarlem (OVO) en Noordzee Onderwijs Groep (NOG). Ten behoeve van het afleggen van verantwoording over het gevoerde financiële beleid in 2007 is een financiële verantwoording opgesteld, die is samengesteld uit de cijfers van de rechtsvoorgangers van Stichting Dunamare Onderwijsgroep over het eerste halfjaar van 2007 en de cijfers van Stichting Dunamare Onderwijsgroep over het tweede halfjaar 2007. Feitelijk voerden de afzonderlijke stichtingen vanaf 1 januari al een gezamenlijk beleid. Voor vergelijkingsdoeleinden zijn de cijfers 2006 van de rechtsvoorgangers van Stichting Dunamare Onderwijsgroep (SaVO, OVO en NOG) samengevoegd weergegeven. De vergelijkende cijfers over 2006 geven een globaal beeld van de ontwikkeling, omdat de inrichting van de administraties van deze stichtingen over 2006 niet op alle onderdelen vergelijkbare informatie oplevert. Stichting Dunamare Onderwijsgroep brengt een afzonderlijke jaarrekening over de periode 1 juli tot en met 31 december uit. Dit betreft de formele statutaire jaarrekening.

Leerlingenontwikkeling

In onderstaande schema worden de leerlingenaantallen van 2006 en 2007 op de teldatum 1 oktober per school gepresenteerd. De laatste kolom geeft de leerlingenstijging of -daling weer. In 2007 daalde het leerlingenaantal met 197 leerlingen van totaal 12.614 naar 12.417 leerlingen. De daling van het leerlingenaantal was in Haarlem (-3,7%) het grootst. De scholen uit Velsen (-1,4%) en Bloemendaal (-1,1%) daalden licht. De scholen in de Haarlemmermeer groeiden met + 4,1%. Wanneer de scholen worden verdeeld naar onderwijssoort (avo, vmbo, zorg, praktijkonderwijs, PO) blijkt dat de avo scholen stabiel blijven. De zorgscholen stijgen sterk met + 18,7%. Het praktijkonderwijs (-10,4%), PO (-32,3%) en het vmbo (-3,9%) zijn de onderwijssoorten die (fors) daalden.

School	telling 01-10-2006			telling 01-10-2007			In daling/ stijging
	Regulier	lwoo/ pro	totaal	Regulier	lwoo/ pro	totaal	
Ichthus College Havo-Atheneum-Gymnasium	977	-	977	930	1	931	46-
Ichthus College VMBO TL	395	17	412	426	34	460	48
Technisch College Velsen	186	147	333	173	145	318	15-
Maritiem College Velsen	73	36	109	62	37	99	10-
Sterren College Haarlem (incl. Idk)	454	418	872	436	370	806	66-
Maritieme Academie Harlingen	117	83	200	100	98	198	2-
Wim Gertenbach College	152	18	170	148	23	171	1
Tender College IJmuiden	15	234	249	16	246	262	13
LJC2	751	527	1.278	672	540	1.212	66-
School voor Praktische Vorming Cost ter Hout	-	122	122	-	100	100	22-
Prof.Dr. Gunningschool (SO/VSO)	308	8	316	209	5	214	102-
Schoter Scholengemeenschap	1.383	-	1.383	1.319	-	1.319	64-
Coornhert Lyceum	1.656	-	1.656	1.654	-	1.654	2-
Teyler College	104	1	105	200	-	200	95
Het Spaarne	173	-	173	64	-	64	109-
Paulus Mavo	58	119	177	42	183	225	48
Daaf Gelukschool (incl.ISK)	52	137	189	86	157	243	54
Montessori College Aerdenhout	280	-	280	290	-	290	10
Praktijkschool De Linie	-	188	188	-	169	169	19-
Hartentustschool Bloemendaal	355	-	355	335	-	335	20-
Haarlemmermeer Lyceum	1.223	1	1.224	1.317	1	1.318	94
Hoofdvaart College	330	362	692	344	372	716	24
Veliesan College	774	227	1.001	750	217	967	34-
Praktijkschool Koningin Emma	-	153	153	-	146	146	7-
Dunamare Onderwijsgroep	9.816	2.798	12.614	9.573	2.844	12.417	197-

12

Ontwikkeling financiële kengetallen

In de onderstaande tabel zijn enkele financiële kengetallen opgenomen betreffende de solvabiliteit (het vermogen om op lange termijn aan de financiële verplichtingen te kunnen voldoen), de liquiditeit (het vermogen om op korte termijn aan de financiële verplichtingen te kunnen voldoen), de rentabiliteit (het exploitatiesaldo uit gewone bedrijfsvoering ten opzichte van de baten uit gewone bedrijfsvoering) en het weerstandsvermogen (het eigen vermogen uitgedrukt in een percentage van alle baten in een jaar inclusief de financiële baten en exclusief de buitengewone baten).

	Dunamare		Vergelijkingscijfers *	
	2007	2006	Totaal VO	VO 5 **
Solvabiliteit 1	0,37	0,38	0,46	0,45
Solvabiliteit 2	0,62	0,64	0,68	0,67
Liquiditeit (current ratio)	1,33	1,47	1,71	1,43
Rentabiliteit	0,7%	-1,3%	2,0%	1,5%
Weerstandsvermogen	0,19	0,19	0,27	0,24

* Om enig referentiekader te hebben zijn de vergelijkingscijfers (verstrekkt door cfi) toegevoegd in het kengetallenoverzicht. Onder *Totaal VO* zijn alle scholen van Nederland meegenomen. De *VO5* kolom geeft de cijfers weer van de grote VO-besturen in Nederland, waar het CvB toebehoort.

Uit cijfers blijkt dat de grote besturen van Nederland onder het gemiddelde van de totale sector uitkomen. Dunamare Onderwijsgroep laat op alle vijf de financiële kengetallen een slechtere score zien dan de landelijke cijfers.

Wanneer je de cijfers van 2007 en 2006 met elkaar vergelijkt blijkt dat de solvabiliteit nagenoeg gelijk is gebleven. Hoewel Dunamare een lagere solvabiliteit heeft dan de landelijke cijfers blijft, Dunamare ruim boven de door OC&W vastgestelde minimum signaleringsgrens van 0,10****.

De liquiditeitsratio is nagenoeg gelijk aan het gemiddelde cijfers van de grote schoolbesturen in Nederland. Wel moet worden opgemerkt, dat er grote investeringen aanstaande zijn op het gebied van ICT (glasvezel), nieuwbouwprojecten (LC2 en Sterren College) en grootonderhoud. Hierdoor kan de liquiditeitspositie onder druk komen te staan.

Het weerstandsvermogen is ten opzichte van 2006 stabiel gebleven. Ten opzichte van de landelijke cijfers scoort Dunamare lager. De signaleringsgrenzen van het ministerie geven aan dat het weerstandsvermogen tussen de 10% en 40% moet vallen. Wanneer een onderwijsinstelling in dit middengebied valt is het aannemelijk, dat de instelling een juiste vermogenpositie heeft. Echter ook in het middengebied moet het bevoegd gezag aangeven, dat de reservepositie niet te hoog of te laag is.

De conclusie 'het zit goed' kan niet worden afgeleid uit het feit, dat het kengetal weerstandsvermogen in het middengebied zit. In de toelichting op het eigen vermogen wordt ingegaan op de hoogte van de reserves en de daaraan gerelateerde risico's.

- * Bron: Gegevensboek VO op www.cfi.nl (link: Brochures)
- ** VO 5 = Grote schoolbesturen
- *** Totale baten en lasten zijn overal inclusief financiële baten of lasten
- **** Bron: OCW (CFI: Jaarrekeningen van instellingen)

	Dunamare		Vergelijkingscijfers *	
	2007	2006	Totaal VO	VO 5 **
Overige kengetallen ***				
Personele lasten / Totale lasten	76,0%	75,3%	78,7%	79,2%
Rijksbijdragen / Totale baten	92,0%	91,9%	90,4%	90,3%
Personele lasten / Rijksbijdragen	82,1%	83,0%	85,3%	86,4%
Gemeentelijke bijdragen / totale baten	1,1%	2,0%	2,2%	2,4%
Algemene reserve / Totale baten	18,8%	19,0%	15,4%	13,0%
Voorzieningen / Totale baten	12,9%	13,4%	10,3%	10,7%
Weerstandsvermogen, gecorrigeerd met MVA	-9,3%	-7,5%	4,8%	2,3%
Investerings huisvesting / totale baten	3,1%	-	3,7%	3,8%
- Inclusief investeringen in schepen	4,3%	-		
Investerings inv. + app. / totale baten	3,6%	-	2,9%	2,9%

Uit de overige kengetallen is op te maken dat 82% van de totale rijksbijdragen wordt uitgegeven aan personele kosten. Dit is lager dan de landelijke cijfers. Deels kan dit te maken hebben met het feit dat Dunamare een aantal ondersteunende diensten (schoonmaak, ICT) heeft geoutsourced. Daarnaast worden deze cijfers deels vertekend door het nautische onderwijs. Het nautisch onderwijs kent zeer hoge materiële kosten en lagere personele kosten. Ook wordt het verschil verklaard, door de vele investeringen die gedaan zijn. Hierdoor zijn de afschrijvingskosten hoger dan het landelijk gemiddelde. In de toelichting op de balans wordt hier verder op ingegaan.

De gemeentelijke bijdragen zijn de afgelopen jaren sterk afgenomen. Ten opzichte van 2006 zijn deze bijna gehalveerd. Omdat de landelijke cijfers over 2007 nog niet bekend zijn is nog niet op te maken of deze ontwikkeling zich in de rest van Nederland ook heeft voorgedaan.

De investeringen in huisvesting lopen achter t.o.v. de landelijke cijfers. Dit wordt verklaard doordat het merendeel van de investeringen in huisvesting via de voorziening grootonderhoud loopt. Uit de kengetallen blijkt, dat de omvang van de voorzieningen hoger is dan de landelijke cijfers.

Het weerstandsvermogen gecorrigeerd met de materiele vaste activa (MVA) is negatief. Hieruit is op te maken dat de MVA groter is dan het Eigen Vermogen.

PRICEWATERHOUSECOOPERS

PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.
Uitsluitend voor identificatiedoeleinden

Toelichting Activa

Voor de huidige financiële verantwoording zijn bij het opstellen van de financiële verantwoording de grondslagen voor waarderingen van activa en passiva aangepast. Om de inzichtelijkheid te bevorderen zijn binnen Dunamare deze grondslagen gelijk getrokken. Deze wijziging wordt aangemerkt als stelselwijziging. In onderstaande schema wordt aangegeven hoe het nieuwe en het oude stelsel van elkaar verschillen.

In onderstaande schema wordt per school aangegeven welke consequenties deze veranderingen tot gevolg hebben gehad. Een stelselwijziging wordt retrospectief verwerkt. Dit betekent dat de stelselwijziging met terugwerkende kracht wordt doorgevoerd. Bij deze verwerkingswijze wordt het eigen vermogen aan het einde van het boekjaar 2006 herberekend op basis van de gewijzigde grondslagen.

	NOG	OVO	Savo	Dunamare
Gebouwen/verbouwingen	2%-10%	4%	4%	5%
Inventaris en apparatuur	6,67%- 20%	6,67% -14,29%	6,67% -14,29%	6,67% + 14,28%
ICT	20% -33,33%	20%	20% -33,33%	20%
Overige aannames	Afschrijving geschiedt lineair vanaf oplevering	Afschrijving geschiedt lineair vanaf oplevering	Afschrijving geschiedt lineair vanaf het eerste jaar na het jaar van oplevering	Afschrijving geschiedt lineair vanaf oplevering
activeringsgrens	> 500	> 500	> 1500 euro	> 1000 euro

Het verschil tussen het eigen vermogen aan het eind van het boekjaar 2006 voor en na de herberekening is als een rechtstreekse mutatie in het eigen vermogen verwerkt aan het begin van het boekjaar van 2007. In onderstaande overzichten wordt per school aangegeven, welke mutaties zijn doorgevoerd op de activa. Hierin is te zien welke consequenties deze wijzigen hebben. Bij een negatief bedrag wordt de boekwaarde verlaagd. Bij een positief bedrag wordt de boekwaarde verhoogd. Deze correcties worden gecorrigeerd op de algemene reserve. Voor Dunamare is de totale afboeking €710.000

Centraal Bureau Dunamare	20.000-
Ichthus College TL	28.000
Ichthus College HAG	208.000-
Sterren College Haarlem (ldk)	9.000-
Sterren College Haarlem	26.000
Maritieme Academie Harlingen	67.000-
Technisch College Velsen	48.000
Maritiem College Velsen	130.000-
Wim Gertenbach College	3.000
LJC2	4.000
Montessori College Aerdenhout	-
Tender College IJmuiden	9.000
School voor Praktische Vorming Oost-ter-hout	1.000-
Praktijkschool De Linie	95.000
Prof. Dr. Gunningschool (SO/VSO)	1.000-
Hartenlust mavo	87.000-
Haarlemmermeer Lyceum	277.000-
Hoofdvaart College	62.000-
Vellesan College	44.000-
Schoter Scholengemeenschap	13.000-
Coomhert Lyceum	53.000-
Daaf Gelukschool (incl. taalklas)	8.000-
Paulus Mavo	1.000-
Teyler College	3.000-
Het Spaarne	21.000
Praktijkschool Koningin Emma	40.000
Totale afboeking	710.000-

PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.
Uitsluitend voor identificatiedoeleinden

In 2007 is er binnen Dunamare voor totaal € 7,9 mln. geïnvesteerd. Hiervan is € 1,2 mln. geïnvesteerd in een nieuw schip voor het nautisch onderwijs.

In het onderstaande overzicht is een verdeling per school weergegeven. Hierbij wordt onderscheid gemaakt tussen de activagroepen gebouwen, inventaris en apparatuur, ICT en overige MVA.

	Investerings 2007				Totaal
	Gebouwen	Invent. & app.	ICT	overige MVA	
Centraal Bureau Dunamare	178.027,96	246.068,59	1.127.965,02	-	1.552.061,57
Ichthus College VMBO TL	258.198,68	31.478,24	37.522,18		327.199,10
Ichthus College Havo-Atheneum-Gymnasium	163.065,08	169.964,91	11.674,35		344.704,34
Sterren College Haarlem (incl. Idk)	-	139.239,88	4.977,47		144.217,35
Maritieme Academie Harlingen	1.390.282,94	258.125,29	20.308,77		1.668.717,00
Schepen	-	10.765,74		1.162.583,47	1.173.349,21
Technisch College Velsen	60.110,31	319.901,28	7.539,08		387.550,67
Maritiem College Velsen	2.975,00	141.875,08			144.850,08
Wim Gertenbach College	-	12.403,38	1.086,30		13.489,68
Tender College IJmuiden	-	16.527,83	2.201,50		18.729,33
LJC2	13.087,61	194.027,73	110.282,71	5.250,00	322.648,05
School voor Praktische Vorming Oost ter Hout	45.325,39	40.599,83	2.380,10		88.305,32
Prof.Dr. Gunningschool (SO/VSO)	8.898,80	13.188,99	3.988,88		26.076,67
Schoter Scholengemeenschap	193.200,59	38.929,49	15.999,54		248.129,62
Coornhert Lyceum	458.715,27	56.216,65	18.129,47		533.061,39
Daaf Gelukschool (incl. taalklas)	-	15.549,39	4.417,88		19.967,27
Paulus Mavo	-	82.545,07	37.153,11		119.698,18
Teyler College	-	1.606,60	8.308,58		9.915,18
Het Spaarne	-	19.894,07			19.894,07
Montessori College Aerdenhout	37.997,89	15.619,94	29.861,46		83.479,29
Praktijkschool De Linie	8.935,33	35.454,44	4.046,47		48.436,24
Hartenlustschool Bloemendaal	10.677,57	15.948,38	32.159,30		58.785,25
Haarlemmermeer Lyceum	157.678,11	65.919,68	30.001,61		253.599,40
Hoofdvaart College	110.155,65	49.685,68	10.569,26	35.086,49	205.497,08
Vellesan College	0,00	45.403,98	57.483,55		102.887,53
Praktijkschool Koningin Emma	0,00	5.534,48	7.089,69		12.624,17
Dunamare Onderwijsgroep	3.097.332,18	2.042.474,62	1.585.146,28	1.202.919,96	7.927.873,04

Voor een analyse per school: zie het jaarverslag van de afzonderlijke scholen (zie www.dunamare.nl/jaarverslag)

Financiële vaste activa

De Maritieme Academie Harlingen heeft een samenwerkingsverband met het Nova College. Nova Contract Opleiding & Training, Unit Scheepvaart, Transport & Logistiek ontwikkeld en verzorgt maritieme opleidingen en trainingen voor medewerkers van bedrijven in de Koopvaardij, Rijn- en Binnenvaart en Visserij. In 2007 is het nieuwe schoolgebouw van de MAH opgeleverd. Nova contract is ook gehuist in dit nieuwe gebouw. Aangezien de gemeente Harlingen dit deel niet financiert is met Nova een gebruikersovereenkomst getekend. Nova zal over een periode van 25 jaar 1,3 mln. euro betalen.

Vorderingen

Doordat vanaf 2007 de boekingsystematiek is gewijzigd, hebben zich binnen de vlottende activa een aantal verschuivingen voorgedaan. Op totaalniveau kan gesteld worden dat het aantal openstaande vorderingen sterk is afgenomen. Belangrijkste oorzaak is het wegvallen van de vorderingen op gemeente Haarlem ten aanzien van de doordecentralisatiegelden van de gemeente Haarlem.

PRICEWATERHOUSECOOPERS

PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.
Uitsluitend voor identificatiedoeleinden

Deze gelden zijn bij de overgang van de bestuurscommissie OVO Haarlem naar stichting OVO Haarlem per 1 juli 2006 afgerekend. De totale omvang van deze gelden bedraagt circa 3 miljoen euro.

Per 1 januari 2006 is het bekostigingstelsel voor het voortgezet onderwijs vereenvoudigd. Deze vereenvoudiging houdt in, dat vanaf 1 januari 2006 de bekostiging niet meer op schooljaarbasis, maar op kalenderjaar plaatsvindt.

Bij de uitbetaling van de bekostiging aan de scholen is er sprake van een betaalaritme verschil. Hiermee bedoelen we, dat de personele bekostiging aan scholen wordt betaald volgens het volgende betaalaritme:

- In de maanden augustus tot en met december wordt in totaal 32% betaald, dat wil zeggen 10% minder dan 5/12 van de jaarlijkse bekostiging; en
- In de maanden januari tot en met juli wordt in totaal 68% betaald, dat wil zeggen 10% meer dan 7/12 van de jaarlijkse bekostiging.

Dit betaalaritme verschil houdt verband met de bevoorschotting van het vakantiegeld en de opgebouwde rechten (o.a. sociale lasten). Omdat de tegemoetkoming ziektekosten per 31 december 2005 is vervallen, is het maximale te verreken percentage teruggebracht van 10% naar 7,5%. In de financiële verantwoording van Dunamare is een percentage genomen van 7,5%. Het totaal te vorderen bedrag is €5.447.000.

Toelichting Passiva

Het vermogen van de Dunamare Onderwijsgroep

Een schoolbestuur moet een buffervermogen hebben voor het opvangen van algemene risico's. Dit vermogen moet niet te klein zijn, want risico's moeten wel kunnen worden opgevangen. Het moet ook niet te groot zijn, omdat dan geld blijft liggen dat het onderwijsproces ten goede kan komen.

Bij het realiseren van organisatiedoelstellingen op strategisch, tactisch en operationeel niveau ontstaan risico's. Een risico is de kans dat een gebeurtenis zich voordoet die de organisatie-doelstellingen in zowel positief als negatief opzicht kan beïnvloeden. Risico's waarvoor geen voorzieningen zijn gevormd, die niet door het treffen van maatregelen worden beheerst en die bovendien van materiële betekenis zijn voor de organisatie. Om ervoor te zorgen dat de Dunamare onderwijsgroep dit soort risico's kan opvangen moet er weerstandscapaciteit zijn. Het Weerstandsvermogen is het vrije aanwendbare deel van het eigen vermogen, om niet structurele financiële tegenvallers op te kunnen vangen, om de reguliere taken ongestoord voort te kunnen zetten.

Voor risico's die wel kwantificeerbaar zijn, kunnen bestemmingsreserves en voorzieningen worden gevormd. Voorzieningen zijn verplichtingen en verliezen waarvan de omvang op de balansdatum onzeker is, doch redelijkerwijs te schatten.

Bestemmingsreserves zijn een - door het bestuur afgezonderd deel - van het eigen vermogen ten behoeve van een daarvoor aangewezen doel. In onderstaand schema worden de verschillende risico's weergegeven.

Organisatie doelstellingen	Bruto- Risico	Beheers- maat- regelen			
		Netto- Risico	kwanti- ficeer- baar	Voorziening/ bestemmings- reserve	Dunamare/ school
			Niet goed kwanti- ficeer- baar	Van geringe betekenis	
			Van materiële betekenis	Dunamare	Weerstands- capaciteit

Binnen Dunamare worden de financiële middelen, die nodig zijn om de risico's op te vangen op twee niveaus gevormd. Het eerste niveau is Stichting Dunamare. Hierin zijn de wettelijke verplichte voorzieningen en algemene reserve opgenomen. Binnen Dunamare zijn er twee voorzieningen, namelijk de BAPO / spaarverlof voorziening en de voorziening grootonderhoud.

De algemene reserve is bedoeld om de niet goed kwantificeerbare risico's, die van materiële betekenis zijn, op te vangen. De belangrijkste daarvan zijn daling In-aantal, imago probleem, concurrentie, kwaliteit personeel, uitval lessen.

Het tweede niveau zijn de scholen. Deze risico's zijn kwantificeerbaar en worden vertaald in een bestemmingsreserve. Een school zal deze bestemmingsreserve via de eigen exploitatie opbouwen. Voordeel voor de school is, dat deze gelden zijn 'gelabeld'. Hierdoor wordt gestimuleerd dat scholen gelden op zij zetten voor toekomstige uitgaven. Overigens kan een school niet zo maar een bestemmingsreserve vormen. Onder een bestemmingsreserve moet een plan liggen waarin de doelen van deze bestemmingsreserve worden omschreven. Dit plan moet vervolgens worden goedgekeurd door het bestuur.

Per school (ook voor het Centraal Bureau) moet een risico-inventarisatie plaats vinden om daarmee het risicoprofiel vast te stellen. Als de risico's in beeld zijn gebracht, is het ook mogelijk na te denken over beheersmaatregelen, waarmee risico's worden verkleind. De benodigde hoogte van het buffervermogen (algemene reserve) kan bepaald worden door niet kwantificeerbare risico's van alle scholen met elkaar in verbinding te brengen. Groot voordeel voor individuele scholen is dat het weerstandsvermogen op bestuursniveau aanzienlijk lager zal zijn dan wanneer een school een eigen weerstandsvermogen zou opbouwen. Zo wordt (kan) bijvoorbeeld het financiële risico van leerlingendingaling tussen scholen voor een groot gedeelte tussen de scholen opgevangen.

Binnen Dunamare wordt gewerkt met een vast sjabloon. Het sjabloon bestaat uit twee onderdelen:

- Risico's die worden opgevangen door Voorzieningen en Bestemmingsreserves
- Risico's die worden opgevangen door middel van de Algemene reserve (o.a. weerstandsvermogen)

Momenteel is er door de controller een eerste risico-inventarisatie gemaakt op stichtingsniveau. Op blz. 20 wordt dit risicoprofiel op hoofdlijnen weergegeven. Risicomanagement moet niet alleen iets zijn van het College van Bestuur, maar moet ook bij de scholen leven.

In het schooljaar 2008/2009 zal gestart worden om per school een risico-inventarisatie te maken. Hierdoor ontstaat een gedetailleerdere onderbouwing van de risico's. Door deze aanpak zal binnen Dunamare het risicomanagement een meer expliciete invulling moeten krijgen. Dit zal onder andere leiden tot een verhoogde risicobewustzijn en meer risicogevoeligheid. Wanneer de risico's zijn gesignaleerd en geanalyseerd, zullen er beheersmaatregelen moeten worden benoemd. Hierbij heeft het College van Bestuur als doel- en taakstelling ervoor te zorgen, dat middels goed risicomanagement 'onbewuste risico's worden vertaald naar 'bewust risico lopen'.

Systematiek

De risico's zijn onderverdeeld in groepen risico's ten aanzien van politiek, leerlingen, onderwijs, personeel, organisatie, gebouwen en inventaris. Iedere risicofactor heeft een wegingsfactor 1,2,3,4. Wegingsfactor 1 is het laagste gewicht en wegingsfactor 4 is het hoogste gewicht. Per factor is ingeschat of het om een laag, een gemiddeld of hoog financieel risico gaat. Wanneer de wegingsfactor(belang) wordt vermenigvuldigd met de kans, wordt het risico bepaald. De minimale risicoscore is 1 (1x1) de maximale risicoscore is 12 (3x4).

Risicoprofiel Dunamare

De door de controller opgestelde risico-inventarisatie is besproken binnen het CvB. De risico inventarisatie zal periodiek op de agenda staan van het CvB. Hierdoor zal het risicomangement een structurele plek krijgen binnen het CvB. In onderstaande schema is per risicogroep een gemiddeld risico berekend.

Risicogroep	Gem.score	Risicoprofiel
Politiek	2.0	Laag
Leerlingen	4.0	Laag
Onderwijs	5.0	Gemiddeld
Personeel	7.0	Hoog
Gebouwen	7.0	Hoog
Organisatie	5.5	Gemiddeld
Inventaris	4.5	Gemiddeld
Verantwoording en P&C	5.5	Gemiddeld

Momenteel liggen de grootste risico's op het gebied van gebouwen en personeel. In beide risicogroepen gaat ook het meeste geld om. In gebouwen wordt de komende jaren veel geïnvesteerd. Naast het planmatig onderhoud (€ 46 mln. over 20 jaar) staan er een groot aantal verbouwingen en nieuwbouwprojecten in de planning. De personele kosten zijn binnen Dunamare circa 75 miljoen euro (dit is 76% van de totale lasten.)

Gebouwen

Het totale onderhoudsplan over 20 jaar bedraagt circa 46 miljoen euro. De gebouwen waarvan grote kans is dat deze zullen worden afgestoten zijn niet meegenomen in dit onderhoudsplan. Het onderhoudsplan wordt gedekt door de voorziening grootonderhoud. De hoogte van de voorziening is toereikend om de geplande werkzaamheden uit te voeren. Scholen zullen op basis van het groot-onderhoudsplan blijven doteren.

Momenteel zijn er 5 projecten ofwel onderhanden ofwel toegekend door de desbetreffende gemeente. Hieronder valt de bouw van twee grote vbmo- scholen (budget circa €50 mln). Daarnaast zijn er 10 projecten die in voorbereidingsfase zitten. Voor alle projecten geldt, dat er eerst financiële dekking moet zijn, voordat gestart kan worden met dit soort projecten. Deze dekking kan gevonden worden in de exploitatie van de school of middels kredieten van derden (veelal gemeente).

De druk, die het relatief groot aantal bouwprojecten op de organisatie legt, is groot. Om die reden wordt bij elke project vooraf een standaardprojectorganisatie toegepast. Hierdoor is vooraf inzichtelijk welke partijen betrokken zijn bij het project en wie welke verantwoordelijkheden heeft.

Personeel

Een van de grootste risico's is het risico op ziekteverzuim. De overstap naar een nieuwe arbodienst geeft de nodige problemen. Hierdoor is het tijdelijk niet mogelijk om exacte ziekteverzuimcijfers te verkrijgen. Momenteel wordt met de arbodienstverlener(s) overlegd hoe de dienstverlening snel op orde komt. Zo lang dit inzicht onvolledig is, wordt dit risico als hoog ingeschat.

Doordat een steeds grotere groep recht heeft op en gebruik maakt van een voor de werkgever dure BAPO -regeling stijgen de loonkosten onevenredig. Deze stijging moet worden opgevangen in de reguliere OC&W- bekostiging.

Daarnaast zijn er een groot aantal personeelsleden die deze BAPO- uren gespaard hebben. Deze spaarregeling is in de cao van 05/06 ingeperkt. De opgebouwde rechten blijven echter wel staan. Voor deze rechten is een voorziening opgebouwd.

Binnen het voortgezet onderwijs groeit het aantal onbevoegden. Ook binnen de Dunamare scholen zijn er een groot aantal onbevoegde docenten. Komende jaren zal er geïnvesteerd moeten worden in scholing.

Weerstandsvermogen vs. Risico's

Het weerstandsvermogen geeft aan, of een bestuur voldoende reserves heeft gevormd om risico's voortkomend uit de gewone bedrijfsvoering op te kunnen vangen. Het weerstandsvermogen van Dunamare is 19%. Uit de financiële kengetallen blijkt, dat Dunamare onder het landelijke gemiddelde zit. Uit het risicoprofiel blijkt, dat op een aantal terreinen de risico's groot zijn. Hierbij moet echter worden opgemerkt, dat de twee grootste risicogebieden (Personeel en Huisvesting) voor een groot gedeelte worden afgedekt door de voorziening Grootonderhoud en BAPO/Spaarverlof.

Deze voorzieningen vallen buiten het weerstandsvermogen. Uit de landelijke VO cijfers (zie tabel onder) blijkt ook, dat de voorziening bij Dunamare aanzienlijk hoger is dan het landelijke gemiddelde.

Het weerstandsvermogen moet derhalve de grootste risico's rond personeel en huisvesting niet opvangen. Uit de risico inventarisatie blijkt dat de risico's op de overige risicogebieden gemiddeld tot laag zijn. De hoogte van de risico's sluit derhalve aan bij het huidige weerstandsvermogen.

Wel is het CvB van mening dat het huidige weerstandsvermogen ten opzichte van de risico's nauwkeurig(er) moet worden gemonitord. Komende jaren zal het risicomangement verder vorm krijgen. Zo zal voor elke school een risicoprofiel gemaakt moeten worden. Hierbij zal ook geïnventariseerd worden welke bestemmingsreserves er aan de scholen moeten worden toegeschreven.

	Dunamare		Vergelijkingscijfers	
	2007	2006	Totaal VO 2006	VO 5 2006
ACTIVA				
Materiële vaste activa	54,7%	52,5%	36,5%	40,6%
Financiële vaste activa	2,5%	0,1%	13,4%	16,2%
Totaal vaste activa	57,2%	52,6%	51,9%	56,9%
Voorraden	0,0%	0,0%	0,4%	0,4%
Vorderingen	22,7%	30,0%	15,2%	17,4%
Effecten	0,0%	0,0%	0,8%	0,4%
Liquide middelen	20,1%	17,4%	31,6%	24,9%
Totaal vlottende activa	42,8%	47,4%	48,1%	43,1%
PASSIVA				
Eigen vermogen	36,9%	37,9%	49,9%	46,7%
Voorzieningen	24,8%	26,2%	17,7%	20,2%
Langlopende schulden	6,0%	3,6%	4,3%	2,9%
Kortlopende schulden	32,2%	32,3%	28,1%	30,1%

Toelichting exploitatie Dunamare onderwijsgroep

De exploitatiecijfers 2007 zijn moeilijk te vergelijken met de begroting 2007. De begroting 2007 is destijds nog door de 3 afzonderlijke besturen (OVO,NOG,SaVO) opgesteld. Hierdoor zijn de aannames niet altijd gelijk. Daarentegen zijn de werkelijke cijfers 2007 wel op dezelfde manier verwerkt. Hierdoor kunnen op het eerste oog vreemde verschillen ontstaan. Zo werd bij NOG de afdracht Centraal Bureau niet zichtbaar gemaakt in de exploitatie. In de begrotingen van de NOG scholen is de afdracht CB in mindering gebracht op de rijksbijdragen. In de werkelijke exploitatie is dit echter niet gebeurd. Hierdoor zijn de inkomsten t.o.v. de begroting aanzienlijk hoger en ook de uitgaven onder overige instellingslasten. Een analyse exploitatie vs. begroting is dan ook niet te maken.

Dunamare Onderwijsgroep realiseerde in 2007 een positief resultaat van circa 750.000 euro. In onderstaand schema wordt per school aangegeven wat het resultaat is per instelling. Het tekort van het Centaal Bureau wordt in de volgende paragraaf verder toelicht.

Wanneer het tekort van het Centraal Bureau niet wordt meegenomen, is het resultaat van de Dunamare-scholen circa +1,7 miljoen euro. Vooral de voormalig Savo-scholen laten een groot overschot zien. De gezamenlijke Savo-scholen hebben een positief resultaat van circa 1,4 miljoen euro. In de toelichting op de exploitatie Centraal Bureau blijkt, dat dit voornamelijk wordt veroorzaakt door het lage afdrachtpercentage. Wanneer de Savo-scholen hetzelfde percentage zouden afdragen als de NOG, zou er zelfs een negatief resultaat zijn. Hieruit blijkt, dat de resultaten van de scholen onder de voormalige stichtingen niet met elkaar zijn te vergelijken.

	Jaar resultaat 2007	begroting 2007 resultaat
Ichthus College Havo-Atheneum-Gymnasium	229.831-	6.300-
Ichthus College VMBO TL	130.555-	2.300
Technisch College Velsen	325.609	24.600
Maritiem College Velsen	157.382	4.950
Sterren College Haarlem (incl. Idk)	266.200	36.872
Maritieme Academie Harlingen (incl. schepen)	126.954	3.950-
Wim Gertenbach College	111.733	48.500-
Tender College Heemskerk	33.799-	-
Tender College IJmuiden	6.185	2.400-
LJC2	263.059	98.995
School voor Praktische Vorming Oost ter Hout	165.232	34.198
Prof.Dr. Gunningschool (SO/VSO)	64.332-	138.598
Schoter Scholengemeenschap	4.799-	78.735
Coornhert Lyceum	196.302	50.000
Teyler College	110.138-	188.733-
Het Spaarne	444.275-	269.703-
Paulus Mavo	5.654-	9.409
Daaf Gelukschool (incl. taalklas)	310.996-	29.718
Montessori College Aerdenhout	39.130	28.790
Praktijkschool De Linie	119.484	-
Hartenlustschool Bloemendaal	12.425	-
Haarlemmermeer Lyceum	277.161	59.738
Hoofdvaart College	95.248-	-
Vellesan College	830.879	14.417
Praktijkschool Koningin Emma	240.090	304.754
Centraal Bureau Dunamare	960.712-	14.531
Dunamare Onderwijsgroep	747.486	411.019

 PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.
 Uitsluitend voor identificatiedoeleinden

In het volgende schema wordt de exploitatie Dunamare vergeleken met het landelijk gemiddelde van 2006. De overige overheidsbijdragen zijn gehalveerd naar 1,0% van de totale inkomsten. Landelijk is dit 2,2%.

De personele lasten zijn in 2007 gestegen met 1,2% naar 76,5% van de totale lasten. Ondanks deze stijging ligt dit nog circa 2,5% onder het gemiddelde van het totale VO. De afschrijvingen zijn in 2007 gestegen. Deze stijging wordt naast een sterke toename van de investeringen veroorzaakt door het uniformeren van de grondslagen voor waarderingen van activa en passiva.

De overige instellingslasten zijn aanzienlijk hoger dan het landelijk gemiddelde. Dit wordt deels verklaard door het nautisch onderwijs, waarbij de materiële lasten t.o.v. de personele relatief hoog zijn.

De huisvestingslasten zijn met 3% gedaald. Deze daling wordt verklaard, doordat er in 2006 binnen stichting OVO Haarlem eenmalig een overheveling heeft plaatsgevonden van de algemene reserve naar de onderhoudsvoorziening. In 2007 zijn de huisvestingslasten rond het landelijk gemiddelde.

BATEN	2007	2006	Totaal VO 2006	VO 5 ** 2006
Rijksbijdragen	93,0%	92,3%	91,2%	91,1%
Overige overheidsbijdragen	1,1%	2,0%	2,2%	2,4%
Baten werk i.o.v. derden	0,1%	0,1%	0,1%	0,1%
Overige baten	5,9%	5,6%	6,5%	6,5%
LASTEN				
Personele lasten	76,5%	75,3%	78,9%	79,3%
Afschrijvingen	3,4%	2,7%	3,1%	2,4%
Huisvestingslasten	7,0%	10,2%	7,7%	7,4%
Overige instellingslasten	13,0%	11,7%	10,5%	10,4%

Voor een analyse per school zie het jaarverslag van de afzonderlijke scholen (zie www.dunamare.nl/jaarverslag)

PRICEWATERHOUSECOOPERS

PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.
Uitsluitend voor identificatiedoeleinden

Toelichting exploitatie Centraal Bureau

Het Centraal Bureau heeft een bewogen jaar achter zich. Het samenvoegen van drie Centrale Bureaus - met ieder een eigen specifieke cultuur en werkwijze - heeft niet zonder slag of stoot plaatsgevonden. De (cultuur)omslag van drie relatief kleine organisaties naar één grotere organisatie heeft op alle verschillende afdelingen binnen het Centraal Bureau de nodige impact gehad. De schaalvergroting zorgt o.a. voor: een complexere omgeving, een meer zakelijker aanpak en veranderingen en/of verschuivingen van (eigen) werkzaamheden.

Daarnaast is het Centraal Bureau ook fysiek verplaatst naar de drie bovenste etages in een kantoorpand aan de Surinameweg in het stadsdeel Schalkwijk van de gemeente Haarlem.

Zoals verwacht hebben deze wijzingen veel effect gehad op de personeelsbezetting van het Centraal Bureau. Twaalf vaste medewerkers hebben inmiddels - om verschillende redenen - de organisatie verlaten. Dit verloop is hoog, maar gezien de vele veranderingen wellicht het logisch gevolg van de eerder genoemde (cultuur)omslag.

Om de werkzaamheden van deze medewerkers op te kunnen vangen, zijn in veel gevallen interim-medewerkers aangesteld. Gelijktijdig wordt geprobeerd om deze tijdelijk ingehuurde arbeidskrachten z.s.m. te vervangen door nieuwe vaste medewerkers. Door een krapte op de huidige arbeidsmarkt blijkt het echter moeilijk om bekwame medewerkers te vinden met de juiste competenties. Vooral geschikte ICT- en P&O medewerkers zijn moeilijk te vinden.

Een aantal Dunamare-scholen heeft intussen aangegeven dat op verschillende terreinen het serviceniveau van het Centraal Bureau te wensen overlaat. Middels een actieplan (het zgn. aanvalsplan) wordt getracht het serviceniveau op zo kort mogelijk termijn op een gewenst niveau te krijgen. De doelstelling is om medio 2008 de bezetting met vaste medewerkers op orde te hebben, waarbij professionaliteit, plezier in het werk, kennis van zaken en een goede werksfeer de belangrijke aandachtspunten zijn.

In overleg met de schooldirecteuren wordt er gewerkt aan een dienstencatalogus, waardoor duidelijk in beeld kan worden gebracht, welke werkzaamheden centraal georganiseerd moeten worden en welke werkzaamheden in principe het beste op de school zelf verricht kunnen worden. Deze inventarisatie wordt begeleid door PWC.

De bovengenoemde veranderingen/problemen hebben hun weerslag op het financiële resultaat van 2007. Het totale tekort in 2007 bedraagt circa 1 miljoen euro.

Het tekort op Centraal Bureau zou veel groter zijn geweest indien er niet een aantal extra (onvoorziene) inkomsten waren geweest. Deze inkomsten betroffen:

• Correctie op vordering OCW	280.000
• Vrijval niet geoormerkte subsidies	270.000
• Vrijval voorziening onderwijskundige projecten	200.000
• Vrijval BAPO-voorziening	119.000

Er is zijn ook financiële tegenvallers op Centraal Bureau geboekt.

• correctie op de reservering vakantiegeld	-74.000
• correctie op de reservering vakantiegeld over de sociale lasten	-147.000

Tijdens het fusieproces is in overleg met de GMR afgesproken, dat in het kalenderjaar 2007 de drie verschillende stichtingen nog zouden werken met verschillende afdrachtpercentages. In 2008 zou er één uniform percentage worden gehanteerd. Destijds is - uit de begroting 2007 - gebleken, dat als men deze percentages gelijk zou willen trekken, er een uniform percentage van rond de 7,5% over de totale cfi-inkomsten zou uitkomen.

Dat betekent dat er in 2007 geen relatie is gelegd tussen de inkomsten en uitgaven. Hierbij dient bedacht te worden dat de begroting 2007 de som is van de afzonderlijke begrotingen, waarbij de kosten van de samenvoeging en de kosten van het aansluiten van SAVO op het NOG-OVO netwerk niet waren meegenomen.

In onderstaand schema wordt aangegeven, hoeveel de oude stichtingen hebben afgedragen aan het Centraal Bureau. Om een onderlinge vergelijking te kunnen maken is in de rechterkolom de afdracht uitgedrukt, als een percentage van de totale rijksbijdragen.

Organisatie	Afdracht CB	Rijksbijdragen	%
OVO	€ 2.580.946	€ 37.683.083	6,8%
NOG	€ 2.368.536	€ 21.343.491	11,1%
SAVO	€ 1.173.273	€ 25.280.550	4,6%
Totaal	€ 6.122.756	€ 84.307.124	7,3%

De overschrijding wordt veroorzaakt door m.n. een overschrijding op de personele lasten. Deze overschrijding wordt vooral veroorzaakt door de vele ingehuurde externe medewerkers en een te grote formatie van vast personeel. Zoals eerder aangegeven heeft het samenvoegen van drie afzonderlijke centraal bureaus meer problemen opgeleverd dan voorzien. De gereduceerde fte-bezetting van het centraal bureau, die tijdens het fusieproces was afgesproken, blijkt aanzienlijk meer tijd te kosten dan verwacht en gepland.

De overschrijding op de overige instellingslasten wordt veroorzaakt door een overschrijding op externe adviseurs. Het betrof hier o.a. kosten van PWC voor het in kaart brengen welke werkzaamheden centraal en decentraal moeten worden uitgevoerd.

Zoals eerder aangegeven waren de investeringen in het ICT-netwerk van SAVO niet begroot. De overschrijding op de afschrijvingen wordt volledig veroorzaakt door deze investering van ruim 1 miljoen euro.

Het saldo van financiële baten en lasten bestaat naast rentebaten (€ 431.000) ook uit interne vergoedingen van scholen in verband met grote investeringen, die gedaan zijn. Deze vergoedingen zijn in de exploitaties van de desbetreffende scholen te vinden onder de financiële lasten. Het betreft hier de scholen Schoter Scholengemeenschap, Coornhert Lyceum en Maritieme Academie Harlingen.

FINANCIËLE VERANTWOORDING 2007

A1 Grondslagen voor de jaarrekening

Algemeen

De grondslagen van de financiële verantwoording zijn gebaseerd op de "OCW-Richtlijn Jaarverslaggeving, sector Voortgezet Onderwijs, met ingang van 2002". De financiële verantwoording is opgesteld in euro's. Activa en passiva worden gewaardeerd tegen nominale waarde, tenzij een andere waarderingsgrondslag is vermeld.

Vergelijking met voorgaand jaar

De fusie van de Noordzee Onderwijsgroep (NOG), de Stichting Organisatie Voortgezet Onderwijs Haarlem (OVO) en de Samenwerkingsstichting Voortgezet Onderwijs Haarlemmermeer en Kennemerland (SaVO) is geëffectueerd op 28 juni 2007. Feitelijk voerden deze stichtingen vanaf 1 januari 2007 een gezamenlijk beleid. De administraties werden in 2007 nog apart gevoerd, maar de inrichting van de administratie is vanaf 1 januari 2007 geharmoniseerd. De vergelijkende cijfers voor 2006 zijn echter gebaseerd op de oude administraties die onderling sterk verschilden. Bij veel specificaties is een goede vergelijking met 2006 hierdoor niet mogelijk. De vergelijkende cijfers geven dus slechts een globaal beeld van de ontwikkeling ten opzichte van voorgaand boekjaar.

'Stelselwijziging' per 1-1-2007

Omdat de drie afzonderlijke stichtingen verschillende grondslagen hanteerden is een stelselwijziging doorgevoerd met aanzienlijke gevolgen voor de balanspositie. De harmonisatie van de inrichting van de drie stichtingen heeft op de volgende onderdelen plaatsgevonden:

- Uniforme afschrijvingstermijnen
- Invoering activeringsgrens
- Beëindigen gebruik egalisatierekening (SaVO)
- Herijking van voorzieningen

Deze aanpassingen zijn met terugwerkende kracht doorgevoerd. De nieuwe afschrijvingstermijnen en de doorgevoerde activeringsgrens leverden per saldo een afboeking van een deel van de materiële vaste activa op, en daardoor een afboeking op het eigen vermogen. Het beëindigen van de egalisatierekening en de vrijval van enkele voorzieningen kwamen ten gunste van het eigen vermogen.

Waardering van de activa en passiva

Activa

Materiële vaste activa

De materiële vaste activa worden gewaardeerd tegen verkrijging- of vervaardigingsprijs plus bijkomende kosten onder aftrek van lineaire afschrijvingen gedurende de geschatte economische levensduur. De materiële vaste activa betreft bezittingen die stoffelijk aanwezig zijn en die duurzaam bijdragen aan de werkzaamheid van Dunamare. De afschrijvingsperiode is per activumgroep vastgelegd en geschiedt lineair vanaf de eerste maand na aanschaf of oplevering. De volgende termijnen worden gehanteerd:

Gebouwen en verbouwingen	20 jaar
Inventaris	15 jaar
Apparatuur	7 jaar
ICT-middelen	4 jaar
Schepen	20 jaar
Transportmiddelen	7 jaar

PRICEWATERHOUSECOOPERS

PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.
Uitsluitend voor identificatiedoeleinden

Financiële vaste activa

Onder financiële vaste activa worden de deelnemingen en leningen verantwoord in die gevallen waarin geen consolidatie plaatsvindt.

Vlottende activa

Dit zijn eigendommen en financiële belangen die binnen een jaar aanwendt voor de uitoefening van haar werkzaamheid alsmede vorderingen die binnen een jaar worden afgewikkeld.

Vorderingen

De vorderingen worden gewaardeerd tegen nominale waarde onder aftrek van noodzakelijk geachte voorzieningen voor oninbaarheid

Effecten (Treasury beleid)

Dunamare Onderwijsgroep heeft geen effecten in bezit en heeft ook geen beleid om effecten, waar enig risico aan verbonden is, te verkrijgen.

Passiva

Eigen vermogen

De mutaties in het eigen vermogen van Dunamare als gevolg van de harmonisatie in verband met de fusie zijn geëffectueerd op 1 januari 2007. De volgende aanpassingen hebben voor een mutatie van het eigen vermogen gezorgd:

Afboeken restwaarde materiële vaste activa in verband met nieuw bepaalde levensduur,
Afboeken restwaarde materiële vaste activa in verband met invoering activeringsgrens,
Af-/bijboeken materiële vaste activa in verband met nieuwe afschrijvingstermijnen,
Bijboeken vanwege opheffing egalisatierekening

Vrijval van de voorzieningen voor personele fricties en onderwijskundige projecten naar de algemene reserve.

Procesactiviteiten en waardeveranderingen van de bezittingen gedurende 2007 zijn verantwoord in de exploitatierekening. Het exploitatieresultaat wordt toegevoegd aan de algemene reserve.

Voorzieningen

Voorzieningen worden gevormd tegen concrete of specifieke risico's en verplichtingen die op de balansdatum bestaan en waarvan de omvang onzeker is doch redelijkerwijs in te schatten.

Langlopende schulden

De aflossingen in 2008 van de langlopende leningen worden in boekjaar 2007 verantwoord onder de kortlopende schulden bij de post 'Kredietinstellingen'.

Kortlopende schulden

Onder schulden met een resterende looptijd van ten hoogste een jaar, de zogenaamde kortlopende schulden, vallen de gewone crediteuren, belastingen en sociale premies en de afrekening van de geormerkte subsidies van OCW. Als "overlopende passiva" worden onder de kortlopende schulden gepresenteerd: Nog te betalen kosten (vakantiegeld e.d.) en vooruitontvangen bedragen (nog te besteden OCW-subsidies).

Bepaling van het exploitatieresultaat

Algemeen

Bij de bepaling van het exploitatiesaldo zijn de volgende beginselen gehanteerd:

Toerekeningsbeginsel: baten en lasten zijn toegerekend aan het jaar waarop ze betrekking hebben. Hierbij is er van uitgegaan dat reguliere onderwijstaken gelijkmatig over het schooljaar zijn gespreid.

Realisatiebeginsel: baten zijn slechts opgenomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd.

Voorzichtigheidsbeginsel: lasten en risico's die hun oorsprong vinden voor het einde van het verslagjaar zijn in acht genomen.

Het resultaat wordt bepaald als het verschil tussen de door het Ministerie van OCW verstrekte rijksbijdragen, doelsubsidies, gemeentelijke bijdragen, ouderbijdragen en overige baten toe te rekenen aan het boekjaar enerzijds, en de lasten die betrekking hebben op het boekjaar gewaardeerd tegen verkrijgingprijs anderzijds. Buitengewone baten en lasten worden afzonderlijk in de exploitatierekening verantwoord. Het exploitatiesaldo is binnen het eigen vermogen in de balans toegevoegd aan de algemene reserve.

Financiële kengetallen

	Dunamare		Vergelijkingscijfers *	
	2007	2006	Totaal VO	VO 5 **
Solvabiliteit 1	0,37	0,38	0,46	0,45
Solvabiliteit 2	0,62	0,64	0,68	0,67
Liquiditeit (current ratio)	1,33	1,47	1,71	1,43
Rentabiliteit	0,7%	-1,3%	2,0%	1,5%
Weerstandsvermogen	0,19	0,19	0,27	0,24
Overige kengetallen ***				
Personele lasten / Totale lasten	76,0%	75,3%	78,7%	79,2%
Rijksbijdragen / Totale baten	92,0%	91,9%	90,4%	90,3%
Personele lasten / Rijksbijdragen	82,1%	83,0%	85,3%	86,4%
Gemeentelijke bijdragen / totale baten	1,1%	2,0%	2,2%	2,4%
Algemene reserve / Totale baten	18,8%	19,0%	15,4%	13,0%
Voorzieningen / Totale baten	12,9%	13,4%	10,3%	10,7%
Weerstandsvermogen, gecorrigeerd met MVA	-9,3%	-7,5%	4,8%	2,3%
Investerings huisvesting / totale baten	3,1%	-	3,7%	3,8%
- Inclusief investeringen in schepen	4,3%	-	-	-
Investerings inv. + app. / totale baten	3,6%	-	2,9%	2,9%

* Bron: Gegevensboek VO op www.cfi.nl (link: Brochures)

** VO 5 = Grote schoolbesturen

*** Totale baten en lasten zijn overal inclusief financiële baten of lasten

PRICEWATERHOUSECOOPERS
PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.
Uitsluitend voor identificatiedoeleinden

Balans en exploitatierekening in percentages van het totaal

	Dunamare		Vergelijkingscijfers	
	2007	2006	Totaal VO 2006	VO 5 2006
ACTIVA				
Materiële vaste activa	54,7%	52,5%	38,5%	40,6%
Financiële vaste activa	2,5%	0,1%	13,4%	16,2%
Totaal vaste activa	57,2%	52,6%	51,9%	56,8%
Voorraden	0,0%	0,0%	0,4%	0,4%
Vorderingen	22,7%	30,0%	15,2%	17,4%
Effecten	0,0%	0,0%	0,8%	0,4%
Liquide middelen	20,1%	17,4%	31,6%	24,9%
Totaal vlottende activa	42,8%	47,4%	48,1%	43,1%
PASSIVA				
Eigen vermogen	36,9%	37,9%	49,9%	46,7%
Voorzieningen	24,8%	26,2%	17,7%	20,2%
Langlopende schulden	6,0%	3,6%	4,3%	2,9%
Kortlopende schulden	32,2%	32,3%	28,1%	30,1%
BATEN	2007	2006	Totaal VO 2006	VO 5** 2006
Rijksbijdragen	93,0%	92,3%	91,2%	91,1%
Overige overheidsbijdragen	1,1%	2,0%	2,2%	2,4%
Baten werk i.o.v. derden	0,1%	0,1%	0,1%	0,1%
Overige baten	5,9%	5,6%	6,5%	6,5%
LASTEN				
Personele lasten	76,6%	75,4%	78,9%	79,3%
Afschrijvingen	3,4%	2,7%	3,1%	2,4%
Huisvestingslasten	7,0%	10,2%	7,7%	7,4%
Overige instellingslasten	13,0%	11,7%	10,5%	10,4%

B2 Balans per 31-12-2007

1 Activa	31-12-07	31-12-06
	EUR	EUR
Vaste activa		
1.2 <u>Materiële vaste activa</u>		
1.2.1 Gebouwen en terreinen	11.184.688	9.622.431
1.2.2 Inventaris en apparatuur	13.269.608	12.922.008
1.2.4 Overige materiële vaste activa	4.081.208	3.086.717
	<u>28.535.504</u>	<u>25.631.156</u>
1.3 <u>Financiële vaste activa</u>		
1.3.3 Overige leningen w/g	1.315.001	54.000
	<u>1.315.001</u>	<u>54.000</u>
Totaal vaste activa	<u><u>29.850.505</u></u>	<u><u>25.685.156</u></u>
Vlottende activa		
1.4 <u>Voorraden</u>		
1.4.1 Gebruiksgoederen	0	15.068
	<u>0</u>	<u>15.068</u>
1.5 <u>Vorderingen</u>		
1.5.1 Debiteuren	2.287.021	755.020
1.5.2 Kortlopende vorderingen op OCW	5.447.105	5.265.822
1.5.5 Overige vorderingen	3.042.942	7.988.578
1.5.6 Overlopende activa	1.071.517	606.772
	<u>11.848.585</u>	<u>14.616.192</u>
1.7 <u>Liquide middelen</u>	10.468.185	8.484.638
Totaal vlottende activa	<u><u>22.316.770</u></u>	<u><u>23.115.898</u></u>
Totaal activa	<u><u><u>52.167.276</u></u></u>	<u><u><u>48.801.054</u></u></u>

PRICEWATERHOUSECOOPERS
 PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.
 Uitsluitend voor identificatiedoeleinden

2	Passiva	31-12-07 EUR	31-12-06 EUR
2.1	<u>Eigen vermogen</u>		
2.1.1	Kapitaal	0	0
2.1.2	Algemene reserve	18.785.592	18.090.592
2.1.3	Bestemmingsreserves	<u>457.240</u>	<u>404.754</u>
	Totaal vermogen	19.242.832	18.495.346
2.4	<u>Voorzieningen</u>		
2.4.1	Onderhoud	9.246.609	9.559.746
2.4.2	Wachtgelden	0	0
2.4.3	Overige voorzieningen	<u>3.715.848</u>	<u>3.210.151</u>
		12.962.257	12.769.897
2.5	<u>Langlopende schulden</u>		
2.5.2	Kredietinstellingen	3.138.359	1.758.343
2.5.4	Overige langlopende schulden	<u>0</u>	<u>6.578</u>
		3.138.359	1.764.921
2.6	<u>Kortlopende schulden</u>		
2.6.1	Kredietinstellingen	188.321	99.996
2.6.3	Crediteuren	4.351.104	3.551.869
2.6.4	Kortlopende schulden aan OCW	115.778	115.000
2.6.6	Belastingen en premies sociale verzekeringen	3.382.082	2.994.025
2.6.7	Schulden terzake pensioenen	972.499	521.537
2.6.8	Overige kortlopende schulden	1.105.107	2.442.761
2.6.9	Overlopende passiva	<u>6.708.936</u>	<u>6.045.702</u>
		16.823.827	15.770.890
	<u>Totaal passiva</u>	<u>62.167.275</u>	<u>48.801.054</u>

PRICEWATERHOUSECOOPERS
PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.
Uitsluitend voor identificatiedoeleinden

B3 Exploitatierkening 2007

	2007 EUR	Begroting 2007 EUR	2006 EUR
3 Baten			
3.1 Rijksbijdragen	92.106.956	88.118.265	87.696.415
3.2 Overige overheidsbijdragen	1.054.604	955.426	1.916.115
3.4 Baten werk i.o.v. derden	69.703	224.600	58.789
3.5 Overige baten	<u>5.834.690</u>	<u>7.424.476</u>	<u>5.302.935</u>
Totaal baten	<u>99.065.953</u>	<u>96.722.767</u>	<u>94.974.254</u>
4 Lasten			
4.1 Personele lasten	75.576.016	74.215.685	72.748.089
4.2 Afschrijvingen	3.389.600	3.455.873	2.620.895
4.3 Huisvestingslasten	6.927.071	8.756.826	9.866.654
4.4 Overige instellingslasten	<u>12.831.507</u>	<u>11.971.984</u>	<u>11.268.204</u>
Totaal lasten	<u>98.724.194</u>	<u>96.400.348</u>	<u>96.503.842</u>
Saldo baten en lasten	<u>341.759</u>	<u>322.419</u>	<u>-1.529.588</u>
5 Financiële baten en lasten			
5.1 Financiële baten	1.092.626	342.500	414.554
5.2 Financiële lasten	<u>686.899</u>	<u>253.900</u>	<u>112.946</u>
Saldo fin. baten en lasten	<u>405.727</u>	<u>88.600</u>	<u>301.608</u>
Resultaat uit gewone bedrijfsvoering	<u>747.486</u>	<u>411.019</u>	<u>-1.227.980</u>
Exploitatieresultaat	<u>747.486</u>	<u>411.019</u>	<u>-1.227.980</u>

PRICEWATERHOUSE COOPERS
PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.
Uitsluitend voor identificatiedoeleinden

B4 Kasstroomoverzicht 2007

	2007 EUR	2006 EUR
<u>Kasstroom uit operationele activiteiten</u>		
Exploitatieresultaat	747.486	-1.227.809
Overige mutaties EV	0	693.932
	<u>747.486</u>	<u>-533.877</u>
Afschrijvingen	3.389.600	2.620.895
<u>Mutaties werkkapitaal</u>		
- Voorraden	15.068	0
- Vorderingen	2.767.607	-10.026.809
- Effecten	0	0
- Kortlopende schulden	1.052.937	9.020.342
	<u>3.835.612</u>	<u>-1.006.467</u>
Mutaties egalisatierekening	0	-20.526
Mutaties voorzieningen	<u>192.360</u>	<u>2.916.833</u>
	8.165.058	3.976.858
<u>Kasstroom uit investeringsactiviteiten</u>		
Immateriële vaste activa	0	0
Materiële vaste activa	-6.293.948	-10.483.937
Financiële vaste activa	<u>-1.251.001</u>	<u>1.907.369</u>
	-7.554.949	-8.576.568
<u>Kasstroom uit financieringsactiviteiten</u>		
Mutatie kredietinstellingen	1.380.016	-99.996
Mutatie overige langlopende schulden	<u>-5.578</u>	<u>-2.590</u>
	1.373.438	-102.586
<u>Mutatie liquide middelen</u>		
	<u>1.983.547</u>	<u>-4.702.296</u>
Beginstand liquide middelen	8.484.638	13.186.934
Mutatie liquide middelen	<u>1.983.547</u>	<u>-4.702.296</u>
<u>Eindstand liquide middelen</u>	<u><u>10.468.185</u></u>	<u><u>8.484.638</u></u>

PRICEWATERHOUSECOOPERS
PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.
Uitsluitend voor identificatiedoeleinden

B5 Toelichting op de onderscheiden posten van de balans**1 Activa****1A Vaste activa****1.2 Materiële vaste activa**

	Verrijgings- prijs t/m 2006	Afschrijvingen t/m 2006	Boekwaarde 31-12-2006	Mutaties 2007			Overgeboekt	Boekwaarde 31-12-2007
				Investerings- 2007	Desinveste- ringen 2007	Afschrijvingen 2007		
				EUR	EUR	EUR		
1.2.1 Gebouwen en terreinen								
1.2.1.1 Gebouwen	11.291.220	2.592.540	8.698.690	1.308.825	235.852	594.542	219.071	9.396.183
1.2.1.2 Terreinen	0	0	0	0	0	0	0	0
1.2.1.3 Gebouwen in uitvoering	923.751		923.751	1.788.506	704.681		-219.071	1.788.505
	<u>12.214.971</u>	<u>2.592.540</u>	<u>9.622.431</u>	<u>3.097.332</u>	<u>940.533</u>	<u>594.542</u>	<u>0</u>	<u>11.184.688</u>
1.2.2 Inventaris en apparatuur	20.114.050	7.192.042	12.922.008	3.627.621	693.391	2.586.630		13.269.608
1.2.4 Overige materiële vaste activa								
Schepen	3.049.644	0	3.049.644	1.162.583	0	202.128		4.010.099
Transportmiddelen	44.103	7.030	37.073	40.338		6.300		71.109
	<u>3.093.747</u>	<u>7.030</u>	<u>3.086.717</u>	<u>1.202.919</u>	<u>0</u>	<u>208.428</u>		<u>4.081.208</u>
Totaal materiële vaste activa	<u>35.422.768</u>	<u>9.791.612</u>	<u>25.631.156</u>	<u>7.927.872</u>	<u>1.633.924</u>	<u>3.389.600</u>		<u>28.535.504</u>

Desinvesteringen 2007

	Verrijgings- prijs desinv.	Afschrijving desinvest.	Desinvestering
Gebouwen	25.125	0	25.125
Inventaris en apparatuur	169.723	11.876	157.847
Correctie i.v.m. PRALO	1.450.952	0	1.450.952
	<u>1.645.800</u>	<u>11.876</u>	<u>1.633.924</u>

Stand per 31-12-2007

	Verrijgings- prijs t/m 2007	Afschrijvingen t/m 2007	Boekwaarde 31-12-2007
	EUR	EUR	EUR
Gebouwen	12.593.265	3.187.082	9.396.183
Gebouwen in uitvoering	1.788.505		1.788.505
	<u>14.371.770</u>	<u>3.187.082</u>	<u>11.184.688</u>
Inventaris en apparatuur	23.047.602	9.777.994	13.269.608
Schepen	4.212.227	202.128	4.010.099
Transportmiddelen	84.439	13.330	71.109
	<u>4.296.666</u>	<u>215.458</u>	<u>4.081.208</u>
Totaal materiële vaste activa	<u>41.716.038</u>	<u>13.180.634</u>	<u>28.535.504</u>

Desinvesteringen

Aanschaffingen in 2007 die betrekking hadden op de OCW-subsidie Praktijkgerichte Leeromgeving (PRALO) zijn verrekend met de investeringen in 2007. Investerings die in 2006 plaatsvonden, maar nog niet aan de subsidie PRALO waren toegerekend, zijn als desinvestering in 2007 opgenomen.

Gebouwen: € 210.727

Gebouwen in uitvoering: € 704.681

Inventaris en apparatuur: € 535.544

De resterende desinvestering bij inventaris en apparatuur heeft betrekking op het afstoten van de locatie in Heemskerk.

1.2.A OZB en verzekerde waarde gebouwen en terreinen

		Bedrag EUR	Peildatum
1.2.A.1 OZB-waarde gebouwen en terreinen			
Monumentaal schoolgebouw	Harlingen	-	-
Gedempte oude gracht (LJC)	Haarlem	526.000	1-1-2008
Woningen / appartementen	Hoofddorp	784.000	1-1-2008
Totaal		<u>1.310.000</u>	

De gemeente Harlingen heeft voor het monumentale gebouw nog geen OZB-waarde bepaald.

1.2.A.2 Verzekerde waarde gebouwen			
Monumentaal schoolgebouw	Harlingen	2.280.000	
Gedempte oude gracht (LJC)	Haarlem	2.000.000	
Woningen / appartementen	Hoofddorp	-	VVE
Totaal		<u>4.280.000</u>	

De appartementen zijn als onderdeel van de appartementencomplexen verzekerd via de vereniging van eigenaren (VVE-beheer).

1.3 Financiële vaste activa

	Boekwaarde 31-12-2006 EUR	Mutaties 2007			Boekwaarde 31-12-2007 EUR
		Investeringen 2007 EUR	Aflossingen 2007 EUR	Resultaat 2007 EUR	
1.3.3 Overige leningen u/g					
Lening aan ROC NOVA	0	1.300.000	9.724		1.290.276
Aflossing 2008			29.275		<u>-29.275</u>
					1.261.001
VRC Serge's Place	54.000				54.000
Totaal financiële vaste activa	<u>54.000</u>				<u>1.315.001</u>

Lening aan ROC NOVA

Lening aan ROC NOVA is ingegaan per 1-9-2007 en wordt in 25 jaar afgelost. De rente over deze annuïteitlening bedraagt 4,5 % . De aflossing in 2007 (€ 9.724) betreft 4 maanden.

De aflossing die in 2008 betaald wordt is per 31-12-2007 opgenomen als kortlopende vordering (overlopende activa).

Viottende activa

1.4 Voorraden

	31-12-07 EUR	31-12-06 EUR
1.4.1 Gebruiksgoederen voorraad ICT	0	15.068
	<u>0</u>	<u>15.068</u>
Totaal voorraden	<u>0</u>	<u>15.068</u>

voorraad ICT

De voorraad ICT is in 2007 toegevoegd aan de materiële vaste activa.

1.5 Vorderingen

	31-12-07 EUR	31-12-06 EUR
1.5.1 Debiteuren	2.287.021	755.020
1.5.2 Kortlopende vorderingen op OCW	5.447.105	5.265.822
1.5.5 Overige vorderingen		
Vorderingen op gemeenten	2.520.822	6.524.392
Rekening Couranten	9.860	0
Overige	512.260	1.464.186
	<u>3.042.942</u>	<u>7.988.578</u>
1.5.6 Overlopende activa		
Vooruitbetaalde kosten	192.606	454.653
Verstreckte voorschotten	176.504	21.568
Overige	702.407	130.551
	<u>1.071.517</u>	<u>606.772</u>
Totaal vorderingen	<u>11.848.585</u>	<u>14.816.192</u>

1.7 Liquide middelen

	31-12-07 EUR	31-12-06 EUR
1.7.1 Banken	10.437.795	8.444.596
1.7.2 Kasmiddelen	22.850	18.398
1.7.4 Overige liquide middelen	7.540	21.844
	<u>10.468.185</u>	<u>8.484.638</u>
Totaal liquide middelen	<u>10.468.185</u>	<u>8.484.638</u>

PRICEWATERHOUSE COOPERS
PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.
Uitsluitend voor identificatiedoeleinden

2 Passiva

2.1 Eigen vermogen

	Saldo 31-12-2006 EUR	Mutaties		Saldo 31-12-2007 EUR
		Bestemming Resultaat EUR	Overige Mutaties EUR	
2.1.2 Algemene reserve	18.090.592	747.486	-52.486	18.785.592
2.1.3 Bestemmingsreserves				
Steunfonds	140.832	0	0	140.832
Boekenfonds	263.922		52.486	316.408
Totaal bestemmingsreserves	404.754	0	52.486	457.240
Totaal eigen vermogen	18.495.346	747.486	0	19.242.832

Algemeen

Door de stelselwijziging in verband met de harmonisatie van de drie administraties is het eigen vermogen per 31-12-2006 aangepast. De volgende wijzigingen zijn doorgevoerd:

- Afboekingen materiële vaste activa:	€ 710.000-
- Van bestemmingsreserves naar algemene reserve:	€ 2.450.000
- van egaliseringsrekening (SaVO) naar algemene reserve:	€ 190.000
- van voorzieningen naar algemene reserve:	€ 200.000
Totale mutatie algemene reserve	€ 2.130.000

Boekenfonds

Het saldo van de baten en lasten voor het boekenfonds voor de scholen Hartenijst, Vellesan en Montessori College is toegevoegd aan de bestemmingsreserve boekenfonds.

Bestemming exploitatiesaldo 2007

Het exploitatiesaldo over geheel 2007 (€ 747.486) is toegevoegd aan de algemene reserve. In het najaar van 2008 zal voor een deel van de algemene reserve een specifieke bestemming worden vastgesteld.

2.4 Voorzieningen

	Saldo 31-12-2006 EUR	Mutaties			Saldo 31-12-2007 EUR	Ondervordeling saldo 2007		
		Oplatingen 2007 EUR	Onttrekkingen 2007 EUR	Vrijval 2007 EUR		< 1 jaar EUR	1-5 jaar EUR	> 5 jaar EUR
2.4.1 Onderhoud	9.559.746	1.369.655	1.682.792	0	9.246.609	2.500.000	5.000.000	1.750.000
2.4.3 Overige voorzieningen								
Personele fricties	0	50.000	0	0	50.000	50.000		
BAPO en spaarverlof ADV	3.204.061	697.702	236.115	0	3.665.648	400.000	1.000.000	2.250.000
Overige	6.090	0	0	6.090	0			
	3.210.151	747.702	236.115	6.090	3.715.648			
Totaal voorzieningen	12.769.697	2.117.357	1.918.907	6.090	12.962.257			

Onderhoud

De voorziening onderhoud wordt in 2008 herzien in verband met te verwachten wijzigingen in het onderhoudsplan.

Overige personele voorzieningen

De voorziening voor BAPO en ADV is nu vastgesteld op 100% van de te verwachten uitgaven.

PRICEWATERHOUSECOOPERS
PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.
Uitsluitend voor identificatiedoeleinden

2.5 Langlopende schulden

	Bedrag lening 31-12-2006	Aangegane leningen o/g	Aflossingen	Boekwaarde 31- 12-2007
	EUR	EUR	EUR	EUR
2.5.2 Kredietinstellingen				
Rabobank, € 2,0 M	1.758.343		0	1.758.343
Aflossing in 2008			99.998	-99.996
			0	1.658.347
Rabobank, € 1,6 M		1.600.000	39.996	1.560.004
Aflossing in 2008			79.992	-79.992
			0	1.480.012
	<u>1.758.343</u>	<u>1.600.000</u>	<u>219.984</u>	<u>3.136.359</u>
2.5.4 Overige langlopende schulden	6.578	0	6.578	0
Totaal langlopende schulden	<u>1.764.921</u>	<u>1.600.000</u>	<u>226.562</u>	<u>3.136.359</u>

Kredietinstellingen

Langlopende leningen voor de bouw en overname van opleidingschepen.

Rabobank, € 2,0 M

Ingangsdatum: 1-5-2005

Looptijd 20 jaar. Aflossing: € 8.333 per maand.

Rente 10 jaar vast; 4,5% per jaar.

Rabobank, € 1,6 M

Ingangsdatum: 1-7-2007

Looptijd 20 jaar. Aflossing: € 6.666 per maand.

Vaste rente: 4,99%

Variabele rente: EUR-EURIBOR-REUTERS

2.6 Kortlopende schulden

	31-12-07	31-12-06
	EUR	EUR
2.6.1 Kredietinstellingen	188.321	99.996
2.6.3 Crediteuren	4.351.104	3.551.869
2.6.4 OCW	115.778	115.000
2.6.6 Belastingen en premies sociale verzekeringen	3.382.062	2.994.025
2.6.7 Schulden terzake pensioenen	972.499	521.537
2.6.8 Overige kortlopende schulden		
Boekenfonds	284.388	158.255
Overige schoolfondsen	191.088	185.600
Overige	629.633	2.098.906
	<u>1.105.107</u>	<u>2.442.761</u>
2.6.9 Overlopende passiva		
Geoomerkte subsidies OCW	245.100	84.999
Niet-geoomerkte subsidies OCW	1.839.618	2.415.995
Vakantiegeld	2.268.532	2.020.242
Verplichtingen ouderbijdrage	519.871	593.441
Overige	1.835.815	931.025
	<u>6.708.936</u>	<u>6.045.702</u>
Totaal kortlopende schulden	<u>16.823.627</u>	<u>15.770.890</u>

Kredietinstellingen

Aflossing langlopende lening in 2008:

Lening € 2,0 M: € 99.996

Lening € 1,6 M: € 79.992

1 termijn van 2007: € 8.333

PRICEWATERHOUSE COOPERS
PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.
Uitsluitend voor identificatiedoeleinden

B6 Niet uit de balans blijvende verplichtingen

Tegenover de langlopende lening aan het NOVA-college van € 1.300.000 (ingegaan op 1-9-2007) komt een langlopende schuld aan de gemeente Harlingen. Het NOVA-college betaald de lening in 25 jaar terug volgens een vastgesteld aflossingsschema. De schuld aan de gemeente moet in 10 jaar terugbetaald worden.

Als gevolg van het "om niet" verkrijgen van het gebouw aan de Gedempte Oude gracht (LJC Centrum) is dit pand niet in de balans opgenomen. De OZB-waarde van Gedempte Oude gracht 120 is circa € 495.000 (peildatum 1-1-1999). De verzekerde waarde van het gebouw is circa € 2.000.000.

Het huurcontract van het centraal bureau aan de Surinameweg te Haarlem loopt door tot 30-9-2009, de huur bedraagt € 16.909 per maand. Dunamare heeft het recht om het contract per 1 januari 2009/2011 op te zeggen met inachtneming van een termijn van 6 maanden. Indien het contract niet wordt opgezegd loopt het door tot 1 januari 2016.

De Noordzee Onderwijsgroep (NOG) heeft met Dell een leasecontract afgesloten voor ICT-apparatuur. Dunamare heeft dit contract voortgezet en wordt vanaf 2007 voor alle scholen gehanteerd. Het contract geldt voor 3 jaar per in gebruik genomen computer. In 2007 waren de totale leasekosten ruim € 360.000.

In verband met de overdracht van de locatie Tender Heemskerk gedurende 2007 zijn in de balans en exploitatierekening posities ingenomen op basis van voorlopige afspraken. In 2008 moet de verrekening van de overdracht definitief worden bekrachtigd.

B7 Overzicht verbonden partijen

Er zijn geen verbonden partijen.

PRICEWATERHOUSECOOPERS
PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.
Uitsluitend voor identificatiedoeleinden

Dunamare - 26 september 2008

Agenda

1. Vrijwillige verbetering
2. Opbrengsten (zie vragenlijst)
3. Algemene kosten (zie vragenlijst)
4. Onroerend goed

Vragenlijst bespreking 26 september 2008

Onderdeel 1: Opbrengsten (pro rata)

1. Post 3.1.1: Rijksbijdragen

- Waar hebben deze opbrengsten betrekking op?
- Hoe worden zij vastgesteld (bijvoorbeeld per leerling)?

2. Post 3.1.1: Overige subsidies OCW

- Moet Dunamare voor het ontvangen van deze subsidies een prestatie leveren?
- Zo ja, wat is deze prestatie en aan wie?
- Hoe worden de subsidies vastgesteld?

3. Post 3.2.1: Gemeentelijke bijdragen

- Waar hebben deze opbrengsten betrekking op?
- Hoe worden zij vastgesteld (bijvoorbeeld per leerling)?

4. Post 3.2.2: Overige overheidsbijdragen

- Waar hebben deze opbrengsten betrekking op (uit GB lijkt dit te zien op samenwerkingen)?
- Eventueel: hoe worden zij vastgesteld (bijvoorbeeld per leerling)?

5. Post 3.5.5: Detachering personeel

- Inzicht in betreffende overeenkomsten.
- Voor welke detacheringen is al btw berekend en afgedragen?

6. Post 3.5.8: Overige baten

- Boekenfonds: verkoopt Dunamare de boeken op eigen naam aan de leerlingen/ouders?
- Is de drukkerij een onderdeel van de Dunamare Onderwijsgroep?
- Is de bibliotheek een onderdeel van de Dunamare Onderwijsgroep?
- Projectgelden: waar zien deze opbrengsten precies op (wat voor projecten etc)?
- Interne vergoedingen: zijn deze vergoedingen voor de fusie met btw berekend (betreft m.n. afdracht AD/CB)?
- Zijn er overige baten ('restcategorie', zie GBR 358012) die met btw belast zijn (zie evt. excel)?

7. Overige vragen

- Worden de schepen ook verhuurd? →

PricewaterhouseCoopers is de handelsnaam van onder meer de volgende vennootschappen: PricewaterhouseCoopers Accountants N.V. (KvK 34180285), PricewaterhouseCoopers Belastingadviseurs N.V. (KvK 34180284), PricewaterhouseCoopers Advisory N.V. (KvK 34180287) en PricewaterhouseCoopers B.V. (KvK 34180289). Op diensten verleend door deze vennootschappen zijn Algemene Voorwaarden van toepassing, waarin onder meer aansprakelijkheidsvoorwaarden zijn opgenomen. Deze Algemene Voorwaarden zijn gedeponeerd bij de Kamer van Koophandel te Amsterdam en ook in te zien op www.pwc.com/nl

Voor actueel belastingnieuws: www.belastingnieuws.nl

B8 Toelichting op de onderscheiden posten van de exploitatierekening**3 Baten****3.1 Rijksbijdragen OCW**

	2007 EUR	2006 EUR
3.1.1 (Normalieve) Rijksbijdrage OCW		
Normalieve Rijksbijdrage (VO)	80.307.454	76.956.352
Rijksbijdragen SO / VSO	4.579.872	4.436.794
	<u>84.687.326</u>	<u>81.393.146</u>
3.1.2 Overige subsidies OCW		
Geoordeelde subsidies	65.446	77.352
Niet-geoordeelde subsidies	7.154.184	6.225.917
	<u>7.219.630</u>	<u>6.303.269</u>
Totaal rijksbijdragen OCW	<u><u>92.106.956</u></u>	<u><u>87.696.415</u></u>

3.2 Overige overheidsbijdragen

	2007 EUR	2006 EUR
3.2.1 Gemeentelijke bijdragen		
3.2.1.1 Bijdrage educatie	171.293	146.244
3.2.1.3 Overige gemeentelijke bijdragen	866.261	1.400.595
	<u>837.554</u>	<u>1.546.839</u>
3.2.2 Overige	217.050	369.276
Totaal overige overheidsbijdragen	<u><u>1.054.604</u></u>	<u><u>1.916.115</u></u>

3.4 Baten werk i.o.v. derden

	2007 EUR	2006 EUR
3.4.1 Opbrengst werk i.o.v. derden		
Stagevergoedingen	69.703	58.789
	<u>69.703</u>	<u>58.789</u>
Totaal baten werk i.o.v. derden	<u><u>69.703</u></u>	<u><u>58.789</u></u>

3.5 Overige baten

	2007 EUR	2006 EUR
3.5.1 Deelnemersbijdragen	1.026	0
3.5.2 Ouderbijdragen	2.797.631	2.346.367
3.5.4 Verhuur onroerende zaken	250.129	323.710
3.5.5 Detachering personeel	610.272	839.244
3.5.8 Overige		
Opbrengst kantine	254.199	187.209
Verhuur kluisjes	41.382	18.517
Opbrengst boekenfonds	547.611	0
Interne verrekeningen	58.730	0
Overige	1.273.710	1.587.888
	<u>2.175.632</u>	<u>1.793.614</u>
Totaal overige baten	<u><u>5.834.690</u></u>	<u><u>5.302.935</u></u>

De vergelijkende cijfers geven bij de overige baten een vertekend beeld als gevolg van inconsistente verwerking van de overige baten bij de drie voormalige stichtingen.

4 Lasten

4.1	Personele lasten	2007 EUR	2006 EUR
4.1.1	Lonen en salarissen	59.152.665	58.128.959
4.1.2	Sociale lasten	11.841.820	11.263.403
4.1.3	Overige personele lasten		
4.1.3.2	Uitzendkrachten e.d.	1.720.241	703.390
4.1.3.3	Overige		
	Dotatie overige personele voorzieningen	747.702	196.713
	Overige	2.583.094	3.379.856
	Totaal overige	3.330.796	3.576.568
	Totaal overige personele lasten	5.051.037	4.279.958
4.1.4	Uitkeringen (-/-)	-469.506	-924.231
	Totaal personele lasten	75.576.016	72.748.089

4.1.a	Personele lasten naar kostendragers	EUR	EUR
4.1.a.1	DIR	3.489.855	3.107.374
4.1.a.2	OP	52.229.003	54.994.505
4.1.a.3	GOP	15.393.742	11.776.334
4.1.a.4	Schoonmaak	0	57.114
4.1.a.5	Overige personele lasten	26.437	1.404.054
	Totaal personele lasten	71.139.037	71.339.381

Personele lasten naar kostendragers

Alleen lonen, salarissen en sociale lasten zijn gespecificeerd naar kostendrager. Verschil ontstaat onder andere door betalingen vanuit de voorziening BAPO. Als gevolg van inconsistente verwerking van deze gegevens bij de drie voormalige stichtingen geven de vergelijkende cijfers voor 2006 een vertekend beeld.

PRICEWATERHOUSECOOPERS

PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.
Uitsluitend voor identificatie doeleinden

4.2 Afschrijvingen

	2007 EUR	2006 EUR
4.2.2 Gebouwen	594.542	483.610
4.2.3 Inventaris en apparatuur	2.586.630	2.129.102
4.2.4 Overige materiële vaste activa Schepen en Transportmiddelen	<u>208.428</u>	<u>8.183</u>
	208.428	8.183
Totaal afschrijvingen	<u><u>3.389.600</u></u>	<u><u>2.620.895</u></u>

4.3 Huisvestingslasten

	2007 EUR	2006 EUR
4.3.1 Huur	531.354	483.097
4.3.2 Dotatie onderhoudsvoorziening	1.355.165	4.397.674
4.3.3 Klein onderhoud en exploitatie	731.357	604.625
4.3.4 Energie en water	1.771.733	1.836.182
4.3.5 Schoonmaakkosten	1.839.845	1.948.110
4.3.6 Heffingen	66.487	54.913
4.3.7 Overige huisvestingslasten		
Tuinonderhoud	77.611	50.559
Bewaking / beveiliging	152.313	78.000
Vuilverwerking en containerhuur	160.611	125.000
Overige	<u>240.605</u>	<u>288.494</u>
	631.140	542.053
Totaal huisvestingslasten	<u><u>6.927.071</u></u>	<u><u>9.866.654</u></u>

Algemeen

De vergelijkende cijfers geven bij de huisvestingslasten een vertekend beeld als gevolg van inconsistente verwerking van deze lasten bij de drie voormalige stichtingen.

Verzekering gebouwen

De verzekeringspremies voor gebouwen zijn opgenomen bij de overige huisvestingslasten.

PRICEWATERHOUSECOOPERS
PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.
Uitsluitend voor identificatiedoeleinden

4.4 Overige instellingslasten

	2007 EUR	2006 EUR
4.4.1 Administratie- en beheerslasten		
Administratie en beheer	662.730	2.416.669
Reis- en verblijfskosten	24.011	69.955
Accountantskosten	111.222	58.933
Telefoon- en portokosten e.d.	480.211	517.780
Kantoorartikelen	210.586	0
Bestuurskosten	101.092	0
Reproductie / Drukwerk	925.637	0
Externe adviseurs	277.251	0
Overige	86.004	461.558
	2.898.754	3.524.895
4.4.2 Inventaris, apparatuur en leermiddelen		
Inventaris	444.192	707.857
Leermiddelen	1.378.769	1.521.315
Studie- en beroepskeuzebegeleiding	466.430	186.509
Examenkosten	61.088	47.031
Boekenfonds	478.342	0
Onderhoud apparatuur	209.003	122.766
Automatisering	744.459	245.947
Leasetermijnen	361.645	337.100
Overige	43.437	138.822
	2.384.404	1.078.175
	4.207.365	3.307.347
4.4.3 Dotatie overige voorzieningen		
Dotatie Onderhoud schepen	14.500	0
Voorziening dubieuze debiteurs	17.216	0
Overige dotaties	0	149.076
Vrijval ov. voorzieningen -/-	-6.090	0
	25.626	149.076
4.4.4 Overige		
Wervingskosten	261.028	62.037
Representatiekosten	276.015	76.772
Kantinekosten	276.387	77.059
Excursies / werkweek	1.069.734	790.704
Buitenschoolse activiteiten	465.424	181.765
Contributies	119.182	108.191
Abonnementen	122.135	0
Medezeggenschapsraad	23.847	6.181
Verzekeringen	112.217	136.713
Heffingen (geen huisvesting)	4.262	61.444
Schoolgebonden uitgaven	146.867	0
Overdrachtsgelden leerlingen	306.062	0
Transportmiddelen	58.542	0
Diverse kosten Schepen en Internaten	460.307	459.332
Overige	1.995.733	2.324.686
	5.699.782	4.286.866
Totaal overige instellingslasten	12.831.507	11.266.204

De vergelijkende cijfers geven bij de overige instellingslasten een vertekend beeld als gevolg van inconsistente verwerking van deze lasten bij de drie voormalige stichtingen.

PRICewaterhouseCOOPERS
PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.
Uitsluitend voor identificatiedoeleinden

5 Financiële baten en lasten

	2007		2006
	EUR		EUR
5.1 <u>Financiële baten</u>			
5.1.1 Rentebaten	1.086.175		161.701
5.1.2 Overige financiële baten	<u>6.451</u>		<u>252.853</u>
	1.092.626		414.554
5.2 <u>Financiële lasten</u>			
5.2.1 Rentelasten	687.632		112.946
5.2.2 Overige financiële lasten	<u>19.267</u>		<u>0</u>
	686.899		112.946
Saldo fin. baten en lasten	<u><u>405.727</u></u>		<u><u>301.608</u></u>

In 2006 werden rentebaten en -lasten gesaldeerd voor een groot aantal bankrekeningen. Vergelijking ten opzichte van 2006 geeft hierdoor een vertekend beeld.

C2 Bestemming van het exploitatiesaldo

C3 Gebeurtenissen na balansdatum

D1 Gegevens over de rechtspersoon

Bestuursnummer 41664
 Naam instelling Dunamare Onderwijsgroep

Adres Surinameweg 8
 Postadres Postbus 4470
 Postcode / Plaats 2003 EL Haarlem
 Telefoon 023 - 5303 600
 Fax 023 - 5303 601
 Internet-site www.dunamare.nl

Contactpersoon Daniëlle van Dijke
 E-mail d.van.dijke@dunamare.nl

Brin	Naam	Plaats	Sector	Soort
01KL	Noorzee Onderwijsgroep - Ichthus College TL - Ichthus College HAG - Sterren College - Maritieme Academie - Technisch College - Maritiem College - Wim Gertenbach College - Schepen	Driehuis Driehuis Haarlem Harlingen Velsen Velsen Zantvoort Harlingen	VO	vmbo - t havo, vwo, gym. vmbo (+ lwoo) vmbo pro, vmbo (+ lwoo) vmbo vmbo - t vmbo
02KM	Damiate College - LJC ² Oost - LJC ² Individueel - LJC ² Grafimedia	Haarlem Haarlem Haarlem	VO	vmbo vmbo (+ lwoo) vmbo
02YH	Montessori College	Aerdenhout	VO	vmbo - t
13JF	Tender College	IJmuiden	VO	pro, vmbo (+ lwoo)
15NE	Oost-ter-Hout (PV)	Haarlem	VO	pro
16PJ	Praktijkschool de Linie	Hooddorp	VO	pro
18EC	Prof. Gunningschool	Haarlem	WEC	so / vso
19EQ	Hartenlustschool	Bloemendaal	VO	vmbo - t
19TI	Solyvius College - Haarlemmermeer College - Hoofdvaart College	Hoofddorp Hoofddorp	VO	vmbo - t, havo, vwo vmbo (+ lwoo)
20EK	Vellesan College	IJmuiden	VO	vmbo, havo, vwo
20RC	SGM Schoter	Haarlem	VO	vmbo - t, havo, vwo
20RF	Coornhert Lyceum	Haarlem	VO	vmbo - t, havo, vwo, gym.
25FU	Openbaar Ewaldcentrum - ISK - Daaf Geluk - LJC ² Centrum - Paulus mavo/vmbo - Teyler College - Het Speerne	Haarlem Haarlem Haarlem Haarlem Haarlem Haarlem	VO	vmbo vmbo (+ lwoo) vmbo vmbo (+ lwoo) pro, vmbo (+ lwoo) vmbo - t, havo, vwo
26JE	Praktijkschool Kon. Emma	Hoofddorp	VO	pro

Bijlage D2

Specificatie posten OCW

1.5.2 Kortlopende vorderingen op OCW

	Bekostigings jaar	Onvangen v/m 31-12-2007 EUR	Te vorderen 31-12-2007 EUR
NOG 7,5 %	2007	18.095.000	1.357.000
OVO 7,5 %	2007	32.795.000	2.459.615
SaVO 7,5 %	2007	21.740.000	1.630.490
Totaal			5.447.105

2.6.9 Overlopende passiva: Overige OCW-subsidies

VO

1 Geoormerkt en aflopend op 31-12-2007

	Bedrag van toewijzing	Onvangen v/m 2006	Besteed v/m 2006	Saldo 31-12-2006	Onvangen in 2007	T.b.v. exploitatie 2007	T.b.v. invest. 2007	Te verrekenen
	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR
Doorontwikkeling PRO 2006		41.244		41.244		19.444	21.800	0
Kaderrangefing innovatie VO		36.255		36.255		38.255		0
Proceskosten regionaal arrange		7.500		7.500		6.722		778
Totaal aflopend	0	84.999	0	84.999	0	62.421	21.800	778

2 Geoormerkt en dóórlpend na 2007

	Jaar en kenmerk	Bedrag van toewijzing	Onvangen v/m 2006	Besteed v/m 2006	Saldo 31-12-2006	Onvangen in 2007	T.b.v. exploitatie 2007	T.b.v. invest. 2007	Saldo 31-12-2007
		EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR
Doorontwikkeling PRO 2007	BVO-07/142311M				0	95.100			95.100
Reg. aanvullende bekostiging lokale belavakken	BVO-07/110700M					150.000			150.000
Totaal doorlopend		0	0	0	0	245.100	0	0	245.100

3 Niet-geoormerkte subsidies

	Jaar en kenmerk	Bedrag toewijzing EUR	Onvangen v/m 2006 EUR	Besteed v/m 2006 EUR	Saldo 31-12-2006 EUR	Onvangen in 2007 EUR	T.b.v. exploitatie EUR	T.b.v. invest. EUR	Saldo 31-12-2007 EUR
Aanpassing profielen 2e fase havo- vwo			90.600		90.600		90.600		0
CUMI					0	70.600	70.600		0
Praktijkgerichte leeromgeving SWV Zorgbudget en Reboundvoorziening	14990 en 14766		1.855.170		1.855.170	1.880.563	43.587	1.945.526	1.745.618
Arbeidsmarktkneipunten			90.900		90.900		90.900		0
Maatschappelijke stages	BVO-07/162226 M		70.500		70.500	198.000	240.000	10.500	18.000
Instandhouding gebouwen			183.025		183.025		183.025		0
Zelfstandig wachgeldbeleid			16.000		16.000		16.000		0
Kneipunten VO: Nautische opleiding	BVO-08/218864U					2.843.300	2.843.300		0
Zij-instromers VO	82511 87404 94124					150.000	75.000		75.000
Leerpluser, Nieuwkomers, 1e Opv. Vreemdelingen VO	Diverse					954.154	954.154		0
LGF / gelidocarde leerlingen	BVO-07/6200 M					255.077	255.077		0
Doorontwikkeling VMBO	BVO-06 175882 M		109.800		109.800	341.620	451.420		0
Visueel gehandicapten	06 180216 en 161324					8.475	8.475		0
Schoolbudget VO	BVO-07/148440 M					175.114	175.114		0
Totaal niet-geoormerkt		0	2.415.995	0	2.415.995	7.888.494	5.531.452	2.933.419	1.839.618

Praktijkgerichte leeromgeving
Investeren in minderdering gebracht van de materiële vaste activa.

SWV Zorgbudget en Reboundvoorziening
Doorbetaald aan samenwerkingsverband. Loopt niet via de exploitatierekening.

PRICEWATERHOUSECOOPERS

PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.
Uitsluitend voor identificatiedoeleinden

SO / VSO

2 Geormerkt en dóórløpend na 2007

Jaar en kenmerk	Bedrag van toewijzing	Onvangen t/m 2006	Besteed t/m 2006	Saldo 31-12-2006	Onvangen in 2007	T.b.v. exploitatie 2007	T.b.v. invest. 2007	Saldo 31-12-2007
	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR
Versiering cultuureducatie PO en SO 2005-2007					3.025	3.025		0
Totaal doorlopend	0	0	0	0	3.025	3.025	0	0

3 Niet-geormerkte subsidies

Jaar en kenmerk	Bedrag toewijzing	Onvangen t/m 2006	Besteed t/m 2006	Saldo 31-12-2006	Onvangen in 2007	T.b.v. exploitatie 2007	T.b.v. invest. 2007	Saldo 31-12-2007
	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR
Bestuur en management					11.598	11.598		0
Rugzakje	RUGZAK				1.590.655	1.590.655		0
(Provenie) ambulante begeleiding	2006 / 71896 M				40.299	40.299		0
Overige subsidies								
Totaal niet-geormerkt	0	0	0	0	1.642.752	1.642.752	0	0

Totaal overzicht

	Bedrag toewijzing	Onvangen t/m 2006	Besteed t/m 2006	Saldo 31-12-2006	Onvangen in 2007	T.b.v. exploitatie 2007	T.b.v. invest. 2007	Saldo 31-12-2007
	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR
1 <u>Geormerkt en aflopend op 31-12-2007</u>				84.999	0	62.421	21.800	
2 <u>Geormerkt en dóórløpend na 2007</u>				0	248.125	3.025	0	245.100
3 <u>Niet-geormerkte subsidies</u>				2.415.995	9.531.246	7.174.204	2.933.419	1.839.618
					9.779.371	7.239.650	2.955.219	
Toegerekende subsidies egalisatierekening 2007						0		
Overige OCW-subsidies 2007						7.239.650		
Totaal overige subsidies						0		
				Saldo 31-12-2006				Saldo 31-12-2007
				EUR				EUR
Naar schuld aan OCW				0				778
Naar overlopende passiva				2.500.994				2.084.718

PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.
Uitsluitend voor identificatiedoeleinden

B3 Exploitatierekening 2007

	2007 EUR	Begroting 2007 EUR	2006 EUR
3 Baten			
3.1 Rijksbijdragen	24.139.826	23.403.004	22.606.363
3.2 Overige overheidsbijdragen	82.859	135.388	107.162
3.4 Baten werk i.o.v. derden	668	0	0
3.5 Overige baten	1.545.578	1.922.366	2.467.957
Totaal baten	<u>25.766.931</u>	<u>25.460.758</u>	<u>25.181.482</u>
4 Lasten			
4.1 Personele lasten	17.016.239	18.827.338	19.123.269
4.2 Afschrijvingen	1.021.382	1.403.862	1.172.227
4.3 Huisvestingslasten	1.751.586	2.015.348	1.783.788
4.4 Overige instellingslasten	5.255.619	3.060.186	2.829.258
Totaal lasten	<u>25.044.826</u>	<u>25.306.714</u>	<u>24.908.542</u>
Saldo baten en lasten	<u>724.105</u>	<u>154.044</u>	<u>272.940</u>
5 Financiële baten en lasten			
5.1 Financiële baten	19.976	0	48
5.2 Financiële lasten	150.391	143.900	18.895
Saldo fin. baten en lasten	<u>-130.415</u>	<u>-143.900</u>	<u>-18.847</u>
Resultaat uit gewone bedrijfsvoering	<u>593.690</u>	<u>10.144</u>	<u>255.093</u>
Exploitatieresultaat	<u>593.690</u>	<u>10.144</u>	<u>255.093</u>

PRICEWATERHOUSECOOPERS
PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.
Uitsluitend voor identificatiedoeleinden

B3 Exploitatierkening 2007

	2007 EUR	Begroting 2007 EUR	2006 EUR
3 Baten			
3.1 Rijksbijdragen	6.458.895	6.457.081	3.203.795
3.2 Overige overheidsbijdragen	80.657	53.589	54.715
3.4 Baten werk i.o.v. derden	0	0	0
3.5 Overige baten	648.014	716.729	62.443
Totaal baten	<u>7.187.565</u>	<u>7.227.399</u>	<u>3.320.953</u>
4 Lasten			
4.1 Personele lasten	5.088.507	5.397.696	2.439.329
4.2 Afschrijvingen	222.980	166.355	63.836
4.3 Huisvestingslasten	531.072	561.947	198.288
4.4 Overige instellingslasten	1.056.346	1.060.562	485.302
Totaal lasten	<u>6.898.905</u>	<u>7.186.561</u>	<u>3.186.755</u>
Saldo baten en lasten	<u>288.661</u>	<u>40.838</u>	<u>134.198</u>
5 Financiële baten en lasten			
5.1 Financiële baten	2.855	0	1.797
5.2 Financiële lasten	53	0	0
Saldo fin. baten en lasten	<u>2.802</u>	<u>0</u>	<u>1.797</u>
Resultaat uit gewone bedrijfsvoering	<u>291.463</u>	<u>40.838</u>	<u>135.995</u>
Exploitatieresultaat	<u>291.463</u>	<u>40.838</u>	<u>135.995</u>

PRICewaterhouseCOOPERS

PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.
Uitsluitend voor identificatiedoeleinden

B3 Exploitatierkening 2007

	2007 EUR	Begroting 2007 EUR	2006 EUR
3 Baten			
3.1 Rijksbijdragen	1.506.503	1.392.589	1.330.037
3.2 Overige overheidsbijdragen	9.590	9.800	21.849
3.4 Baten werk i.o.v. derden	217	0	0
3.5 Overige baten	<u>194.956</u>	<u>43.280</u>	<u>110.072</u>
Totaal baten	<u>1.711.266</u>	<u>1.445.669</u>	<u>1.461.958</u>
4 Lasten			
4.1 Personele lasten	1.203.561	1.161.765	1.154.700
4.2 Afschrijvingen	20.234	15.814	11.690
4.3 Huisvestingslasten	139.945	97.800	105.485
4.4 Overige instellingslasten	<u>315.267</u>	<u>141.500</u>	<u>131.058</u>
Totaal lasten	<u>1.679.007</u>	<u>1.416.879</u>	<u>1.402.933</u>
Saldo baten en lasten	<u>32.259</u>	<u>28.790</u>	<u>59.025</u>
5 Financiële baten en lasten			
5.1 Financiële baten	7.054	0	0
5.2 Financiële lasten	<u>184</u>	<u>0</u>	<u>0</u>
Saldo fin. baten en lasten	<u>6.870</u>	<u>0</u>	<u>0</u>
Resultaat uit gewone bedrijfsvoering	<u>39.129</u>	<u>28.790</u>	<u>69.025</u>
Exploitatieresultaat	<u>39.129</u>	<u>28.790</u>	<u>69.025</u>

PRICEWATERHOUSECOOPERS
PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.
Uitsluitend voor identificatiedoeleinden

B3 Exploitatierkening 2007

	2007 EUR	Begroting 2007 EUR	2006 EUR
3 Baten			
3.1 Rijksbijdragen	2.554.754	2.318.300	2.185.052
3.2 Overige overheidsbijdragen	2.700	0	0
3.4 Baten werk i.o.v. derden	150	0	0
3.5 Overige baten	207.800	195.000	94.226
Totaal baten	2.765.404	2.513.300	2.279.278
4 Lasten			
4.1 Personele lasten	2.116.777	2.072.000	1.950.343
4.2 Afschrijvingen	44.034	49.000	49.247
4.3 Huisvestingslasten	100.026	132.000	97.249
4.4 Overige instellingslasten	498.382	262.700	187.887
Totaal lasten	2.759.219	2.515.700	2.284.726
Saldo baten en lasten	6.185	-2.400	-5.448
5 Financiële baten en lasten			
5.1 Financiële baten	0	0	0
5.2 Financiële lasten	0	0	0
Saldo fin. baten en lasten	0	0	0
Resultaat uit gewone bedrijfsvoering	6.185	-2.400	-5.448
Exploitatieresultaat	6.185	-2.400	-5.448

PRICEWATERHOUSECOOPERS
PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.
Uitsluitend voor identificatiedoeleinden

B3 Exploitatierkening 2007

	2007 EUR	Begroting 2007 EUR	2006 EUR
3 Baten			
3.1 Rijksbijdragen	1.392.333	1.377.161	1.444.052
3.2 Overige overheidsbijdragen	46.460	47.171	79.653
3.4 Baten werk i.o.v. derden	475	0	0
3.5 Overige baten	44.704	32.140	27.039
Totaal baten	<u>1.483.972</u>	<u>1.456.472</u>	<u>1.550.744</u>
4 Lasten			
4.1 Personele lasten	976.412	1.048.074	1.119.170
4.2 Afschrijvingen	9.839	16.737	1.638
4.3 Huisvestingslasten	129.201	166.194	121.763
4.4 Overige instellingslasten	203.563	191.269	263.348
Totaal lasten	<u>1.319.015</u>	<u>1.422.274</u>	<u>1.505.919</u>
Saldo baten en lasten	<u>164.957</u>	<u>34.198</u>	<u>44.825</u>
5 Financiële baten en lasten			
5.1 Financiële baten	274	0	750
5.2 Financiële lasten	0	0	0
Saldo fin. baten en lasten	<u>274</u>	<u>0</u>	<u>750</u>
Resultaat uit gewone bedrijfsvoering	<u>165.231</u>	<u>34.198</u>	<u>45.575</u>
Exploitatieresultaat	<u>165.231</u>	<u>34.198</u>	<u>45.575</u>

PRICEWATERHOUSECOOPERS
PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.
Uitsluitend voor identificatie doeleinden

Kengetallen basisonderwijs	Financiële gegevens per BRIN		Totaal
	EUR	EUR	EUR
Ka1 Totale baten + Financiële baten	6.749.205	405	6.749.610
Ka2 Ouderbijdragen	1.550		1.550
Ka4 Gemeentelijke bijdragen	40.035		40.035
	EUR	EUR	EUR
Kb1 Totale lasten + Financiële lasten	6.813.879	63	6.813.942
Kb2 Personele lasten			
DIR	124.619		124.619
OP	2.100.977		2.100.977
- Overig OOP	912.648		912.648
Totale personele lasten			3.138.244
	EUR	EUR	EUR
Kb3 Administratie			
Kantoorartikelen e.a. materiaal	280.073		280.073
Totaal administratie			280.073
Kb4 Schoonmaak			
Inhuur schoonmaakbedrijf	39.415		39.415
Totaal Schoonmaak			39.415
Kb5 Meubilair (inventaris en apparatuur)			
Afschrijving op inventaris en apparatuur	8.671		8.671
Inventaris uit exploitatie	17.202		17.202
Totaal meubilair			25.873
Kb6 Leermiddelen			
Leermiddelen uit exploitatie	51.598		51.598
Totaal leermiddelen			51.598
Kb7 Huisvesting (onderhoud + huur)	School- gebouw	Boven- schools	Totaal
Afschrijving op gebouwen	171	0	171
Dotatie voorziening onderhoud	20.252	0	20.252
Klein onderhoud	30.484	0	30.484
huur	14.913	0	14.913
Totaal huisvesting			65.820
Kb8 Energie			38.805
Kb9 ICT			
Afschrijving op ICT-apparatuur	4.850		4.850
Totaal ICT			4.850

PRICEWATERHOUSECOOPERS
PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.
Uitsluitend voor identificatiedoeleinden

B3 Exploitatierkening 2007

	2007 EUR	Begroting 2007 EUR	2006 EUR
3 Baten			
3.1 Rijksbijdragen	1.996.415	1.840.192	1.775.552
3.2 Overige overheidsbijdragen	32.417	5.000	23.174
3.4 Baten werk i.o.v. derden	47.754	36.800	35.770
3.5 Overige baten	71.065	43.600	66.088
Totaal baten	<u>2.147.651</u>	<u>1.925.592</u>	<u>1.900.594</u>
4 Lasten			
4.1 Personele lasten	1.522.687	1.595.536	1.557.024
4.2 Afschrijvingen	77.518	57.000	20.947
4.3 Huisvestingslasten	130.358	116.505	124.527
4.4 Overige instellingslasten	297.551	146.550	201.350
Totaal lasten	<u>2.028.114</u>	<u>1.925.592</u>	<u>1.903.848</u>
Saldo baten en lasten	<u>119.537</u>	<u>0</u>	<u>-3.254</u>
5 Financiële baten en lasten			
5.1 Financiële baten	2	0	0
5.2 Financiële lasten	34	0	0
Saldo fin. baten en lasten	<u>-32</u>	<u>0</u>	<u>0</u>
Resultaat uit gewone bedrijfsvoering	<u>119.505</u>	<u>0</u>	<u>-3.254</u>
6 Buitengewone bedrijfsvoering			
6.1 Buitengewone baten	0	0	0
6.2 Buitengewone lasten	24	0	0
Resultaat uit buitengewone bedrijfsvoering	<u>-24</u>	<u>0</u>	<u>0</u>
Exploitatieresultaat	<u>119.481</u>	<u>0</u>	<u>-3.254</u>

PRICEWATERHOUSECOOPERS
PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.
Uitsluitend voor identificatiedoeleinden

B3 Exploitatierkening 2007

	2007 EUR	Begroting 2007 EUR	2006 EUR
3 Baten			
3.1 Rijksbijdragen	1.888.032	1.704.447	1.638.539
3.2 Overige overheidsbijdragen	5.000	6.300	28.298
3.4 Baten werk i.o.v. derden	100	10.000	0
3.5 Overige baten	176.337	88.756	191.490
Totaal baten	<u>2.069.469</u>	<u>1.809.503</u>	<u>1.858.327</u>
4 Lasten			
4.1 Personele lasten	1.457.232	1.455.025	1.428.944
4.2 Afschrijvingen	33.972	37.278	31.289
4.3 Huisvestingslasten	169.302	152.000	186.473
4.4 Overige instellingslasten	396.516	165.200	147.782
Totaal lasten	<u>2.057.022</u>	<u>1.809.503</u>	<u>1.794.488</u>
Saldo baten en lasten	<u>12.447</u>	<u>0</u>	<u>63.839</u>
5 Financiële baten en lasten			
5.1 Financiële baten	60	0	0
5.2 Financiële lasten	81	0	0
Saldo fin. baten en lasten	-21	0	0
Resultaat uit gewone bedrijfsvoering	<u>12.426</u>	<u>0</u>	<u>63.839</u>
Exploitatieresultaat	<u>12.426</u>	<u>0</u>	<u>63.839</u>

PRICEWATERHOUSECOOPERS
PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.
Uitsluitend voor identificatiedoeleinden

B3 Exploitatierkening 2007

	2007 EUR	Begroting 2007 EUR	2006 EUR
3 Baten			
3.1 Rijksbijdragen	11.922.697	11.375.631	10.034.650
3.2 Overige overheidsbijdragen	237.775	75.000	134.775
3.4 Baten werk i.o.v. derden	633	97.500	22.308
3.5 Overige baten	717.118	540.720	717.774
Totaal baten	12.678.223	12.088.851	10.909.507
4 Lasten			
4.1 Personele lasten	9.723.332	9.841.634	8.648.202
4.2 Afschrijvingen	514.472	580.000	372.563
4.3 Huisvestingslasten	699.054	641.679	603.216
4.4 Overige instellingslasten	1.759.452	965.800	1.031.035
Totaal lasten	12.696.310	12.029.113	10.655.016
Saldo baten en lasten	181.913	59.738	254.491
5 Financiële baten en lasten			
5.1 Financiële baten	44	0	0
5.2 Financiële lasten	46	0	0
Saldo fin. baten en lasten	-2	0	0
Resultaat uit gewone bedrijfsvoering	181.911	59.738	254.491
Exploitatieresultaat	181.911	59.738	254.491

PRICEWATERHOUSECOOPERS
PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.
Uitsluitend voor identificatiedoeleinden

B3 Exploitatierkening 2007

	2007 EUR	Begroting 2007 EUR	2006 EUR
3 Baten			
3.1 Rijksbijdragen	7.018.849	6.219.179	6.704.932
3.2 Overige overheidsbijdragen	57.100	18.000	88.433
3.4 Baten werk i.o.v. derden	100	60.000	180.500
3.5 Overige baten	<u>570.166</u>	<u>207.500</u>	<u>180.178</u>
Totaal baten	<u>7.646.215</u>	<u>6.504.679</u>	<u>7.154.043</u>
4 Lasten			
4.1 Personele lasten	5.047.932	5.268.729	5.353.934
4.2 Afschrijvingen	74.452	120.000	55.880
4.3 Huisvestingslasten	582.013	538.600	531.720
4.4 Overige instellingslasten	<u>1.110.400</u>	<u>562.433</u>	<u>385.308</u>
Totaal lasten	<u>6.814.797</u>	<u>6.469.762</u>	<u>6.326.842</u>
Saldo baten on lasten	<u>831.418</u>	<u>14.917</u>	<u>827.201</u>
5 Financiële baten en lasten			
5.1 Financiële baten	0	0	0
5.2 Financiële lasten	<u>540</u>	<u>500</u>	<u>0</u>
Saldo fin. baten en lasten	<u>-540</u>	<u>-500</u>	<u>0</u>
Resultaat uit gewone bedrijfsvoering	<u>830.878</u>	<u>14.417</u>	<u>827.201</u>
Exploitatieresultaat	<u>830.878</u>	<u>14.417</u>	<u>827.201</u>

PRICEWATERHOUSECOOPERS
PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.
Uitsluitend voor identificatiedoeleinden

B3 Exploitatierkening 2007

	2007 EUR	Begroting 2007 EUR	2006 EUR
3 Baten			
3.1 Rijksbijdragen	7.210.763	7.112.982	7.073.719
3.2 Overige overheidsbijdragen	4.830	4.286	16.048
3.4 Baten werk i.o.v. derden	0	0	0
3.5 Overige baten	418.391	408.275	421.611
Totaal baten	<u>7.633.984</u>	<u>7.525.543</u>	<u>7.511.378</u>
4 Lasten			
4.1 Personele lasten	5.806.005	5.679.593	5.507.971
4.2 Afschrijvingen	183.891	175.519	117.775
4.3 Huisvestingslasten	489.755	431.347	542.221
4.4 Overige instellingslasten	1.137.171	1.137.849	1.077.683
Totaal lasten	<u>7.616.822</u>	<u>7.424.308</u>	<u>7.245.650</u>
Saldo baten en lasten	<u>-17.162</u>	<u>101.235</u>	<u>265.728</u>
5 Financiële baten en lasten			
5.1 Financiële baten	538	0	0
5.2 Financiële lasten	22.500	22.500	22.517
Saldo fin. baten en lasten	<u>-21.962</u>	<u>-22.500</u>	<u>-22.517</u>
Resultaat uit gewone bedrijfsvoering	<u><u>-4.800</u></u>	<u><u>78.735</u></u>	<u><u>243.211</u></u>
Exploitatieresultaat	<u><u>-4.800</u></u>	<u><u>78.735</u></u>	<u><u>243.211</u></u>

PRICewaterhouseCOOPERS
PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.
Uitsluitend voor identificatiedoeleinden

B3 Exploitatierkening 2007

	2007	Begroting 2007	2006
	EUR	EUR	EUR
3 Baten			
3.1 Rijksbijdragen	8.618.204	8.408.097	8.612.190
3.2 Overige overheidsbijdragen	3.000	4.286	0
3.4 Baten werk i.o.v. derden	0	0	0
3.5 Overige baten	461.823	421.805	476.849
Totaal baten	9.083.027	8.834.188	9.089.039
4 Lasten			
4.1 Personele lasten	6.669.458	6.652.433	6.464.817
4.2 Afschrijvingen	307.973	450.157	320.717
4.3 Huisvestingslasten	573.620	454.766	751.657
4.4 Overige instellingslasten	1.261.862	1.151.832	1.097.318
Totaal lasten	8.812.911	8.709.188	8.634.509
Saldo baten en lasten	270.116	125.000	454.530
5 Financiële baten en lasten			
5.1 Financiële baten	1.660	0	0
5.2 Financiële lasten	75.471	75.000	75.000
Saldo fin. baten en lasten	-73.811	-75.000	-75.000
Resultaat uit gewone bedrijfsvoering	196.306	50.000	379.530
Exploitatieresultaat	196.306	50.000	379.530

PRICEWATERHOUSECOOPERS
PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.
Uitsluitend voor identificatiedoeleinden

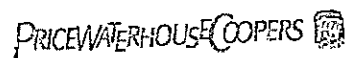
B3 Exploitatierekening 2007

	2007	Begroting 2007	2006
	EUR	EUR	EUR
3 Baten			
3.1 Rijksbijdragen	9.020.245	8.960.469	9.662.901
3.2 Overige overheidsbijdragen	179.154	243.348	290.906
3.4 Baten werk i.o.v. derden	0	0	0
3.5 Overige baten	1.959.972	2.446.908	1.891.907
Totaal baten	<u>11.159.371</u>	<u>11.650.725</u>	<u>11.845.714</u>
4 Lasten			
4.1 Personele lasten	9.010.392	8.606.804	9.093.322
4.2 Afschrijvingen	322.979	316.602	297.167
4.3 Huisvestingslasten	801.311	847.554	689.819
4.4 Overige instellingslasten	1.926.498	2.240.917	2.490.421
Totaal lasten	<u>12.061.180</u>	<u>12.011.877</u>	<u>12.570.729</u>
Saldo baten en lasten	<u>-901.809</u>	<u>-361.152</u>	<u>-725.015</u>
5 Financiële baten en lasten			
5.1 Financiële baten	2.342	0	653
5.2 Financiële lasten	0	0	3
Saldo fin. baten en lasten	<u>2.342</u>	<u>0</u>	<u>650</u>
Resultaat uit gewone bedrijfsvoering	<u>-899.467</u>	<u>-361.152</u>	<u>-724.365</u>
Exploitatieresultaat	<u>-899.467</u>	<u>-361.152</u>	<u>-724.365</u>

 PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.
 Uitsluitend voor identificatiedoeleinden

B3 Exploitatierkening 2007

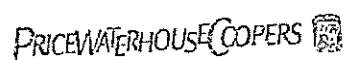
	2007 EUR	Begroting 2007 EUR	2006 EUR
3 Baten			
3.1 Rijksbijdragen	1.602.722	1.472.163	1.228.514
3.2 Overige overheidsbijdragen	60.429	600	25.256
3.4 Baten werk i.o.v. derden	19.757	20.300	23.019
3.5 Overige baten	45.479	21.475	34.279
Totaal baten	<u>1.728.387</u>	<u>1.514.538</u>	<u>1.311.068</u>
4 Lasten			
4.1 Personele lasten	1.068.650	1.053.634	1.002.982
4.2 Afschrijvingen	12.787	17.500	12.284
4.3 Huisvestingslasten	92.080	48.800	95.283
4.4 Overige instellingslasten	314.925	89.850	125.725
Totaal lasten	<u>1.488.452</u>	<u>1.209.784</u>	<u>1.237.274</u>
Saldo baten en lasten	<u>239.935</u>	<u>304.754</u>	<u>73.794</u>
5 Financiële baten en lasten			
5.1 Financiële baten	199	0	0
5.2 Financiële lasten	45	0	171
Saldo fin. baten en lasten	154	0	-171
Resultaat uit gewone bedrijfsvoering	<u>240.089</u>	<u>304.754</u>	<u>73.623</u>
Exploitatieresultaat	<u>240.089</u>	<u>304.754</u>	<u>73.623</u>

PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.
Uitsluitend voor identificatie doeleinden

BIJLAGE I: Exploitatierkening 2007 Centraal Bureau

	2007 EUR	Begroting 2007 EUR	2006 EUR
3 Baten			
3.1 Rijksbijdragen	551.070	3.594.873	0
3.2 Overige overheidsbijdragen	204.529	362.502	0
3.4 Baten werk i.o.v. derden	-150	0	0
3.5 Overige baten	6.389.343	2.682.748	0
Totaal baten	<u>7.144.792</u>	<u>6.660.123</u>	<u>0</u>
4 Lasten			
4.1 Personele lasten	5.485.619	4.231.595	0
4.2 Afschrijvingen	534.248	268.083	0
4.3 Huisvestingslasten	612.216	583.127	0
4.4 Overige instellingslasten	2.093.126	1.893.287	0
Totaal lasten	<u>8.725.209</u>	<u>6.975.092</u>	<u>0</u>
Saldo baten en lasten	<u>-1.580.417</u>	<u>-315.969</u>	<u>0</u>
5 Financiële baten en lasten			
5.1 Financiële baten	1.154.717	342.500	0
5.2 Financiële lasten	534.992	12.000	0
Saldo fin. baten en lasten	<u>619.725</u>	<u>330.500</u>	<u>0</u>
Resultaat uit gewone bedrijfsvoering	<u>-960.692</u>	<u>14.531</u>	<u>0</u>
6 Buitengewone bedrijfsvoering			
6.1 Buitengewone baten	0	0	0
6.2 Buitengewone lasten	20	0	0
Resultaat uit buitengewone bedrijfsvoering	<u>-20</u>	<u>0</u>	<u>0</u>
Exploitatieresultaat	<u>-960.712</u>	<u>14.531</u>	<u>0</u>

PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.
Uitsluitend voor identificatiedoeleinden

B8 Toelichting op de onderscheiden posten van de exploitatierekening**3 Baten****3.1 Rijksbijdragen OCW**

	2007 EUR	2006 EUR
3.1.1 (Normatieve) Rijksbijdrage OCW Normatieve Rijksbijdrage (VO)	450.044	0
	450.044	0
3.1.2 Overige subsidies OCW		
Geoormerkte subsidies	7.439	0
Niet-geoormerkte subsidies	93.587	0
	101.026	0
Totaal rijksbijdragen OCW	551.070	0

3.2 Overige overheidsbijdragen

	2007 EUR	2006 EUR
3.2.1 Gemeentelijke bijdragen		
3.2.1.3 Overige gemeentelijke bijdragen	204.529	0
	204.529	0
3.2.2 Overige	0	0
Totaal overige overheidsbijdragen	204.529	0

3.4 Baten werk i.o.v. derden

	2007 EUR	2006 EUR
3.4.1 Opbrengst werk i.o.v. derden		
Stagevergoedingen	-150	0
Noordzee Symbiosegroep en deta		
	-150	0
Totaal baten werk i.o.v. derden	-150	0

3.5 Overige baten

	2007 EUR	2006 EUR
3.5.4 Verhuur onroerende zaken	43.110	0
3.5.5 Detachering personeel	112.132	0
3.5.8 Overige		
Interne verrekeningen	6.154.757	0
Overige projectgelden		
Overige	79.344	0
	6.234.101	0
Totaal overige baten	6.389.343	0

PRICEWATERHOUSECOOPERS
PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.
Uitsluitend voor identificatiedoeleinden

4 Lasten

4.1 Personele lasten

	2007 EUR	2006 EUR
4.1.1 Lonen en salarissen	2.911.050	0
4.1.2 Sociale lasten	699.640	0
4.1.3 Overige personele lasten		
4.1.3.2 Uitzendkrachten e.d.	1.347.397	0
4.1.3.3 Overige		
Dotatie overige personele voorzieningen	97.741	0
Overige	617.681	0
Totaal overige	<u>715.422</u>	<u>0</u>
Totaal overige personele lasten	<u>2.062.819</u>	<u>0</u>
4.1.4 Uitkeringen (-/-)	-187.890	0
Totaal personele lasten	<u><u>5.485.619</u></u>	<u><u>0</u></u>

4.1.a Personele lasten naar kostendragers

	EUR	EUR
4.1.a.1 DIR	744.489	0
4.1.a.2 OP	180.982	0
4.1.a.3 OOP	2.757.310	0
4.1.a.5 Overige personele lasten		
Overige	<u>792</u>	<u>0</u>
	792	0
Totaal personele lasten	<u><u>3.683.573</u></u>	<u><u>0</u></u>

PRICEWATERHOUSECOOPERS
PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.
Uitsluitend voor identificatiedoeleinden

4.2 Afschrijvingen

	2007 EUR	2006 EUR
4.2.2 Gebouwen	68.415	0
4.2.3 Inventaris en apparatuur	464.014	0
4.2.4 Overige materiële vaste activa Schepen en Transportmiddelen	1.819	0
	<u>1.819</u>	<u>0</u>
Totaal afschrijvingen	<u><u>534.248</u></u>	<u><u>0</u></u>

4.3 Huisvestingslasten

	2007 EUR	2006 EUR
4.3.1 Huur	249.248	0
4.3.2 Dotatie onderhoudsvoorziening	183.025	0
4.3.3 Klein onderhoud en exploitatie	12.140	0
4.3.4 Energie en water	22.455	0
4.3.5 Schoonmaakkosten	38.347	0
4.3.6 Heffingen	262	0
4.3.7 Overige huisvestingslasten		
Bewaking / beveiliging	4.522	0
Vuilverwerking en containerhuur	700	0
Overige	101.517	0
	<u>106.739</u>	<u>0</u>
Totaal huisvestingslasten	<u><u>612.216</u></u>	<u><u>0</u></u>

PRICEWATERHOUSECOOPERS

PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.
Uitsluitend voor identificatiedoeleinden

4.4 Overige instellingslasten

	2007	2006
	EUR	EUR
4.4.1 Administratie- en beheerslasten		
Administratie en beheer	457.319	0
Reis- en verblijfskosten	15.000	0
Accountantskosten	107.950	0
Telefoon- en portokosten e.d.	87.149	0
Kantoorartikelen	21.802	0
Bestuurskosten	33.844	0
Reproductie / Drukwerk	53.760	0
Externe adviseurs	229.480	0
Overige	36.346	0
	1.042.650	0
4.4.2 Inventaris, apparatuur en leermiddelen		
Inventaris	34.245	0
Leermiddelen	2.402	0
Studie- en beroepskeuzebegeleiding	47	0
Examenkosten	70	0
Onderhoud apparatuur	3.876	0
Automatisering	545.274	0
Leasetermijnen	111.176	0
	660.443	0
	697.090	0
4.4.4 Overige		
Wervingskosten	2.546	0
Representatiekosten	75.049	0
Contributies	35.217	0
Abonnementen	43.110	0
Medezeggenschapsraad	5.933	0
Verzekeringen	92.945	0
Heffingen (geen huisvesting)	4.676	0
Schoolgebonden uitgaven	763	0
Instellingslasten t.b.v. personeel	0	0
Overdrachtsgeelden leerlingen	2.470	0
Diverse kosten Schepen	32.811	0
Overige	57.866	0
	353.386	0
Totaal overige instellingslasten	2.093.126	0

PRICEWATERHOUSECOOPERS
PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.
Uitsluitend voor identificatiedoeleinden

5 Financiële baten en lasten

	2007	2006
	EUR	EUR
5.1 <u>Financiële baten</u>		
5.1.1 Rentebaten	1.148.465	0
5.1.2 Overige financiële baten	<u>6.252</u>	<u>0</u>
	1.154.717	0
5.2 <u>Financiële lasten</u>		
5.2.1 Rentelasten	517.455	0
5.2.2 Overige financiële lasten	<u>17.537</u>	<u>0</u>
	534.992	0
Saldo fin. baten en lasten	<u><u>619.725</u></u>	<u><u>0</u></u>

6 Buitengewone bedrijfsvoering

	2007	2006
	EUR	EUR
6.1 Buitengewone baten	0	0
6.2 Buitengewone lasten	<u>20</u>	<u>0</u>
Buitengewoon resultaat	<u><u>-20</u></u>	<u><u>0</u></u>

PRICEWATERHOUSECOOPERS

PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.
Uitsluitend voor identificatiedoeleinden

BIJLAGE II: UIT HET VERSLAG VAN DE SCHOLEN

Coornhert Lyceum Gymnasium, Atheneum, Havo en Vmbo-t

Onderwijsontwikkeling

In de tweede klassen is begonnen met het vervolgtraject van het vaardighedenonderwijs. De tweedeklasleerlingen krijgen één uur per week studievaardighedenles. Vaardigheden uit het vorig schooljaar worden dan herhaald en uitgediept.

Er is een evaluatie geweest van de herziening van de Basisvorming. Volgens de uitkomst van deze evaluatie gaat de school verder op de ingeslagen weg, alleen is het aantal toetsweken beperkt tot twee.

De projectweek bleek een groot succes te zijn. Met veel enthousiasme werkten de leerlingen aan diverse vakoverstijgende projecten. Daarbij droeg het hanteren van andere werkvormen bij aan het leerproces van de leerlingen.

Er zijn met ingang van augustus 2007 ook pta's in de derde klassen ingevoerd. Het cultuurprofiel van de school is versterkt door de verdere invoering van drama als eindexamenvak op Havo en Vwo.

Om de leerlingen op het Vmbo-TL voldoende ontplooiingsmogelijkheden te bieden is het vak lo-2 ingevoerd. Na een oriëntatie in het derde leerjaar vindt de definitieve keuze voor dit vak aan het begin van het vierde leerjaar plaats.

Zorg/begeleiding

Op initiatief van de mentor of coördinator kan een 'Kanjertaining' worden gegeven. Deze training is speciaal opgezet voor leerlingen in klas 2 en 3 die goed functioneren, maar wat ondergesneeuwd dreigen te raken.

In het kader van Vios (veiligheid in en om de school) is een veertiental leerlingen uit de tweede klas opgeleid tot mediator. Het is de bedoeling dat zij als bemiddelaar optreden bij een eventueel conflict tussen twee andere leerlingen. Enkele docenten zijn opgeleid tot mediationcoördinatoren. Zij staan in contact met de mediators en letten erop, dat de mediation in organisatorisch opzicht goed verloopt.

Personeel

Er is gewerkt aan een verdergaande invoering van het Integraal Personeelsbeleid (IPB). Het grootste deel van de personeelsleden heeft het jaarlijks functioneringsgesprek gevoerd. Om deze gesprekken goed te kunnen houden hebben de betrokken leidinggevenden gesprekstechnieken getraind en zich geoefend met diverse cases.

Overig

Het Coornhert Lyceum heeft in het schooljaar 2006-2007 voor het eerst een volledig schooljaar met een balanced scorecard gewerkt.

Daaf Geluk School

Vmbo

Ontwikkeling van het onderwijs

De Daaf Geluk School heeft een Vmbo-Lwoo- en een structuurplusafdeling. De laatstgenoemde afdeling is een lesplaats van de Gunning school en geeft onderwijs aan leerlingen met een stoornis in het autistisch spectrum. De doelstelling om de didactische aanpak voor deze leerlingen te verbeteren, is geslaagd.

Tevens is er in leerjaar 1, in zowel de Lwoo- als de structuurplusafdeling, een experiment gestart met de methode Mens en Maatschappij. Hierbij wordt vakoverstijgend gewerkt. De school start komend schooljaar met een nieuwe methode, want de oude bleek niet geschikt. Wat wél succesvol is gebleken, is het eveneens vakoverstijgende project Nasctec (natuur, scheikunde en techniek). De didactische werkvormen en lesstof sluiten goed aan bij de belevingswereld van de leerlingen.

Verder zijn in 2007 een aantal geslaagde buitenschoolse evenementen georganiseerd.

Een ander speerpunt waarop vorig jaar is ingezet, extra aandacht voor de didactiek t.b.v. de Lwoo-leerlingen, vergt nog een jaar extra.

Begeleiding en zorg

De begeleiding van de leerlingen op de Daaf Geluk School is intensief. De school wil dat een leerling zich goed en veilig voelt en zetten daar op in. De school heeft zich weer verder geprofessionaliseerd. De zorgcoördinatoren volgen of hebben inmiddels, een studie afgerond.

Personeel

In 2007 zijn er geen grote personele problemen geweest. Wel waren er diverse vervangingsproblemen waardoor de druk op het team behoorlijk toenam. Waar bijkomt dat Daaf-leerlingen, eventuele nieuwe docenten niet zo makkelijk accepteren. De directeur heeft met alle medewerkers een functioneringsgesprek gevoerd.

Huisvesting

De school heeft sinds augustus 2007 tijdelijk twee locaties. Dit is geen optimale situatie. Voor een zorgschool is het van belang dat de lijnen kort zijn. Door het reizen tussen de twee scholen wordt het moeilijker om direct korte overleg momenten te hebben. Men lost dit wel op, maar de druk op het team neemt hierdoor toe.

Profilering

De Daaf Gelukschool profileert zich als een zorgschool die goed kijkt naar wat een leerling nodig (didactisch en pedagogisch) heeft.

Het blijven investeren in een goed contact met de Haarlemse basisscholen kan een positieve bijdrage leveren aan de constatering dat de Daaf een zorgschool is die voorziet in een behoefte.

Prof. dr. Gunningschool SO

Speciaal Onderwijs

Ontwikkeling van het onderwijs

Het CITO leerling-volgsysteem is ingevoerd. Dit betekent dat van alle leerlingen de vorderingen in kaart zijn gebracht. Er zijn verschillende nieuwe onderwijsmethodes ingevoerd en het schoolrapport is volledig herzien en gedigitaliseerd.

De prof. dr. Gunningschool SO is een school voor primair onderwijs. Omdat het aanbod van jonge leerlingen gering is voert de school sinds augustus 2007 een actief beleid om leerlingen vanaf de leerplichtige leeftijd op te nemen. In augustus is een speciale structuurplus groep gestart voor leerlingen met een ernstige autistische stoornis. Verder krijgen alle leerlingen nu muziekles.

Begeleiding/zorg

De school heeft de administratie van de zorgactiviteiten verbeterd. Verschillende formulieren zijn aangepast en verbeterd. De methodieken van de zogenaamde PAD methode worden consequent toegepast in de opvang. De school is bezorgd over de begeleiding en de zorg van leerlingen die onvoldoende hebben aan de setting van de Gunningschool SO. Deze leerlingen hebben baat bij een meer therapeutische omgeving. Dit kan de school niet bieden.

Personeel

In 2007 zijn veel personeelwisselingen geweest. Dit heeft veel van de veerkracht van het team gevraagd.

Er zijn geen functioneringsgesprekken gevoerd. Wel zijn er intervisiebijeenkomsten geweest. In april 2007 is een start gemaakt met teambuilding en professionalisering.

Huisvesting

Twee groepen zijn nu gevestigd in het noodgebouw. De toestand daarvan is slecht. De procedure voor de vergunningaanvraag voor twee nieuwe lokalen aan het hoofdgebouw loopt. De verwachting is dat de bouw daarvan in juni 2008 kan starten.

Profilering/overig

Er zijn voorlichtingen gegeven aan de verschillende begeleiders. Ook is er nauw contact tussen interne en externe begeleiders. Ouders kunnen kennis maken met de school voordat een indicatie is afgegeven. De contacten met ouders zijn geïntensiveerd. Sinds december nodigt de school ouders uit bij alle evenementen om mee te denken en te ondersteunen.

PRICEWATERHOUSECOOPERS

PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.
Uitsluitend voor identificatiedoelenden

Aan: Stichting Dunamare Onderwijsgroep,
Haarlem

PricewaterhouseCoopers
Accountants N.V.
Thomas R. Malthusstraat 5
1066 JR Amsterdam
Postbus 90357
1006 BJ Amsterdam
Telefoon (020) 568 66 66
Fax (020) 568 68 88
www.pwc.com/nl

Accountantsverklaring

Verklaring betreffende de financiële verantwoording

Wij hebben de in dit verslag opgenomen financiële verantwoording van de Dunamare scholen 2007 van Stichting Dunamare Onderwijsgroep en haar rechtsvoorgangers SaVO, Openbaar Voortgezet Onderwijs Haarlem (OVO) en Noordzee Onderwijs Groep (NOG) te Haarlem, bestaande uit de balans per 31 december 2007 en de exploitatierekening over 2007 met de toelichting gecontroleerd.

Verantwoordelijkheid van het bestuur

Het bestuur van de scholen is verantwoordelijk voor het opmaken van de financiële verantwoording die het vermogen en resultaat getrouw dient weer te geven, alsmede voor het opstellen van het bestuursverslag, beide in overeenstemming met de Regeling jaarverslag scholen voor voortgezet onderwijs met ingang van verslagjaar 2002 (CFI-FVE-2001/119406).

Tevens is het bestuur van de scholen verantwoordelijk voor de financiële rechtmatigheid van de in de financiële verantwoording verantwoorde baten, lasten en balansmutaties. Dit houdt in dat deze bedragen in overeenstemming dienen te zijn met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen.

Deze verantwoordelijkheden omvatten onder meer: het ontwerpen, invoeren en in stand houden van een intern beheersingssysteem relevant voor het opmaken van en getrouw weergeven in de financiële verantwoording van vermogen en resultaat, zodanig dat deze geen afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten bevat en voor de naleving van de relevante wet- en regelgeving, het kiezen en toepassen van aanvaardbare grondslagen voor financiële verslaggeving en het maken van schattingen die onder de gegeven omstandigheden redelijk zijn.

Verantwoordelijkheid van de accountant

Onze verantwoordelijkheid is het geven van een oordeel over de financiële verantwoording op basis van onze controle, als bedoeld in artikel 18, derde lid van het Bekostigingsbesluit W.V.O. Wij hebben onze controle verricht in overeenstemming met Nederlands recht en het Controleprotocol OCW 2007.

Dienovereenkomstig zijn wij verplicht te voldoen aan de voor ons geldende gedragsnormen en zijn wij gehouden onze controle zodanig te plannen en uit te voeren dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de financiële verantwoording geen afwijkingen van materieel belang bevat.

Een controle omvat het uitvoeren van werkzaamheden ter verkrijging van controle-informatie over de bedragen en de toelichtingen in de financiële verantwoording.

De keuze van de uit te voeren werkzaamheden is afhankelijk van de professionele oordeelsvorming van de accountant, waaronder begrepen zijn beoordeling van de risico's van afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten. In die beoordeling neemt de accountant in aanmerking het voor het opmaken van en getrouw weergeven in de financiële verantwoording van vermogen en resultaat alsmede het voor de naleving van de betreffende wet en regelgeving relevante interne beheersingssysteem, teneinde een verantwoorde keuze te kunnen maken van de controlewerkzaamheden die onder de gegeven omstandigheden adequaat zijn maar die niet tot doel hebben een oordeel te geven over de effectiviteit van

het interne beheersingssysteem van de scholen. Tevens omvat een controle onder meer een evaluatie van de aanvaardbaarheid van de toegepaste grondslagen voor financiële verslaggeving en van de redelijkheid van schattingen die het bestuur van de scholen heeft gemaakt, alsmede een evaluatie van het algehele beeld van de financiële verantwoording.

Wij zijn van mening dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Oordeel

Naar ons oordeel geeft de financiële verantwoording een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van de Dunamare scholen per 31 december 2007 en van het resultaat over 2007 in overeenstemming met de Regeling jaarverslag scholen voor voortgezet onderwijs met ingang van verslagjaar 2002 (CFI-FVE-2001/119406).

Voorts zijn wij van oordeel dat de in deze financiële verantwoording verantwoorde baten, lasten en balansmutaties over 2007 voldoen aan de eisen van financiële rechtmatigheid. Dit houdt in dat deze bedragen in overeenstemming zijn met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, zoals die in het Controleprotocol OCW 2007 zijn vermeld.

Verklaring betreffende andere wettelijke voorschriften en/of voorschriften van regelgevende instanties.

Verder melden wij dat het bestuursverslag, voor zover wij dat kunnen beoordelen, verenigbaar is met de financiële verantwoording.

Amsterdam, 4 juli 2008

PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.

R. Goldstein RA

GEMEENTE HAARLEM	
Zaak nr.: 09/248199	Doc nr.:
Afd.:	Kopie: MD
Reg. datum: 28 DEC 2009	
Afdoen. datum: 15/2 '10	Ontv. bew. JA
Behandelaar:	Paraaf afgedaan

Aan

Aan het College van Burgemeester en Wethouders
Van de Gemeente Haarlem
T.a.v. de heer M. Divendal, wethouder van Onderwijs
Postbus 511
2003 PB Haarlem

Datum

16 december 2009

Ons kenmerk

AS/MW/2009/00211

Onderwerp

Jaarrekeningen 2008

CC

Uw kenmerk

Bijlage

Geacht College,

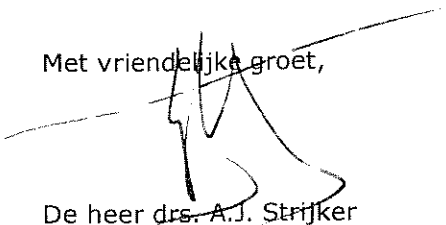
Conform de afspraken ter zake treft u hierbij de jaarrekeningen 2008 van de openbare scholen in uw gemeente, die worden bestuurd door Dunamare. De afzonderlijke scholen vindt u terug met een exploitatierekening en een toelichting. De vermogenspositie vindt u terug in de jaarrekening Dunamare. Naast de openbare scholen in Haarlem omvat Dunamare openbare en niet openbare scholen in een aantal andere gemeenten.

Wij zullen u eind januari de begrotingen 2010 doen toekomen.

Conform voornoemde afspraak stel ik een uitnodig voor overleg over de openbare scholen zeer op prijs.

Ik verzoek u, waar mogelijk, de toegezonden gegevens enigszins vertrouwelijk te behandelen

Met vriendelijke groet,

De heer drs. A.J. Strijker
Voorzitter College van Bestuur
Dunamare onderwijsgroep
Surinameweg 8 i-j
2035 VA Haarlem

Jaarverslag 2008

Dunamare onderwijsgroep

PRICEWATERHOUSECOOPERS
PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.
Uitsluitend voor identificatiedoeleinden

Bevoegd gezag: 41664

Inhoudsopgave

COLLEGE VAN BESTUUR.....	4
VOORWOORD	5
VERSLAG RAAD VAN TOEZICHT	6
SOCIAAL BESTUURSVERSLAG	7
Bestuursverslag	7
Dunamare: een decentrale organisatie	7
Het strategisch beleidsplan: op koers	7
AFDELINGEN CENTRAAL BUREAU	9
Kwaliteitszorg	9
ICT	10
Inkoop.....	10
Huisvesting	11
Secretariaat	11
Onderwijsbeleid	11
Personeelsbeleid	13
Topsport Kennemerland	13
Risicogebied personeelstekort	13
FINANCIËEL JAARVERSLAG	14
Vooraf	14
Leerlingenontwikkeling.....	15
Ontwikkeling financiële kengetallen.....	16
Toelichting Activa	18
Toelichting Passiva	21
Toelichting exploitatie Dunamare onderwijsgroep.....	27
Uit het jaarverslag van	28
Uit het jaarverslag van het Coornhert Lyceum	28
Uit het jaarverslag van de Daaf Gelukschool.....	28
Uit het jaarverslag van de Duin en Kruidberg Mavo	28
Uit het jaarverslag van de Prof. Dr. Gunningschool SO.....	29
Uit het jaarverslag van de prof. Dr. Gunningschool VSO.....	29
Uit het jaarverslag van het Haarlemmermeer Lyceum.....	29
Uit het jaarverslag van de Hartenlustschool Bloemendaal	30
Uit het jaarverslag van het Hoofdvaart College	30
Uit het jaarverslag van het Ichthus Lyceum.....	31

Uit het jaarverslag van de Praktijkscholen Koningin Emma en De Linie.....	31
Uit het jaarverslag van LJC ²	32
Uit het jaarverslag van het Montessori College Aerdenhout.....	32
Uit het jaarverslag van Oost ter Hout	32
Uit het jaarverslag van de Paulus Mavo/vmbo Schoolaanbod: vmbo.....	33
Uit het jaarverslag van de Schoter Scholengemeenschap.	34
Uit het jaarverslag van het Sterren College Haarlem.....	34
Uit het jaarverslag van Technisch College Velsen/Maritiem College Velsen	35
Uit het jaarverslag van het Tender College IJmuiden	35
Uit het jaarverslag van het Teyler College Haarlem	35
Uit het jaarverslag van het Vellesan College IJmuiden	35
Uit het jaarverslag van het Wim Gertenbach College	36
JAARREKENING 2008	37
A1 Toelichting op de balans en exploitatierekening.....	37
A2 Financiële kengetallen	2 van 21
A3 Balans en exploitatierekening in percentages van het totaal.....	3 van 21
B2 Balans per 31-12-2008.....	4 van 21
B3 Exploitatierekening 2008	6 van 21
B4 Kasstroomoverzicht 2008.....	7 van 21
B5 Toelichting op de onderscheiden van de balans	8 van 21
B6 Niet uit de balans blijvende verplichtingen.....	13 van 21
B8 Toelichting op de onderscheiden posten van de exploitatierekening.....	14 van 21
C1 Accountantsverklaring	18 van 21
C2 bestemming saldo staat der baten en lasten	20 van 21
C3 Gebeurtenissen na balansdatum	20 van 21
D1 Gegevens over de rechtspersoon	21 van 21

PRICEWATERHOUSECOOPERS

PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.
Uitsluitend voor identificatiedoeleinden

COLLEGE VAN BESTUUR

Het College van Bestuur bestond in 2008 uit drie leden:

Albert Strijker is voorzitter van het College van Bestuur en verantwoordelijk voor het rechtstreekse bestuur van de scholen, interne en externe organen en communicatie.

Sophie de Boer is verantwoordelijk voor onderwijs, kwaliteit en personeelszaken.

Tom van Diemen behartigt de portefeuilles materiële zaken, ICT en financiën.

Tom van Diemen heeft Dunamare in december 2008 verlaten. Vanaf dat moment is er een tweehoofdig College van Bestuur, bestaande uit Albert Strijker en Sophie de Boer.

VOORWOORD

Voor de Dunamare Onderwijsgroep is 2008 haar eerste volledige kalenderjaar na de fusie medio 2007 waaruit Dunamare ontstond.

De eerste resultaten van de fusie werden zichtbaar. Fusies van scholen in Haarlem maakte de weg vrij voor nieuwbouw van twee scholen in het beroepsgericht vmbo. In Velsen is versterking van het onderwijsaanbod in voorbereiding. De mobiliteit van personeel tussen groeiende en krimpende scholen verliep uitstekend. De positie van Dunamare is landelijk, regionaal en lokaal versterkt. De onderlinge samenhang en samenwerking tussen scholen is op gang gekomen.

Op het Centraal Bureau is voortvarend gewerkt aan de verbetering van de dienstverlening aan de scholen. Het Centraal Bureau ligt op koers om in de loop van 2009 een kwalitatief hoogwaardig en kostenefficiënt ondersteunend bureau te zijn.

Dit jaarverslag geeft inhoud aan de maatschappelijke verantwoording die Dunamare graag wil afleggen.

Haarlem, 30 juni 2009

College van Bestuur
drs. Albert J. Strijker en drs. Sophie C.G. de Boer

PRICEWATERHOUSECOOPERS
PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.
Uitsluitend voor identificatiedoeleinden

VERSLAG RAAD VAN TOEZICHT

De Raad van Toezicht betond in 2008 uit de volgende personen:

De heer drs. X.J. den Uyl, voorzitter
De heer E.W.H. Holterman, vice voorzitter
Mevrouw F.M. Anker
De heer N. Koers
De heer H.J.M. Mantel
De heer ir.J. Vermeer
De heer E.N. Vonk

In het jaar 2008 heeft de Raad van Toezicht verder vorm gekregen. Zo zijn er reglementen vastgesteld voor de Raad zelf en ook voor de Auditcommissie en de Remuneratiecommissie.

De Raad van Toezicht is in 2008 zeven maal bij elkaar gekomen. In deze bijeenkomsten is het managementstatuut van Dunamare goedgekeurd. Dit statuut regelt de bevoegdheden tussen het College van Bestuur en de schooldirecties. Verder hebben directeuren en rectoren zich gedurende 2008 nader voorgesteld en hun school gepresenteerd aan de Raad van Toezicht.

De Raad van Toezicht heeft voorts in 2008 goedkeuring gegeven aan het bestuursformatieplan 2007/2008 alsmede aan de jaarrekening 2007. Het concept Strategisch Beleidsplan is voorgelegd en heeft verder vorm en inhoud gekregen. Eind 2008 is de organisatiestructuur, het functioneren van het College van Bestuur en de Raad van Toezicht geëvalueerd door een externe partij. De Raad van Toezicht heeft eind 2008 helaas moeten overgaan tot het ontslag van een van de leden van het College van Bestuur.

SOCIAAL BESTUURSVERSLAG

Bestuursverslag

In het eerste volledige kalenderjaar zijn een aantal regelingen tot stand gekomen die de basis vormen van de formelere kant van Dunamare. Er zijn reglementen vastgesteld voor de Raad van Toezicht en haar commissies, de auditcommissie en de renumuratiecommissie. Er is een managementstatuut in werking getreden dat de verhouding regelt tussen het College van Bestuur en de directeuren/rectoren van de scholen. Voor de medezeggenschap zijn er reglementen gekomen voor de Deelraden, de Medezeggenschapsraden en de Gemeenschappelijke Medezeggenschapsraad. Deze reglementen zijn ingebed in een Medezeggenschapsstatuut. Er is tevens een klachtenregeling in werking getreden.

Het integraal Personeelsbeleid is verder ontwikkeld. De cyclus van functioneren en beoordelen, de functiecompetenties en het functieboek zijn samengesteld. De voorbereiding van de nieuwbouw voor het Sterren College en het LJC2 heeft geresulteerd in Europese aanbestedingen. Tevens zijn de schoolboeken aanbesteed. Er zijn convenanten gesloten op het gebied van passend onderwijs, vermindering van schooluitval en topsport.

De periode van aanmelding nieuwe leerlingen, formatie en arbeidsmobiliteit is goed verlopen. Punt van zorg is de positie van het beroepsgericht vmbo in de regio. Binnen Dunamare is beleid in ontwikkeling ter versterking van deze belangrijke schoolsoort. Aan het eind van het jaar heeft de evaluatie van het College van Bestuur plaatsgevonden. Hierbij zijn de leden van de Raad van Toezicht en de directeuren/rectoren betrokken geweest. De uitkomst van de evaluatie heeft geresulteerd in een definitieve benoeming van de leden van het College van Bestuur.

Dunamare: een decentrale organisatie

Dunamare is een onderwijsorganisatie. De inspanningen van alle medewerkers zijn gericht op zo goed mogelijk onderwijs voor alle leerlingen. De scholen staan centraal. Dunamare geeft de scholen de ruimte om zich in de eigen richting verder te ontwikkelen. Zo kunnen leerlingen, ouders en personeel de school kiezen die het meest passend is. De scholen vormen samen met het Centraal Bureau de Stichting Dunamare Onderwijsgroep. Het College van Bestuur bestuurt en stelt kaders aan de ontwikkeling van scholen. Deze kaders betreffen de diversiteit van het onderwijsaanbod, de kwaliteit van het onderwijs, het personeelsbeleid en de financiële ruimte. Binnen de kaders werken de scholen in voortdurende verbetering en vernieuwing aan het eigen onderwijs. Hierin worden de scholen op het gebied van personeel, financiën, inkoop, huisvesting, kwaliteitszorg en juridische zaken ondersteund door het Centraal Bureau.

Het strategisch beleidsplan: op koers

Al voor de fusie heeft Dunamare gewerkt aan het strategisch beleidsplan. Hierin zet zij de koers uit voor de periode van 2008-2012. In de missie is de bestaansreden van Dunamare verwoord.

De missie

Dunamare biedt een volledig en voor alle leerlingen passend aanbod van voortgezet onderwijs in de regio Haarlem, Haarlemmermeer en Kennemerland. Daarnaast verzorgt Dunamare speciaal onderwijs en nautisch onderwijs. Zij biedt huisvesting aan leerlingen van het nautisch onderwijs in Harlingen en Velsen. Het onderwijs van Dunamare is algemeen toegankelijk en geeft blijk van hoge kwaliteit. Met haar onderwijsaanbod speelt Dunamare vroegtijdig in op demografische, maatschappelijke en economische ontwikkelingen.

PRICEWATERHOUSECOOPERS

PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.
Uitsluitend voor identificatiedoeleinden

Vanuit haar maatschappelijke verantwoordelijkheid geeft Dunamare richting en samenhang aan het onderwijs. Dunamare ondersteunt de scholen met een professioneel personeelsbeleid, een op stabiliteit gericht financieel beleid en een efficiënt facilitair- en huisvestingsbeleid.

De visie is het ambitieuze toekomstbeeld waar Dunamare naar toe wil werken.

De visie

Dunamare opereert vanuit de kernwaarden, kwaliteit, professionaliteit, stabiliteit, samenhang en omgevingsgerichtheid.

Dunamare zet zich in voor een hoge kwaliteit van het onderwijs op haar scholen. Die kwaliteit blijkt niet alleen uit de onderwijsopbrengsten en tevredenheid van alle betrokken geledingen, maar ook uit de wijze waarop de scholen vroegtijdig met hun beleid inspelen op maatschappelijke en wetenschappelijke ontwikkelingen. Hierin krijgt duurzaam leren een plaats: leerlingen leren omgaan met de uitdagingen van nu en van de toekomst op een manier die bijdraagt aan een wereld die voor ieder de moeite waard is om in te leven.

De scholen van Dunamare hebben, met name in het primaire proces, veel ruimte voor eigen beleid. Tegelijkertijd stimuleert Dunamare een intensieve kwaliteitszorg, in de scholen en in de ondersteunende diensten.

Dunamare ontwikkelt in samenspraak met de scholen een integraal personeelsbeleid waarmee de ambities van de organisatie en die van haar medewerkers op elkaar worden afgestemd. Elementen daarvan zijn de professionele ontwikkeling van alle medewerkers, de arbeidsvoorwaarden, mobiliteit en werkgelegenheid. Attitudes die blijken te geven van professionaliteit, zoals de bereidheid tot voortdurende ontwikkeling, aanspreekbaarheid, transparantie, het open staan voor feedback en samenwerking, draagt Dunamare hoog in het vaandel.

Het beleid van Dunamare richt zich binnen haar werkgebied op een stabiel onderwijsaanbod. Zij zet zich in voor een evenwichtige spreiding van het onderwijsaanbod in de regio, zodat alle leerlingen binnen de organisatie een passende school kunnen kiezen.

Bovendien streeft Dunamare naar een stabiele werkgelegenheid en voert zij daarvoor een op continuïteit en duurzaamheid gericht financieel beleid

Vanuit haar maatschappelijke verantwoordelijkheid zal Dunamare een samenhangende aanpak op het niveau van de scholen ontwikkelen. Deze aanpak is gericht op goede doorstrommogelijkheden, zodat leerlingen op een maximaal niveau uitstromen en uitval zoveel mogelijk wordt voorkomen. Dunamare zal de samenhang in onderwijsvormen vanuit een innoverende aanpak vormgeven.

Dunamare anticipeert op ontwikkelingen in de samenleving en zal vanuit haar verantwoordelijkheid een initiërende rol spelen. Dunamare zal een sterke speler zijn op de onderwijsmarkt en door haar contacten met overheden, bedrijfsleven, maatschappelijke instellingen en andere onderwijsorganisaties gunstige condities scheppen voor haar scholen. Deze scholen zullen net als Dunamare een duidelijke omgevingsgerichtheid tonen en maken dat zichtbaar door innoverend beleid dat inspeelt op een zich voortdurend ontwikkelende maatschappij.

Het strategisch beleidsplan is ter goedkeuring voorgelegd aan de Gemeenschappelijke Medezeggenschapsraad.

AFDELINGEN CENTRAAL BUREAU

In onderstaande alinea's wordt kort beschreven welke ontwikkelingen erop de verschillende afdelingen in 2008 hebben plaatsgevonden. Door middel van een algemene inventarisatie van alle werkzaamheden, is na en in overleg met de scholen bepaald, welke werkzaamheden centraal (dus op het Centraal Bureau) moeten plaatsvinden en welke werkzaamheden op decentraal niveau (dus op scholen) moeten worden verricht.. Op basis van deze uitkomsten en afspraken zijn de verschillende afdelingen gestart om hun dienstverlening hierop aan te passen. In 2008 heeft een lid van het College van Bestuur dit proces begeleid.

Met ingang van juni 2009 is een directeur Centraal Bureau* benoemd, die de algemene aansturing van het Centraal Bureau op zich zal nemen. Door aanstelling van een directeur Centraal Bureau zal de samenwerking tussen de verschillende afdelingen verbeterd en vergroot moeten gaan worden. Daarnaast kan het College van Bestuur de directe aansturing van de afdelingen overdragen aan de nieuwe directeur Centraal bureau. Hierdoor kan het CvB haar werkzaamheden en taken meer gaan richten op de scholen, het onderwijs en de bestuurlijke taken.

* de controller zal zijn werkzaamheden als hoofd financiën a.i. overdragen aan de directeur Centraal Bureau. De Directeur Centraal Bureau zal de openstaande vacature hoofd financiën invullen en tevens de andere afdelingen gaan aansturen.

Vanuit de scholen, het College van Bestuur, Raad van Toezicht en de Gemeenschappelijke Medezeggenschapsraad wordt de vraag naar managementinformatie steeds groter.

Hierdoor is in 2008 een Management Informatiesysteem opgezet. In het Digitaal Dunamare Informatie-Systeem (DDIS) hebben scholen - via een webapplicatie - direct inzicht in de administratie van de desbetreffende school.

Naast het opzetten van dit informatiesysteem zijn binnen de afdeling financiën de werkzaamheden anders ingericht. De nadruk ligt niet langer meer op de registratie van gegevens, maar op het creëren van managementinformatie. Om die reden is de naam van de afdeling financiën ook veranderd in de afdeling finance & control. Door middel van een verbeterplan zijn deze werkzaamheden uitgevoerd.

Dit plan met bijbehorende actiepunten heeft ervoor gezorgd dat de zittende personeelsleden een duidelijke rol - met bijbehorende verantwoording - hebben gekregen op - en binnen - de afdeling. Door een efficiëncyslag zijn contracten met uitzendkrachten niet verlengd. Een openstaande vacature op de voormalige afdeling financiën wordt ingezet om de control-functie (assistant-controller) te versterken binnen de afdeling Finance en Control.

Kwaliteitszorg

De afdeling kwaliteitszorg heeft in 2008 een bijdrage geleverd aan de verdere ontwikkeling en implementatie van het kwaliteitsbeleid binnen Dunamare. De afdeling hield zich o.a. bezig met het Strategisch Beleidsplan, het jaarverslag, de formulering van jaardoelen, managementrapportages, IPB-instrumenten en doorstroom resultaten. De afdeling heeft scholen ondersteund bij het maken van een schoolplan en bijgedragen aan twee succesvolle Tweedaagse bijeenkomsten van directeuren / rectoren en het CvB. Het Strategisch Beleidsplan kwam als concept gereed in juni 2008. Eind 2007 was het gevorderd tot en met de ambitie. In 2008 kwamen daar de paragrafen van de swot-analyse (sterke en zwakke kanten, externe factoren), het streefbeeld voor de komende vier jaar en de series tweejaren plannen en de doelstellingen bij. Er is, als vervolg op de Beleidsnotitie Kwaliteitszorg, een stappenplan ontworpen dat aangeeft in welk tempo de Dunamare-scholen de 5 fasen van kwaliteitszorg doorlopen.

De voornaamste jaardoelen op schoolniveau kregen een plaats in de managementcontracten. De afdeling assisteerde veel rectoren/directeuren met het opstellen daarvan. In de bilaterale gesprekken die het College van Bestuur voert met de directeuren/rectoren komen de jaardoelen ter sprake.

P & O

Personeelsbezetting

In 2008 is de bezetting met eigen personeel van de afdeling P & O voltooid. De arbodiensten zijn vervangen door twee zelfstandige bedrijfsartsen en een verzuimcoördinator. De nieuwe verzuimcoördinator monitort het langdurig en het korte verzuim en geeft trainingen aan leidinggevenden in het voeren van verzuimgesprekken. De verzuimcoördinator biedt eveneens ondersteuning in complexe verzuimzaken. De nieuwe opstelling van de afdeling P & O levert Dunamare aanzienlijke besparingen op.

In 2008 is een aanvang gemaakt met het opschonen van de personeelsdossiers. De bezetting van de personeelsadministratie is kwantitatief en kwalitatief verbeterd. Ook is in 2008 een eerste voorlichtingsbijeenkomst geweest over pensioenen voor werknemers. Deze is door 150 medewerkers bezocht.

In 2008 is P & O begonnen de afdeling administratief te schonen. Zo zijn formulieren vereenvoudigd en gedigitaliseerd. Om te voorzien in de vele en soms moeilijk te vervullen vacatures is het project zij-instromers voorbereid. Vrijwel alle informatie en documenten met betrekking tot personeelszaken zijn op de Dunamare portal bereikbaar.

ICT

In 2008 is de afdeling ICT er in geslaagd de dienstverlening aan de ICT gebruikers op de scholen sterk te verbeteren. Het aantal nog te behandelen verzoeken daalde en de snelheid van oplossing nam toe.

De beschikbaarstelling van software, ook alle onderwijskundige software, via de centrale omgeving is voltooid.

Een belangrijk knelpunt voor de scholen is de snelheid van de verbindingen naar buiten.

In 2008 is een glasvezel contract getekend. Inmiddels zijn alle scholen via snelle glasvezel verbindingen aangesloten op het internet en op de centrale servers van Dunamare. Daar waar de snelheid van de verbindingen nog te wensen over laat, wordt het netwerk onderzocht. Ook de verlegging van werkzaamheden centraal naar decentraal van de afdeling ICT wordt in werking gezet en zal in 2009 definitief worden.

Het Magisterteam, bestaande uit 3 personeelsleden werkzaam op het Centraal Bureau, verlegt haar werkzaamheden van het Centraal Bureau naar de scholen. De eerste aanzet daartoe wordt in gang gezet. In 2009 zullen 2 van de 3 personeelsleden op de scholen werkzaam zijn.

Inkoop

In oktober van 2008 is een manager inkoop in dienst gekomen.

Er is nu een duidelijk onderscheid gemaakt in het bestellen (door de scholen) en het inkopen (mantelcontracten en Europese aanbestedingen) door Dunamare.

Nieuwe contracten zijn afgesloten, o.a. op het gebied van verzekeringen, computers en energie. De aanbesteding van alle schoolboeken van Dunamare is in gang gezet en succesvol afgerond met ondersteuning van Loyalis.

Er is een start gemaakt om alle verzekeringen onder te brengen bij één verzekeraar in de vorm van een moederpolis. Dit levert flinke besparingen op. Een Europese aanbestedingskalender wordt voorbereid. Bij de inkoop van energie zijn schaalvoordelen behaald.

Huisvesting

Dunamare heeft in 2008 11 projecten op het gebied van nieuwbouw en verbouw van scholen in behandeling. De huisvestingsmanager monitort de voortgang van deze projecten op het gebied van nieuwbouw en verbouw. Hij zorgt tevens voor de opstelling van een meerjaren onderhoudsplan. De uitvoering van het groot onderhoud is in handen van een bouwbegeleidingsbureau. Een dergelijk bureau wordt ook ingeschakeld bij grote nieuwbouwprojecten.

Er is een projectadministratie opgezet die de verantwoordelijkheden van de schoolleiding en die van de interne en externe deskundigen beschrijft en de koppeling aan de financiële administratie regelt.

Grote projecten zijn in voorbereiding of in uitvoering in Haarlem, Uithoorn, Velsen en Zandvoort. In Harlingen is de verbouwing van het internaat gereed gekomen.

Secretariaat

De afdeling secretariaat bestaat uit de receptie, het algemeen secretariaat en het directiesecretariaat. De secretaris College van Bestuur geeft leiding aan de afdeling secretariaat. In 2008 zijn de tijdelijke personeelsleden van het secretariaat vervangen door werknemers in vaste dienst.

Het algemeen secretariaat heeft naast de werkzaamheden van algemene aard ook een ondersteunende functie naar het directiesecretariaat. Het directiesecretariaat ondersteunt het CvB in haar dagelijkse werkzaamheden.

Klachtenregeling

Dunamare werkt sinds 2008 met een uniforme klachtenregeling. Deze regeling kent een aantal stappen. Eerst zal worden geprobeerd om binnen de school tot een oplossing te komen, al dan niet met de hulp van een interne vertrouwenspersoon. Indien de klager en de teamleider hier niet uit komen, is het mogelijk voor de klager zich te wenden tot de schooldirecteur/rector. Leidt de klachtenbehandeling niet tot een bevredigende uitkomst dan kan de klager zich wenden tot het College van Bestuur van Dunamare. Tenslotte is het mogelijk, indien de uitkomst van dit gesprek tot verschillende inzichten leidt, een klacht in te dienen bij de Landelijke Klachten Commissie.

In totaal zijn in 2008 bij het College van Bestuur negen klachten ingediend en behandeld. Zes klachten zijn via de schooldirectie binnengekomen bij het College van Bestuur en aldaar opgelost. Drie klachten zijn terugverwezen naar school en besproken door de directeur /rector, waarna de geschillen zijn opgelost. In 2008 is geen enkele klacht ingediend bij de Landelijke Klachtencommissie. De klachten waren in 2008 divers van aard, waaronder een aantal dat betrekking had op de schorsing van een leerling.

Onderwijsbeleid

-Rotonde

In het schooljaar 2007-2008 is het project Rotonde gestart. Voor dit project komen vmbo-leerlingen in aanmerking die niet goed functioneren in de normale klassensituatie. Deze leerlingen dreigen de school zonder diploma te verlaten. Zij zijn beter op hun plaats op een opleiding waar veel tijd en aandacht is voor sociale vaardigheidstraining en stage. Na verloop van tijd worden zij doorgeschakeld naar het mbo, met als doel alsnog een startkwalificatie te behalen.

De leerlingen worden door de directeur van hun huidige school doorverwezen naar dit project, zij kunnen zich niet zelf aanmelden.

-Voortijdig schooluitval

Teneinde het voortijdig schooluitval terug te dringen is het convenant "Aanval op de schooluitval 2008-2011" RMC regio 025-West Kennemerland ondertekend door de

staatssecretaris van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap, de gemeente Haarlem en een aantal stichtingsbesturen, waaronder Dunamare. Met dit convenant, waarin afspraken staan, hoopt men een goede stap te zetten naar het verwezenlijken van meer leerlingen met startkwalificatie op de arbeidsmarkt. In 2008 zijn de eerste resultaten geboekt en is een daling van het voortijdig schoolverlaten vastgesteld.

Gedurende de periode 2008-2011 wordt het aantal schoolverlaters door het ministerie van OC&W gemonitord.

-VM2

Om de uitval van vmbo leerlingen die doorstromen naar het MBO te beperken, gaan het Sterrencollege in Haarlem en het Technisch College in Velsen een pilot uitvoeren. De scholen hebben toestemming gekregen van het ministerie van OC&W een groep leerlingen een aanvullende MBO-opleiding aan te bieden (het zogenaamde VM2). Een van de voordelen van deze experimentele onderwijsvorm is dat leerlingen in hun vertrouwde omgeving de vervolgopleiding volgen. Nu vallen veel leerlingen tussen wal en schip omdat de overstap naar MBO vaak te groot is. Door in de eigen omgeving onderwijs te krijgen van MBO-docenten verwacht men dat de uitval van leerlingen in het MBO flink daalt. Dit heeft als gevolg dat meer leerlingen met een startkwalificatie de arbeidsmarkt op gaan.

Voor dit experiment zijn beide scholen een samenwerking aangegaan met het Nova College. De leerlingen krijgen les van vmbo-docenten en docenten van het Nova (MBO). Drie keer per jaar wordt gemeten of de leerlingen nog op koers liggen. In totaal doen 20 scholen mee aan dit experiment.

-Samenwerkingsverbanden VO/BVE

De rijksoverheid wil het voortijdig schoolverlaters terugdringen. Een manier waarop dit kan is om leerlingen 'vast te houden' in het VO en ze in staat te stellen hun VO-diploma te laten behalen in de minder schoolse omgeving van het ROC. Dunamare heeft medio januari 2006 een samenwerkingsovereenkomst gesloten met het ROC NOVA college. In onderstaande overzicht wordt per onderwijssoort het aantal leerlingen aangegeven dat binnen Dunamare gebruik heeft gemaakt van deze overeenkomst. In het overzicht wordt een splitsing per onderwijssoort en naar school gemaakt.

Toeleverende school	Totaal
Schoter Scholengemeenschap	50
Haarlemmermeer Lyceum	35
Coornhert	32
Ichthus College	16
Wim Gertenbach College	9
Vellesan	5
Prof. Dr. Gunningschool	3
Spaarne	3
LJC2	1
Montessori College Aerdenhout	1
Duin en Kruidberg Mavo	1
Totaal	156

Aantallen per schooltype	vmbo	havo	vwo	Totaal
	35	104	14	156

Personeelsbeleid

In 2008 is een enquête gehouden over de secundaire arbeidsvoorwaarden. Daarnaast heeft het Integraal Personeel Beleid verder vorm gekregen. Een beoordelings- en functioneringsregeling is vastgesteld. Naar aanleiding daarvan zijn beoordelings- en functioneringscyclussen gestart en zijn er competenties vastgesteld voor docenten, schoolleiders en teamleiders. Ook is er in het kader van Binden aan de Regio en het toekomstige personeelstekort gestart met een project zij-instroom.

Topsport Kennemerland

5 Juli 2008 is het convenant "Topsport" ondertekend door o.a. Stichting Topsport Kennemerland, de gemeente Haarlem en verschillende onderwijsinstellingen, waaronder Dunamare. Dit convenant beoogt het topsportklimaat in Haarlem te verbeteren, door leerlingen, studenten en cursisten die ingeschreven staan bij een van de genoemde onderwijsinstellingen en op hoog niveau sport bedrijven, te faciliteren. Dunamare heeft een personeelslid aangesteld als coördinator topsport voor 1 dagdeel per week.

Risicogebied personeelstekort

In 2008 is door het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap een subsidieregeling ter beschikking gesteld: "Subsidieregeling afstemming Onderwijsarbeidsmarkt in risicoregio's voortgezet onderwijs 2008-2011". Deze subsidieregeling is bestemd voor 11 regio's. Deze regio's zijn aangemerkt als risicoregio's voor personeelstekort in het voortgezet onderwijs. De minister verstrekt eenmalig projectsubsidie voor een project dat ten doel heeft het terugdringen van het kwantitatieve en/of kwalitatieve tekort aan onderwijspersoneel in de risicoregio. Dunamare nam in augustus 2008 het initiatief om inhoud te geven aan de subsidieaanvraag en heeft hiervoor in eerste instantie 3 besturen uit de regio benaderd (PSG, OVO Zaanstad en IRIS). De P&O-ers van genoemde besturen hebben gezamenlijk een aantal voorstellen geformuleerd tegen dreigend personeelstekort, voorzien van een analyse van de problematiek.

Treasury management

De bekostiging van de scholen wordt gestort op een bestuursrekening. Overschotten op rekening van scholen en van het bestuur wordt voor een deel overgeboekt op een spaarrekening bij de Rabobank. Deze rekening heeft geen beleggingskarakter en heeft geen enkel risico t.a.v. de hoofdsom.

FINANCIËEL JAARVERSLAG

Vooraf

Per 1 januari 2008 is de Regeling Jaarverslaggeving Onderwijs (RJO) van toepassing geworden. De eerste toepassing hiervan heeft een stelselwijziging tot gevolg. De effecten van de stelselwijziging zijn rechtstreeks verwerkt in het eigen vermogen per 1 januari 2008. De wijzigingen die in de jaarrekening van dunamare zijn doorgevoerd hebben betrekking op:

- Het vormen van een voorziening Jubilea
- Het vormen van een voorziening langdurig zieken

Aangezien alle onderwijsinstellingen deze wijzigingen moeten doorvoeren zal landelijk de norm rond kengetallen (bijvoorbeeld weerstandsvermogen) dalen. Een vergelijking met de kengetallen van 2007 van het ministerie van OC&W zijn om die reden niet te maken.

Naast bovengenoemde wijzigingen is er een aantal eenmalige correcties doorgevoerd, die grote invloed hebben op het resultaat:

- Vrijval van voorziening grootonderhoud Centraal Bureau
- Desinvesteringen van activa

Leerlingenontwikkeling

In onderstaand schema worden de leerlingenaantallen van 2008 en 2007 op de teldatum 1 oktober per school gepresenteerd. De laatste kolom geeft de leerlingenstijging of -daling weer. In 2007 daalde het leerlingenaantal met -/197 leerlingen van totaal 12.145 naar 11.956 leerlingen (een daling van 1,6%).

De daling van het leerlingenaantal was in de gemeente Haarlem -2,1%. De scholen uit Velsen (-1,3%) en Hoofddorp (-0,6%) daalden licht. De scholen in de gemeente Bloemendaal groeiden licht met + 0,2%.

Als de scholen worden verdeeld naar onderwijssoort (avo, vmbo, zorg, praktijkonderwijs, PO) blijkt dat de avo- scholen en de po- school licht groeiden. De zorgscholen stijgen met + 3,8%. Het praktijkonderwijs laat zelfs een forse groei zien. (+7,1%). De onderwijssoort die fors daalt, is het vmbo (-7,0%).

Als deze cijfers worden vergeleken met de leerlingenaantallen van 2007 zijn de volgende conclusies te trekken:

- Opnieuw daalt het leerlingenaantal in de gemeente Haarlem (2008:-2,1%, 2007:-3,7%).
- Opnieuw daalt het leerlingenaantal van het beroepsgericht vmbo (2008:-7,0%, 2007:-3,9%).
- De scholen voor praktijkonderwijs, LWOO en ZMOK maken opnieuw een groei door. (2008:+3,8% 2007:+18%)

Op basis van deze gegevens is moeilijk vast te stellen of er sprake is van een (langdurige) trend.

kp	naam school	telling 01-10-2008*			telling 01-10-2007			In daling/ stijging
		regulier	lwo/pro	totaal	regulier	lwo/pro	totaal	
	7 Duin&Kruidberg mavo	337	22	359	417	18	435	-76
	8 Ichthus College HAG	925	0	925	899	0	899	26
	9 Sterren College Haarlem	390	260	650	430	305	735	-85
	11 Maritieme Academie Harlin	98	86	184	105	88	193	-9
	12 Technisch College Velsen	236	188	424	236	188	424	0
	13 Maritiem College Velsen	0	0	0	0	0	0	0
	14 Wim Gertenbach College	140	29	169	155	30	185	-16
	17 LJC Oost	119	106	225	160	110	270	-45
	18 LJC Individueel	0	125	125	9	165	174	-49
	19 LJC Grafimedia	113	136	249	157	60	217	32
	84 LJC Centrum	282	208	490	260	228	488	2
	27 Montessori College	294	0	294	284	0	284	10
	32 Tender Coll Ijmuiden	20	234	254	20	234	254	0
	37 Oost-ter-Hout / Praktisch	0	120	120	0	104	104	16
	42 Praktijkschool De Linie	0	178	178	0	164	164	14
	92 Praktijkschool Koningin E	0	154	154	0	154	154	0
	47 Gunning SO	0	98	98	0	98	98	0
	48 Gunning VSO	0	119	119	0	119	119	0
	52 Hartenlustschool	334	0	334	334	0	334	0
	57 Haarlemmermeer Lyceum	1421	0	1421	1416	0	1416	5
	58 Hoofdvaart College	370	285	655	340	348	688	-33
	62 Vellesan College	720	220	940	722	220	942	-2
	67 Schoter SG	1081	0	1081	1160	0	1160	-79
	72 Coornhert Lyceum	1565	0	1565	1603	0	1603	-38
	82 ISK	37	16	53	37	16	53	0
	83 Daaf Geluk*	29	175	204	31	165	196	8
	85 Paulus mavo/vmbo	0	297	297	4	263	267	30
	86 Teyler College	389	0	389	289	0	289	100
	87 Het Spaarne			0			0	0
	Totaal Dunamare	8900	3056	11956	9068	3077	12145	-189

Ontwikkeling financiële kengetallen

In de onderstaande tabel zijn enkele financiële kengetallen opgenomen, betreffende de solvabiliteit (het vermogen om op lange termijn aan de financiële verplichtingen te kunnen voldoen), de liquiditeit (het vermogen om op korte termijn aan de financiële verplichtingen te kunnen voldoen), de rentabiliteit (het exploitatiesaldo uit gewone bedrijfsvoering ten opzichte van de baten uit gewone bedrijfsvoering) en het weerstandsvermogen (het eigen vermogen uitgedrukt in een percentage van alle baten in een jaar inclusief de financiële baten en exclusief de buitengewone baten).

	Dunamare	
	2008	2007*
Solvabiliteit 1	0,29	0,36
Solvabiliteit 2	0,52	0,62
Liquiditeit (current ratio)	1,04	1,33
Rentabiliteit	-2,2%	1,4%
Weerstandsvermogen	0,16	0,19

*De vergelijkingcijfers zijn niet aan gepast ivm de stelselwijziging.

Vergelijking van de cijfers van 2008 en 2007 laten zien dat de solvabiliteit is gedaald. Hoewel Dunamare een lagere solvabiliteit heeft dan landelijk, blijft Dunamare boven de door OC&W vastgestelde minimum signaleringsgrens van 0,10^{*****}.

De liquiditeitsratio is afgelopen jaar gedaald. Er is een groot aantal investeringen gedaan op het gebied van ICT (glasvezel), nieuwbouwprojecten (LIC2 en Sterren College) en grootonderhoud. De grootste daling wordt echter veroorzaakt door een administratieve wijziging. De investeringen "onderhanden werk" dat door de gemeente wordt bekostigd, is nu ondergebracht onder de kortlopende schulden. Pas als "het onderhandenwerk" is afgerond, zal de kortlopende schuld in mindering worden gebracht met de post "onderhanden werk" in de materiële vaste activa. Alleen het gedeelte, dat niet door de gemeente wordt gefinancierd, wordt geactiveerd.

Het kengetal weerstandsvermogen (16% over 2008) geeft een verband aan tussen de omvang van het vermogen en de bedrijfsvoering. De ratio legt een relatie tussen de omvang van de reserves en de middelen, die het bestuur jaarlijks ontvangt voor de uitoefening van haar taken. Het weerstandsvermogen is ten opzichte van 2007 scherp gedaald. (zie pagina 26 voor een verdere toelichting).

Dit wordt veroorzaakt door een aantal nieuw te vormen voorzieningen als gevolg van de aangescherpte richtlijnen op de jaarrekening en het negatieve exploitatieresultaat over 2008. Een vergelijking met de landelijke cijfers 2007 is door de veranderende regelgeving in 2008 niet te maken.

* Bron: Gegevensboek VO op www.cfi.nl (link: Brochures)
** VO 5 = Grote schoolbesturen
*** Totale baten en lasten zijn overal inclusief financiële baten of lasten
**** Bron: OCW (CFI: Jaarrekeningen van instellingen)

De signaleringgrenzen van het ministerie geven aan dat het weerstandsvermogen tussen de 10% en 40% moet vallen. Als een onderwijsinstelling in dit middengebied valt is het aannemelijk, dat de instelling een juiste vermogenspositie heeft. In het middengebied moet het bevoegd gezag ook aangeven, dat de reservepositie niet te hoog of te laag is.

In de toelichting op het eigen vermogen wordt ingegaan op de hoogte van de reserves, het weerstandsvermogen en de daaraan gerelateerde risico's.

	Dunamare		Vergelijkingscijfers *	
	2008	2007	Totaal VO 2007	VO 5 ** 2007
Overige kengetallen ***				
Personele lasten / Totale lasten	73,6%	76,0%	78,3%	78,4%
Rijksbijdragen / Totale baten	91,7%	92,0%	90,4%	90,1%
Personele lasten / Rijksbijdragen	81,2%	82,1%	85,2%	85,6%
Gemeentelijke bijdragen / totale baten	1,1%	1,1%	1,8%	2,0%
Algemene reserve / Totale baten	15,2%	18,2%	16,1%	14,9%
Voorzieningen / Totale baten	12,1%	13,5%	10,1%	10,5%
Weerstandsvermogen, gecorrigeerd met MVA	-12,7%	-7,6%	3,7%	0,2%
Investerings huisvesting / totale baten	4,5%	3,1%	3,7%	4,2%
- Inclusief investeringen in schepen	4,5%	4,3%		
Investerings inv. + app. / totale baten	2,0%	3,6%	2,9%	2,8%

* Bron: Gegevensboek VO

** VO 5 = Grote schoolbesturen

*** Totale baten en lasten zijn overal inclusief financiële baten of lasten

Aangezien het effect van de stelselwijzigingen een gering effect heeft op de exploitatie is de bij de overige kengetallen wel de vergelijkingscijfers van het ministerie van OC&W weergegeven.

Uit de overige kengetallen is op te maken dat 81,2% van de totale rijksbijdragen wordt uitgegeven aan personele kosten. Dit is lager dan de landelijke cijfers. Deels kan dit te maken hebben met het feit dat Dunamare een aantal ondersteunende diensten (schoonmaak, ICT) heeft 'geoutsourced'. Daarnaast worden deze cijfers deels vertekend door het nautische onderwijs. Het nautisch onderwijs kent zeer hoge materiële kosten en lagere personele kosten. Ook wordt het verschil mede verklaard, door de vele investeringen, die gedaan zijn. Hierdoor zijn de afschrijvingskosten hoger dan het landelijk gemiddelde. In de toelichting op de balans wordt hier verder op ingegaan.

De gemeentelijke bijdragen is het afgelopen jaar stabiel t.o.v. 2007. In 2007 is deze landelijk gedaald met 0,4% naar 1,8%. Ondanks deze daling blijft Dunamare onder het landelijk gemiddelde.

Het weerstandsvermogen gecorrigeerd met de materiële vaste activa (MVA) is negatief. Hieruit is op te maken dat de MVA groter is dan het Eigen Vermogen.

PRICEWATERHOUSECOOPERS

PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.
Uitsluitend voor identificatiedoeleinden

Toelichting Activa

De grondslagen voor waardering van activa en de afschrijvingsystematiek zijn ten overstaan van voorgaand jaar niet gewijzigd.

Er is in 2008 voor totaal € 6,8 mln geïnvesteerd. In 2007 was dit nog € 7,9 mln. Deze daling is te verklaren doordat er in 2007 een nieuw schip is aangeschaft ten bedrage van € 1,2 mln.

Van de 6,8 miljoen is het overgrote gedeelte geïnvesteerd in gebouwen. Een deel van deze projecten zijn nog niet afgerond. Deze investeringen zijn opgenomen onder de post gebouwen in uitvoering. Wanneer een project is afgerond wordt deze overgeboekt naar de activapost gebouwen en vind vanaf dat moment afschrijving plaats. Van de 6,8 miljoen is circa € 2 miljoen in 2008 geïnvesteerd in apparatuur/inventaris en ICT.

Op de volgende pagina is een verdeling per school weergegeven. Hierbij wordt onderscheid gemaakt tussen de activagroepen gebouwen, gebouwen in uitvoering, inventaris, apparatuur, ICT en overige MVA.

Er zijn een aantal desinvesteringen gepleegd. Het betreft hier o.a. investeringen die geregistreerd stonden op Het Spaarne. Door het sluiten van deze school medio juli 2008 is de resterende boekwaarde van circa € 165.000 in de administratie afgeboekt. Daarnaast is activa op Centraal Bureau-niveau gedesinvesteerd ten bedrage van € 1,4 miljoen. Het betrof hier activa van de voormalige Centraal Bureaus (Savo, NOG, OVO) die niet meer in gebruik zijn of waren, alsmede activa op het Tiberiusplein (Centraal Bureau NOG) waarvan Dunamare geen economisch eigenaar is. Daarnaast is een grote afboeking gedaan op het migratieproject van de SaVo naar de NOG-OVO omgeving. Dit project heeft een grote overschrijding t.o.v. de begroting laten zien, waarbij het economisch voordeel beperkt is gebleken.

	Investerings 2008						Totaal
	Gebouwen	Gebouwen in uitvoering	Apparatuur	Inventaris	ICT	Overige MVA	
Centraal Bureau Dunamare	200.778	70.722	9.292	6.935	324.941		612.669
Duin en Kruidberg Mavo	17.088		19.759	17.317	7.664		61.828
Ichthus College HAG	19.189		44.065	39.880	1.374		104.508
Sterren College Haarlem			60.287	26.648	10.281		97.216
Maritieme Academie Harlingen	1.839.390		53.261	115.517	22.788		2.030.956
Technisch College Velsen			45.283	39.494	1.500	8.925	95.202
Maritiem College Velsen			5.198	2.270			7.468
Wim Gertenbach College			8.167	1.947			10.114
Schepen				4.070		15.369	19.439
LJC Oost			8.095		10.781		18.876
LJC Individueel			11.014				11.014
LJC Grafimedia			26.400	4.615			31.014
Montessori College	11.850		18.967		3.327		34.144
Tender Coll Ijmuiden	5.027	174.092	20.671	62.249			262.039
Oost-ter-Hout / Praktisch	28.359		2.402	20.769			51.530
Praktijkschool De Linie	3.513		1.034		4.936		9.483
Gunning VSO	81.037		1.554	31.289	1.666		115.546
Hartenlustschool	58.938		4.903	49.546	10.223		123.611
Haarlemmermeer Lyceum			41.923	166.411	26.884		235.217
Hoofdvaart College	77.619		48.944	7.243	11.336		145.141
Vellesan College	5.557	320.224	60.833	85.435	24.948		497.997
Schoter SG	158.221	980.811	20.244	199.531			1.358.806
Coornhert Lyceum	365.896		11.600	42.494	21.220		441.209
Daaf Geluk	38.028		23.941	9.037			71.006
LJC Centrum	20.825		7.429				28.254
Paulus mavo/vmbo	170.194		31.239	16.950			218.383
Teyler College	35.287		29.637	22.576			87.500
Praktijkschool Koningin Emma			3.441	6.392			9.833
Dunamare Onderwijsgroep	3.136.794	1.545.849	619.585	979.613	483.869	15.369	6.790.004

Dunamare heeft een grote investering gedaan in de verbouwing van het internaat in Harlingen. Dit pand is (binnenkort) in juridisch en economisch eigendom van Dunamare. Daarnaast valt een grote investering m.b.t. het Schoter op. Het betreft hier een grote investering in het gebouw van het Schoter. Inmiddels is deze verbouwing afgerond. Naast een beta- vleugel zijn groot aantal lokalen en gangen opgeknapt. Op het Centraal Bureau is volop geïnvesteerd in het verder ontwikkelen van de sharepoint- omgeving, het digitaal Informatie Systeem en een pilot ELO. De investering van circa € 200.000 verantwoord onder het Centraal Bureau betreft de aanschaf van een appartement. Dunamare heeft aantal appartementen in eigendom. Dunamare geeft docenten de mogelijkheid om tijdelijk een appartement te huren. Het betreft hier in veel gevallen startende docenten, die nog geen woonruimte hebben en op die manier toch een overstap kunnen maken naar een nieuwe werkgever.

Financiële vaste activa

De Maritieme Academie Harlingen heeft een samenwerkingsverband met het Nova College. Nova Contract Opleiding & Training, Unit Scheepvaart, Transport & Logistiek ontwikkelt en verzorgt maritieme opleidingen en trainingen voor medewerkers van bedrijven in de Koopvaardij, Rijn- en Binnenvaart en Visserij. In 2007 is het nieuwe schoolgebouw van de MAH opgeleverd. Nova contract is ook gehuisvest in dit nieuwe gebouw. Aangezien de gemeente Harlingen dit deel niet financiert, is met Nova een gebruikersovereenkomst getekend. Nova zal over een periode van 25 jaar € 1,3 mln betalen.

Vorderingen

Per 1 januari 2006 is het bekostigingstelsel voor het voortgezet onderwijs vereenvoudigd. Deze vereenvoudiging houdt in, dat vanaf 1 januari 2006 de bekostiging niet meer op schooljaarbasis, maar op kalenderjaar plaatsvindt.

Bij de uitbetaling van de bekostiging aan de scholen is er sprake van een betaalritme verschil. Hiermee bedoelen we, dat de personele bekostiging aan scholen wordt betaald volgens het volgende betaalritme:

- In de maanden augustus tot en met december wordt in totaal 32% betaald, dat wil zeggen 10% minder dan 5/12 van de jaarlijkse bekostiging; en
- In de maanden januari tot en met juli wordt in totaal 68% betaald, dat wil zeggen 10% meer dan 7/12 van de jaarlijkse bekostiging.

Dit betaalritme verschil houdt verband met de bevoorschotting van het vakantiegeld en de opgebouwde rechten (o.a. sociale lasten). Omdat de tegemoetkoming ziektekosten per 31 december 2005 is vervallen, is het maximale te verreken percentage teruggebracht van 10% naar 7,5%. In de financiële verantwoording van Dunamare is een percentage genomen van 7,3%. Het totaal te vorderen bedrag is € 5.583.000.

Toelichting Passiva

Het vermogen van de Dunamare Onderwijsgroep

Een schoolbestuur moet een buffervermogen hebben voor het opvangen van algemene risico's. Dit vermogen moet niet te klein zijn, want risico's moeten wel kunnen worden opgevangen. Het moet ook niet te groot zijn, omdat dan geld blijft liggen dat het onderwijsproces ten goede kan komen.

Bij het realiseren van organisatiedoelstellingen op strategisch, tactisch en operationeel niveau ontstaan risico's. Een risico is de kans dat een gebeurtenis zich voordoet, die de organisatiedoelstellingen kan beïnvloeden. Risico's waarvoor geen voorzieningen zijn gevormd, die niet door het treffen van maatregelen worden beheerst en die bovendien van materiële betekenis zijn voor de organisatie. Om ervoor te zorgen dat de Dunamare onderwijsgroep dit soort risico's kan opvangen, moet er weerstandscapaciteit zijn. Het weerstandsvermogen is het vrije aanwendbare deel van het eigen vermogen, om niet structurele financiële tegenvallers op te kunnen vangen, om de reguliere taken ongestoord voort te kunnen zetten.

Voor risico's, die wel kwantificeerbaar zijn, kunnen bestemmingsreserves en voorzieningen worden gevormd. Voorzieningen zijn verplichtingen en verliezen waarvan de omvang op de balansdatum onzeker is, doch redelijkerwijs is (in) te schatten. Bestemmingsreserves zijn een - door het bestuur afgezonderd deel - van het eigen vermogen ten behoeve van een daarvoor aangewezen doel. In onderstaand schema worden de verschillende risico's weergegeven.

Organisatie doelstellingen	Bruto- Risico	Beheers- maat- regelen			
		Netto- Risico	kwanti- ficeer- baar	Voorziening/ bestemmings- reserve	Dunamare/ school
			Niet goed kwanti- ficeer- baar	Van geringe betekenis	
				Van geringe betekenis	Dunamare
				Weerstands- capaciteit	

Binnen Dunamare worden de financiële middelen, die nodig zijn om de risico's op te vangen op twee niveaus gevormd. Het eerste niveau is Stichting Dunamare. Hierin zijn de wettelijke verplichte voorzieningen en algemene reserve opgenomen. Binnen Dunamare heeft aantal voorzieningen, namelijk de BAPO / spaarverlof voorziening, de voorziening grootonderhoud, de voorziening personele fricties, de voorziening jubilea en de voorziening langdurig zieken.

De algemene reserve is bedoeld om de niet goed kwantificeerbare risico's, die van materiële betekenis zijn, op te vangen. De belangrijkste daarvan zijn daling van het leerlingenaantal, imago probleem, concurrentie, kwaliteit personeel, uitval lessen. Het tweede niveau zijn de scholen. Deze risico's zijn kwantificeerbaar en worden vertaald in een bestemmingsreserve. Een school zal deze bestemmingsreserve via de eigen exploitatie opbouwen. Voordeel voor de school is, dat deze gelden zijn 'gelabeld'. Hierdoor wordt gestimuleerd dat scholen gelden opzij zetten voor toekomstige uitgaven. Overigens kan een school niet zo maar een bestemmingsreserve vormen. Onder een bestemmingsreserve moet een plan liggen, waarin de doelen van deze bestemmingsreserve worden omschreven. Dit plan moet vervolgens worden goedgekeurd door het bestuur.

Per school (en dat geldt ook voor het Centraal Bureau) moet een risico-inventarisatie plaatsvinden om daarmee het risicoprofiel vast te stellen. Als de risico's in beeld zijn gebracht, is het ook mogelijk na te denken over beheersmaatregelen, waarmee risico's worden verkleind.

De benodigde hoogte van het buffervermogen (algemene reserve) kan bepaald worden door niet kwantificeerbare risico's van alle scholen met elkaar in verbinding te brengen. Groot voordeel voor de individuele scholen is, dat het weerstandsvermogen op bestuursniveau aanzienlijk lager zal zijn, dan wanneer een school een eigen weerstandsvermogen zou (moeten) opbouwen. Zo wordt (kan) bijvoorbeeld het financiële risico van leerlingendaling tussen scholen voor een groot gedeelte tussen de scholen opgevangen.

Binnen Dunamare wordt gewerkt met een vast sjabloon. Het sjabloon bestaat uit twee onderdelen:

- Risico's, die worden opgevangen door Voorzieningen en Bestemmingsreserves
- Risico's, die worden opgevangen door middel van de Algemene Reserve (o.a. weerstandsvermogen)

Er is door de controller een risico-inventarisatie gemaakt op stichtingsniveau. Op blz. 23 wordt dit risicoprofiel op hoofdlijnen weergegeven. Risicomanagement moet niet alleen iets zijn dat tot de verantwoordelijkheid van het College van Bestuur toebehoort, maar dit moet ook bij de scholen gaan leven.

Door de onderbezetting op de afdeling control heeft er nog geen risico inventarisatie op schoolniveau plaatsgevonden. De planning is dat eind 2009 gestart zal worden om per school een risico-inventarisatie te maken. Hierdoor ontstaat een gedetailleerdere onderbouwing van de risico's. Door deze aanpak zal binnen Dunamare het risicomanagement een meer expliciete invulling moeten krijgen. Dit zal onder andere leiden tot een verhoogd risicobewustzijn en meer risicogevoeligheid. Als de risico's zijn gesignaleerd en geanalyseerd, zullen er beheersmaatregelen moeten worden benoemd. Hierbij heeft het College van Bestuur als doel- en taakstelling ervoor te zorgen, dat middels goed risicomanagement 'onbewuste risico's worden vertaald naar 'bewust risico lopen'.

Systematiek

De risico's zijn onderverdeeld in groepen van risico's ten aanzien van politiek, leerlingen, onderwijs, personeel, gebouwen en inventaris. Iedere risicofactor heeft een wegingsfactor: 1,2,3,4. De wegingsfactor 1 is het laagste gewicht en de wegingsfactor 4 is het hoogste gewicht. Per factor is een inschatting gemaakt of het om een laag, een gemiddeld of hoog financieel risico gaat.

Als de wegingsfactor (belang) wordt vermenigvuldigd met de kans, wordt het risico bepaald. De minimale risicoscore is 1 (1x1) de maximale risicoscore is 12 (3x4).

Risicoprofiel Dunamare

Het risicomanagement zal een structurele plek krijgen binnen het College van Bestuur. In onderstaand schema is per risicogroep een gemiddeld risico berekend.

Risicogroep	Gem.score (1-12)	Risicoprofiel
Politiek	3.0	Laag
Leerlingen	4.0	Laag
Onderwijs	4.0	Laag
Personeel	7.0	Hoog
Gebouwen	8.0	Hoog
Inventaris	8.0	Hoog
Verantwoording en P&C	5.0	Gemiddeld

Politiek

Ten opzicht van vorig jaar is de risicogroep politiek gestegen. Er is onzekerheid rond de financiering van de lb/lc/ld-operatie. De financiering voor deze kosten zijn ook m.b.t. de lange termijn (na 2014) onduidelijk. Daarnaast is er vanuit het ministerie nog geen uitsluitend verstrekt van de stijgende pensioenpremies.

Leerlingen

Een van de belangrijkste risico's in het onderwijs zijn leerlingendalingen en leerlingstijgingen. Het leerlingenaantal daalt in 2009 met 1,5%. Tussen de scholen zijn grote verschillen. Hieruit blijkt overigens wel dat een groot bestuur de fluctuaties kan opvangen. Met als belangrijkste doel dat de werkgelegenheid voor het personeel gegarandeerd is en blijft. M.n. op de vmbo-scholen blijft het leerlingenaantal teruglopen. Deze ontwikkeling is extra zorgelijk, doordat vooral in die scholen de komende jaren grote investeringen zijn gepland (zie gebouwen/inventaris).

Onderwijs

In 2008 zijn een groot aantal scholen bezocht door de onderwijsinspectie. In het jaarlijkse overleg tussen het bestuur en de Inspectie op het Onderwijs is naar voren gekomen, dat de inspectie duidelijke onderwijskundig verbeteringen ziet ten opzichte van het vorig jaar. De trend zet zich door.

Gebouwen

Het totale onderhoudsplan over 20 jaar bedraagt circa € 46 miljoen. De gebouwen, waarvan de kans groot is dat deze – op termijn - zullen worden afgestoten, zijn niet meegenomen in dit onderhoudsplan. Het onderhoudsplan wordt gedekt door de voorziening groot onderhoud. De hoogte van de voorziening is toereikend om de geplande werkzaamheden uit te voeren. Scholen zullen op basis van het groot onderhoudsplan blijven doteren.

Momenteel zijn er 5 projecten ofwel onderhanden ofwel toegekend door de desbetreffende gemeente. Hieronder valt de bouw van twee grote vbmo- scholen (budget circa € 50 mln). Daarnaast zijn circa 6 projecten, die in voorbereidingsfase zitten. Voor alle projecten geldt dat er eerst financiële dekking moet zijn, voordat gestart kan worden. Deze dekking kan gevonden worden in de exploitatie van de school of door middel van kredieten van derden (veelal gemeente).

De druk, die het relatief groot aantal bouwprojecten op de organisatie legt, is hoog. Om die reden wordt bij elke project vooraf een standaardprojectorganisatie toegepast. Hierdoor is vooraf inzichtelijk welke partijen betrokken zijn bij het project en wie welke verantwoordelijkheden heeft.

Bij de bouw van de twee vmbo- scholen in gemeente Haarlem is met de gemeente afgesproken dat Dunamare maximaal 5% van de totale bouwsom zal financieren bij een tegenvallende aanbesteding. Daar de aanbesteding ruim boven de kostenraming is gegund, zal Dunamare (school) deze 5% moeten inbrengen in de nieuwbouw. Voor de LJC2 is dit een bedrag van circa 1,7 miljoen voor het Sterren College bedraagt dit 1,0 miljoen.

Dunamare heeft grote investeringen gedaan in het nautisch onderwijs. Vooral de investeringen in Harlingen zijn groot. Recent zijn hier schepen aangeschaft, een nieuw schoolgebouw gebouwd en het internaatgebouw volledig gerenoveerd. Gezien het kleine aantal leerlingen (circa 190 leerlingen) kunnen leerlingenfluctuaties grote gevolgen hebben voor de financiering van deze investeringen.

Inventaris

Voor de beide nieuwbouw scholen (LJC2 en Sterren College) zal er een grote investering gedaan moeten worden m.b.t. de inventaris. Deze investeringen zullen enkele miljoenen bedragen. Exacte cijfers zijn nog niet bekend. Beide scholen zijn bezig een definitieve investeringslijst op te stellen. Omdat het hier gaat om bestaande scholen, ontvangen deze scholen geen eerste inrichtingsbudgetten van de gemeente. Deze investeringen zullen de scholen via afschrijvingen in de exploitatie moeten opvangen. Het Teyler College is een nieuwe school. Ook hier zal dus jaarlijks geïnvesteerd moeten in inventaris en apparatuur. In tegenstelling tot de twee vmbo-scholen ontvangt het Teyler College wel een jaarlijks eerste inrichtingsbudget van de gemeente.

Bij de andere Dunamare-scholen zijn extra investeringen ook noodzakelijk. Vooral de investeringen in ict (smartboards/laptops/desktops) zullen de komende jaren blijven toenemen.

Door de introductie van "gratis schoolboeken" in het voortgezet onderwijs zullen de boeken vanaf het schooljaar 09/10 bekostigd worden vanuit de lumpsum. In het schooljaar 09/10 zullen een aantal scholen een volledige boekenbestand moeten gaan aanschaffen. Omdat de bekostiging uitgaat van een gemiddelde boekenprijs per jaar zal Dunamare een groot gedeelte van deze aanschaf moeten voorfinancieren. Daarna zal de investering zichzelf terugverdienen.

Personeel

Een risico is er m.b.t. het ziekteverzuim. Het verzuimpercentage was in 2008 hoger dan het landelijk percentage. In 2008 is afscheid genomen van arbodienst Arbo-Unie en Tredin. Dunamare heeft hiervoor in de plaats een arbo- en verzuimcoördinator aangetrokken en huurt direct bedrijfsartsen in. Dunamare hoopt hiermee - naast een financieel voordeel - ook de kwaliteit m.b.t. deze diensten te verbeteren. Er wordt nu periodiek - aan de scholen - gerapporteerd over het ziekteverzuimcijfers. Op basis van deze cijfers is de voorziening langdurig zieken berekend.

Doordat een steeds grotere groep recht heeft op en gebruik maakt van de BAPO, voor de werkgever een dure regeling, stijgen de loonkosten onevenredig. Deze stijging moet worden opgevangen vanuit de reguliere OC&W- bekostiging.

Daarnaast zijn er een groot aantal personeelsleden die BAPO- uren gespaard hebben. Deze spaarregeling is in de cao van 05/06 ingeperkt en in de nieuwe cao 08/10 vanaf

1/8/09 niet meer mogelijk. De opgebouwde rechten blijven echter wel staan. Voor deze rechten is een voorziening opgebouwd.

Binnen het voortgezet onderwijs groeit het aantal onbevoegden. Ook binnen de Dunamare scholen zijn er een groot aantal onbevoegde docenten. De komende jaren zal er fors geïnvesteerd moeten worden in scholing.

Verantwoording en P&C

In 2008 heeft er een verbetering plaatsgevonden m.b.t. de Planning en Control-cyclus. Directeuren moesten vier keer per jaar verantwoording afleggen over hun financiële cijfers. Naast een toelichting op de financiële cijfers is er op een tal van beleidsterreinen door de directeuren gerapporteerd aan het college van bestuur. Door het opzetten van de afdeling Control (onderdeel van afdeling finance & control) zal er meer nadruk worden gelegd op het analyseren van lopende processen.

Weerstandsvermogen vs. Risico's

Het weerstandsvermogen geeft aan, of een bestuur voldoende reserves heeft gevormd om risico's voortkomend uit de gewone bedrijfsvoering op te kunnen vangen. Het weerstandsvermogen van Dunamare is 16%. Uit het risicoprofiel blijkt dat op een aantal terreinen de risico's groot zijn. Hierbij moet echter worden opgemerkt, dat de twee grootste risicogebieden (Personeel en Huisvesting) voor een groot gedeelte worden afgedekt door de voorziening groot onderhoud, BAPO/ADV- spaarverlof, jubilea, langdurig ziekten en personele fricties. Deze voorzieningen vallen buiten de berekening van het weerstandsvermogen.

Balans en exploitatierekening in percentages van het totaal

	Dunamare		Vergelijkingscijfers	
	2008	2007	Totaal VO 2007	VO 5 2007
ACTIVA				
Materiële vaste activa	53,0%	54,7%	40,2%	43,5%
Financiële vaste activa	2,2%	2,5%	12,1%	15,1%
Totaal vaste activa	55,2%	57,2%	52,3%	58,6%
Voorraden	0,0%	0,0%	0,4%	0,3%
Vorderingen	21,1%	22,7%	13,7%	16,8%
Effecten	0,0%	0,0%	1,2%	1,4%
Liquide middelen	23,7%	20,1%	32,3%	22,9%
Totaal vlottende activa	44,8%	42,8%	47,6%	41,4%
PASSIVA				
Eigen vermogen	29,5%	37,3%	49,7%	46,4%
Voorzieningen	22,4%	25,5%	16,9%	19,4%
Langlopende schulden	5,2%	6,4%	4,5%	3,3%
Kortlopende schulden	43,0%	30,8%	28,8%	30,9%

PRICEWATERHOUSECOOPERS

PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.
Uitsluitend voor identificatiedoeleinden

Het eigen vermogen heeft 2 functies, namelijk de financieringsfunctie en een bufferfunctie. Met de financieringsfunctie wordt bedoeld dat dit het vermogen is om de vervangingsinvesteringen te financieren. De bufferfunctie is bedoeld om risico's op te vangen. In het schema op blz. 22 is dit aangegeven als niet kwantificeerbaar risico van materiële betekenis.

Financieringsfunctie

Binnen Dunamare is de verkrijgingsprijs van de investeringen € 48,5 miljoen. Uit verschillende publicaties blijkt dat circa 60%* van de verkrijgingsprijs gebruikt moet worden voor de financiering van vervangende activa. Dit betekent dat € 29,1 miljoen moet worden aangemerkt als bedrag wat noodzakelijk is voor de financieringsfunctie. Naast het eigen vermogen zijn er andere middelen waarmee financiering mogelijk is. Bij Dunamare betreft het hier de permanente voorzieningen en de schulden op lange termijn (€ 16 miljoen). Van het eigen vermogen is derhalve € 14,1 miljoen aan te merken als vermogen ten behoeve van de financieringsfunctie.

Bufferfunctie

Afhankelijk van de omstandigheden van een onderwijsinstelling moet de omvang van de bufferfunctie tussen de 5% en 10% van de jaarlijkse baten zijn. Het benodigde percentage is over het algemeen bij grote besturen lager dan bij kleine besturen in verband met de mogelijkheid dat grote besturen de risico's beter kunnen spreiden. Uitgaande van een van 5%* is dit voor Dunamare een bedrag van circa 5,2 miljoen euro.

Uitgaande van een financieringsfunctie van € 14,1 miljoen en € 5,2 miljoen als bufferfunctie zal het eigen vermogen rond de € 18,3 miljoen moeten uitkomen. Het eigen vermogen is momenteel 16,3 miljoen euro. Op basis van deze algemene richtlijnen is het vermogen circa 2 miljoen te laag. Gezien het risicoprofiel is het noodzakelijk om de komende jaren het eigen vermogen te versterken.

Het CvB is van mening dat het huidige weerstandsvermogen ten opzichte van de risico's nauwkeurig(er) moet worden gemonitord. Komende jaren zal het risicomanagement verder vorm krijgen. Zo zal voor elke school een risicoprofiel gemaakt moeten worden. In begroting 2009 en het formatietraject 09/10 is het beleid rond het aansterken van het Eigen Vermogen doorgevoerd. Elke school zal (na leerlingencorrectie) circa 1,5% van de OC&W-Inkomsten moet overhouden.

Voorziening BAPO

Het ministerie van OC&W heeft aangegeven dat in het bestuursverslag een extra toelichting noodzakelijk is voor de voorziening BAPO. Dunamare heeft de BAPO-voorziening gevormd op basis van de systematiek in 2007. De door het ministerie verstrekte nieuwe richtlijnen zijn nog niet toegepast in de jaarrekening 2008. Op basis van het nieuwe model heeft dunamare een BAPO verplichting van € 23.207.000. Bij deze berekening is rekening gehouden met een instroomkans, indexatie, blijf- en deelnamekans en verdiscontering. Dunamare verwacht deze toename in de toekomst te kunnen financieren uit de lumpsum.

PRICEWATERHOUSE COOPERS
PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.
Uitsluitend voor identificatiedoeleinden

* Zie 'Vermogenspositie van besturen in het voortgezet onderwijs', inspectie van het onderwijs

Toelichting exploitatie Dunamare onderwijsgroep

Na een positief resultaat van circa 750.000 euro in 2007 is er in 2008 een tekort van circa € 1,25 miljoen. Zoals eerder uiteengezet zijn enkele grote correcties doorgevoerd die een incidenteel karakter hebben. In onderstaand overzicht worden deze eenmalige correcties verantwoord. Het genormaliseerd resultaat bedraagt circa 900k negatief.

Resultaat 2008 Dunamare	-1.250.907
Afboeken niet inbare vorderingen (oa. tender heemskerk)	179.000
Vrijval dotatie grootonderhoud	-1.903.000
Desinvesteringen	1.360.000
Resultaat Spaarne (opheffing school)*	449.000
afkoop boeken ivm Europese aanbesteding	297.000
Genormaliseerd resultaat	-868.907
*excl. desinvestering	

Een deel van dit tekort wordt veroorzaakt door Het Centraal Bureau. Door de eenmalige korting op de bijdrage aan het Centraal Bureau was dit tekort deels begroot. De kwaliteitsslag die in 2008 is ingezet heeft de nodige kosten met zich meegebracht.

Uit het jaarverslag van

Uit het jaarverslag van het Coornhert Lyceum

Schoolaanbod: vmbo, havo, vwo

Op het gebied van onderwijsontwikkeling heeft het Coornhert ook in 2008 weer een aantal stappen gezet.

In 2008 hebben de eerste leerlingen uit klas 4 vmbo-tl eindexamen gedaan in het vak Lichamelijke Opvoeding-2 (LO-2). De belangstelling voor het vak is groot. Er is besloten om het keuzemoment voor het vak LO2 te vervroegen van het begin van het vierde leerjaar naar het einde van het derde leerjaar. Voordat het nieuwe schooljaar begint, krijgen deze leerlingen al te maken met een trainingsweekend aan het einde van de zomervakantie.

De afdeling Gymnasium is flink in de spotlights gezet. Zo is een aparte voorlichtingsfolder ontwikkeld en zijn er twee lessen Latijn per week ingevoerd die vanaf de tweede periode worden gegeven aan de leerlingen in de havo/vwo-brugklas die overwegen Gymnasium te gaan volgen.

Het afgelopen jaar is het Programma van Toetsing en Afsluiting (PTA) ook ingevoerd voor de derde klassen. Nu worden voor de gehele school PTA's gehanteerd.

.....

Zie voor het volledige jaarverslag van het Coornhert Lyceum www.coornhert.nl

Uit het jaarverslag van de Daaf Gelukschool

Schoolaanbod: vmbo, anti-havo

De Daaf Gelukschool heeft het jaar 2008 gebruikt voor de verdere onderwijskundige ontwikkeling van verschillende vakken. Daardoor zijn de lessen NasTec(natuur, scheikunde en techniek), Mens en maatschappij en de trainingslessen ingevoerd, c.q. aangepast. De resultaten hiervan zijn goed. De nieuwe onderwijsmethode voor het vak Mens en maatschappij bevat de school goed.

De **begeleiding en zorg** heeft ook een verdere ontwikkeling doorgemaakt. De handelingsplannen en de begeleiding van individuele leerlingen zijn verder verbeterd. Er zijn extra pedagogische hulpverleners ingezet voor de begeleiding van structuurplus-leerlingen. Het overleg met de ouders over het handelingsplan is dit jaar verbeterd; dit overleg gebeurt nu vaker en meer concreet.

De ontwikkeling van de leerlingen wordt in toenemende mate geregistreerd in het leerling volgsysteem.

.....

Zie voor het volledige jaarverslag van de Daaf Gelukschool www.daafgeluk.nl

Uit het jaarverslag van de Duin en Kruidberg Mavo

Schoolaanbod: vmbo

2008 stond in het teken van het maken van een pas op de plaats met betrekking tot het onderwijsaanbod. Een aantal jaren met een steeds stijgend aantal leerlingen zorgde ervoor dat het onderwyscurriculum moest worden aangepast. Uitgangspunt was rust en kwaliteit in het onderwijsprogramma. De huidige opzet van het vak Technologie leverde niet het gewenste resultaat op. Daarom zijn we overgegaan tot het onderbrengen van de verschillende technologieonderdelen bij de reguliere vakken. Zo is het onderdeel ICT geïntegreerd in het vak wiskunde en het onderdeel Robotica ondergebracht bij het vak Techniek.

De werkruimtes werden omgebouwd tot multifunctionele werkruimtes voor reguliere lessen. Dit leverde een nieuw vast lokaal en een lesruimte met schuifwanden voor projectonderwijs op. De projectweken van de verschillende leerstofgebieden, inmiddels een traditie geworden op de Duin en Kruidberg Mavo, zorgen steeds voor inspirerend onderwijs en vormen een welkome aanvulling op het reguliere programma. Bovendien zijn er vakoverstijgende projecten geweest. Met name onderwerpen met betrekking tot

verkeersveiligheid hadden de speciale aandacht.

.....

Zie voor het volledige jaarverslag van de Duin en Kruidberg Mavo
www.duinenkruidbergmavo.nl

Uit het jaarverslag van de Prof. dr. Gunningschool SO basisonderwijs

Het leerlingenaantal heeft een forse groei doorgemaakt. Achttien nieuwe leerlingen hebben hun plek gevonden na 1 oktober 2007. Vanwege deze groei is in april 2008 de zevende groep gestart.

Naast het starten van een extra groep was het ook noodzakelijk intern leerlingen door te schuiven naar andere groepen. Dat heeft zowel voor de leerlingen als de docenten veel van hun aanpassingsvermogen gevraagd.

De leerlingengroei heeft zich voortgezet aan het begin van schooljaar 2008-2009. Er is gestart met 72 leerlingen verdeeld over zeven groepen. Op 1 oktober 2008 telde de school 79 leerlingen.

Het blijft noodzakelijk te werken aan de beeldvorming van een cluster 4 school. Het kennismakingsbeleid was laagdrempelig. Aan ouders en scholen is de mogelijkheid geboden om vrijblijvend kennis te komen maken met de Gunning SO. Ouders en scholen hebben dat gewaardeerd en er gebruik van gemaakt.

.....

Zie voor het volledige jaarverslag van de Prof. dr. Gunningschool SO
www.gunningschool-so.nl

Uit het jaarverslag van de prof. Dr. Gunningschool VSO

Schoolaanbod: vmbo

In het schooljaar 2007-2008 is de vernieuwing van de diverse leerwegen nog steviger verankerd. Zo is voor de leerlingen een aangepaste prikkelarme leeromgeving gecreëerd en zijn er diverse pilots gestart. De verhuizing van de vmbo-tl naar het gebouw van de Gunningschool heeft rust in de groepen gebracht. In 2008 is een personeelsbezuiniging ingezet. Door deze bezuiniging zijn de taken onder het personeel opnieuw ingedeeld en verdeeld. Mogelijk dat de formatie in 2009 weer zal worden uitgebreid door een stijging in het leerlingenaantal.

In 2008 is een interim directeur aangesteld. Het zorgteam evalueert tweemaal per jaar het voorgenomen beleid. Waar nodig wordt het zorgplan daarna aangepast.

De samenwerking met Bureau Jeugd Zorg is in 2008 verder verstevigd. Bureau Jeugdzorg is zo nodig bij het zorgteam-overleg aanwezig.

In 2008 is de subsidieaanvraag van het Europees Sociaal Fonds gehonoreerd. Hierdoor kan de kwaliteit van de leerwerkplaatsen voor de leerlingen gewaarborgd worden. Voor het schooljaar 2008-2009 is een docent/trainer Sociale Vaardigheden aangesteld. De lesstof wordt via de mentoren weer verder geïntegreerd in de lessen.

.....

Zie voor het volledige jaarverslag van de Prof. Dr. Gunningschool VSO
www.gunningschool-vso.nl

Uit het jaarverslag van het Haarlemmermeer Lyceum

Schoolaanbod: vmbo, havo, vwo

In 2008 is begonnen met het opstellen van een schoolplan voor de periode 2008-2012. Inmiddels is er een nieuwe missie en visie geformuleerd, met daaraan gekoppeld wat de school bereikt zal hebben in 2012. De laatste hand wordt nu aan dit intern

werkdocument gelegd, dat de koers voor de komende jaren voor het lyceum zal bepalen. Belangrijke thema's uit het nieuwe schoolplan zijn het bieden van uitdagend onderwijs, versterking van het tweetalig onderwijs en het Junior Studiehuis.

Nieuw en ook al in werking gesteld is de aandacht voor "toptalentontwikkeling-/begeleiding". Daarvoor is een toptalentcoördinator aangesteld. Deze coördinator voert gesprekken met ouders en leerlingen die ergens in uitblinken en kan aangeven hoe de school deze leerlingen extra kan faciliteren om de combinatie "top en school" te realiseren. Het gaat hier veelal over leerlingen die aan topsport doen, maar ook leerlingen die bijvoorbeeld zeer talentvol zijn in het bespelen van een muziekinstrument. Zij komen in aanmerking voor extra faciliteiten zoals roosteraanpassingen, onderwijs op maat etc.

Gedurende 2008 is de school begonnen met de pilot "Anglia" voor havo- en mavo-leerlingen. Leerlingen worden in staat gesteld officiële "Anglia-certificaten" voor het vak Engels te behalen.

.....

Zie voor het volledige jaarverslag van het Haarlemmermeer Lyceum www.haarlemmermeerlyceum.nl

Uit het jaarverslag van de Hartenlustschool Bloemendaal

Schoolaanbod: vmbo

De Hartenlust heeft zich geconcentreerd op het uitzetten van het beleid voor de komende vier jaar. Dit is vastgelegd in een nieuw schoolplan, waarin de koers van de school is vastgelegd. Speerpunt hierin is de ontwikkeling van emotionele intelligentie bij de leerlingen: aandacht voor zaken als *mediation* door leerlingen, conflicthantering, faalangstreductie, lessen in het vak drama en cultuureducatie.

Bovendien zal de school voortbouwen op onderwijsontwikkelingen die de school in 2008 al in gang heeft gezet. Het betreft hier verbeteringen in activerende didactiek, het werken in een elektronische leeromgeving en het verder digitaliseren van het onderwijsleerproces (*active boards*, meer computers ed.). Twee lokalen zijn omgevormd tot een zogenoemd multi-lokaal, waar met vernieuwende didactiek gewerkt kan worden.

.....

Zie voor het volledige jaarverslag van de Hartenlustschool Bloemendaal www.hartenlustschool.nl

Uit het jaarverslag van het Hoofdvaart College

Schoolaanbod: vmbo

Het Hoofdvaart College heeft eind 2008 de prestigieuze Onderwijsprijs voor de provincie Noord-Holland gewonnen. Met deze prijs wil het Instituut voor Nationale Onderwijs Promotie de aandacht vestigen op innovaties in het onderwijs en onderwijsontwikkelingen stimuleren. De school heeft deze prijs gewonnen met de projectweek "Diversiteit".

Het Hoofdvaart College heeft in 2008 haar opleidingsaanbod uitgebreid. Op deze manier streeft het Hoofdvaart College er naar om al haar leerlingen goede carrièrekansen te bieden.

De school biedt nu een AKA-opleiding (Arbeidsmarkt Kwalificerende Assistentenopleiding) aan. De doelgroep bestaat uit leerlingen die geen kans hebben om het vmbo-diploma te halen, maar die wél gemotiveerd en in staat zijn om in de praktijk goed te functioneren. Daarnaast is het ontwikkelen van lesstof voor leerlingen die op een hoger niveau examen willen doen, een speerpunt in de onderwijsontwikkeling geweest.

.....

Zie voor het volledige jaarverslag van het Hoofdvaart College www.hoofdvaartcollege.nl

Uit het jaarverslag van het Ichthus Lyceum

Schoolaanbod: havo, vwo

Het Ichthus Lyceum is afgelopen jaar gestart met het Technasium. Dit is (technisch) projectonderwijs waarin leerlingen samen met het bedrijfsleven werken aan projecten en vaardigheden, zoals plannen, samenwerken, organiseren, presenteren en ontwikkelen. Deze onderwijsvorm richt zich op leerlingen met belangstelling voor techniek en wordt exclusief toegestaan aan een beperkt aantal geselecteerde scholen. Het Ichthus Lyceum behoort tot de groep scholen die Technasiumonderwijs zullen gaan aanbieden. Daarmee profileert het Ichthus zich als school voor vwo-ers en havo-ers met belangstelling voor techniek op wetenschappelijk niveau.

Nu al zijn ongeveer 200 leerlingen van het Ichthus Lyceum gehuisvest in noodgebouwen. De invoering van het Technasium en de groeiende belangstelling voor de school zal er toe leiden, dat zelfs deze noodvoorziening de komende jaren onvoldoende zal zijn. Inmiddels is een aanvraag bij de gemeente Velsen ingediend voor vervanging van de acht noodlokalen door tien structureel nieuw te bouwen lokalen en overheadruimten.

.....

Zie voor het volledige jaarverslag van het Ichthus Lyceum www.ichthuslyceum.nl

Uit het jaarverslag van de Praktijkscholen Koningin Emma en De Linie

Schoolaanbod: praktijkonderwijs

Er is een toenemende groep leerlingen die optimaal profiteert van het Praktijkonderwijs en met 16 jaar kan doorstromen naar een AKA-traject (arbeidsmarkt-gekwalficeerde-assistent/ROC niveau 1) om een deelcertificaat te kunnen halen.

Om het succes van deze opleidingsvorm te vergroten, is het van belang de leerlingen in de trajecten te plaatsen die worden verzorgd door ROC's in de regio, SWA en het Wellant MBO in Aalsmeer en als praktijkschool zelf de leerlingen te blijven begeleiden.

Het team ontwikkelt competentiegericht praktijkonderwijs. In de nascholing heeft in 2008 de nadruk gelegen op ICT-vaardigheden en het werken met een elektronische leeromgeving. Er is veel geïnvesteerd in de verbetering van ICT en de internetcapaciteit. Echter zonder voldoende rendement.

Zie voor het volledige jaarverslag van de Praktijkscholen Koningin Emma en De Linie www.koninginemmaschool.nl en www.praktijkschooldelinie.nl

Uit het jaarverslag van LJC²

Schoolaanbod: vmbo

Naar verwachting in de zomer van 2010 zal het LJC² een nieuw gebouw betrekken in Haarlem-Zuid. Er is afgelopen jaar veel energie gestoken in de voorbereiding van de nieuwbouw.

Minstens zo belangrijk als de aanloop naar de bouwactiviteiten is het samensmelten van de vier locaties tot één school. De teams van de vestigingen werken toe naar een gezamenlijk pedagogisch klimaat en een visie op onderwijs. Zij doen dit via de training Leren in Veiligheid, waarvan ook in 2008 een reeks van bijeenkomsten heeft plaatsgevonden.

Er zijn voorbereidingen getroffen voor een aantal LJC²-brede projecten, die gerealiseerd worden in het schooljaar 2008-2009. Dit betreft Praktische sectororiëntatie, Maatschappelijke stage en Vakplannen onderbouw. De lessentabellen van de onderbouw zijn op elkaar afgestemd.

Ook op de open dag, in het brugboek en de informatiegids onderstreepte LJC² zijn schoolbrede karakter.

.....

Zie voor het volledige jaarverslag van LJC² www.LJC2.nl

Uit het jaarverslag van de Maritieme Academie Harlingen

Schoolaanbod: vmbo

De Maritieme Academie Harlingen (hierna: MAH) bestaat in 2008 50 jaar. De laatste jaren heeft de school zich gericht op het moderniseren en het op de kaart zetten van de school als nautisch kenniscentrum voor de regio.

Het tot huisvesting voor leerlingen verbouwde monumentale pand en voormalige rijks HBS "Simon Vestdijk" wordt geopend.

Het CFI heeft goedkeuring gegeven aan de school om te mogen beginnen met het intra-sectoraal programma "Technologie en Commercie", dit programma vertoont een grote overloop met het bestaande "Haven en Vervoer" programma. In schooljaar 2010-2011 zal het programma starten.

Ook voor de gemengde leerweg Rijn, binnen en kustvaart is goedkeuring gegeven door het CFI. In schooljaar 2010-2011 zal het programma starten.

Het platform "EDINNA" (Education In Inland Navigation) een Europees platform voor binnenvaartopleidingen is opgericht.

De docenten/praktijkinstructeurs volgen de gezamenlijk gemaakte afspraken in het handelingsplan van de leerling. De handelingsplannen zijn de leidraad bij de leerlingenbespreking.

In het schooljaar 2007-2008 heeft de school twee vakoverstijgende projecten gerealiseerd, waarbij alle vakken in de basisvorming betrokken zijn. Elke week is er een buitenopdracht, hierbij wordt wiskundige/natuurkundige/economische/biologische kennis geoefend.

Het MAH heeft het financieel boekjaar kunnen afsluiten met een positief resultaat.

.....

Zie voor het volledige jaarverslag van de Maritieme Academie Harlingen

www.maritiemeacademieharlingen.nl

Uit het jaarverslag van het Montessori College Aerdenhout

Schoolaanbod: vmbo, havo

Het kalenderjaar 2008 is voor het Montessori College een jaar van stabilisatie geweest.

Het leerlingaantal bleef min of meer gelijk en in de personele bezetting waren de verschuivingen minimaal. Twee meerdaagse interne projecten (milieuproject tweede leerjaar en het schoolbrede diversiteitproject) waren een groot succes.

De werkgroep Montessori-identiteit kwam met voorstellen en ideeën om nader invulling te geven aan het Montessori-karakter van de school. Deze ideeën moeten nog uitgewerkt en toegepast worden. Veel van het gedachtegoed van de werkgroep is opgenomen in het in 2008 gereedgekomen schoolplan. Dit beschrijft het beleid en de doelstellingen tot 2012.

.....

Zie voor het volledige jaarverslag van het Montessori College Aerdenhout zie

www.montessori-aerdenhout.nl

Uit het jaarverslag van Oost ter Hout

Schoolaanbod: praktijkonderwijs

2008 was voor het Oost ter hout een jaar van krachtige ontwikkeling. In de eerste plaats is het onderwijs grondig gemoderniseerd. Er zijn voor diverse vakken nieuwe lesmethodes aangeschaft, Engels heeft op veler verzoek een plaats in het lesrooster gekregen, andere vakken beschikken over een nieuwe inventaris en er hangen active boards.

De leerlingen worden nu systematisch getoetst en gebruiken het digitale competentierapport waarmee de bekwaamheden van de leerlingen in beeld worden gebracht. Ook de zorg heeft alle aandacht gehad. Docenten kregen training in het signaleren en aanpakken van zorgvragen

Verder heeft het docententeam sterke wijzigingen ondergaan. Het is verjongd en iets kleiner geworden, hetgeen ook veranderingen in taken betekende. Het hoofdgebouw is grondig opgeknapt.

Een van de gevolgen van dit alles is, dat de brugklasaanmelding behoorlijk aantrekt.

.....

Zie voor het volledige jaarverslag van Oost ter Hout www.praktijkschoolhaarlem.nl

Uit het jaarverslag van de Paulus Mavo/vmbo

Schoolaanbod: vmbo

De Paulus Mavo heeft in 2008 opnieuw veel tijd en aandacht besteed aan de ontwikkeling en verdere verbetering van het onderwijs en de begeleiding. De Paulus lessen zijn hierbij van groot belang, dit zijn op maat gesneden lessen, die alle leerlingen helpen bij het wegwerken van leerachterstanden. Daarnaast heeft de school energie gestoken in de nieuwe opleiding Handel en Administratie, voor leerlingen die na de onderbouw het meest geschikt zijn gebleken voor een kaderberoepsgerichte leerweg. Sinds 1 augustus 2008 heeft deze afdeling een eigen leerjaarcoördinator en stagebegeleider.

Ook alle nieuwe leslokalen zijn voorzien van active boards, door deze technische ontwikkelingen kan het onderwijs een meer eigentijds karakter geven en aansluiten bij de tools van leerlingen. Daarnaast hebben mentorentrainingen plaatsgevonden en wordt het team geschoold in het werken met een 'rijke leeromgeving'. Vanuit deze cursus werken de vaksecties verder aan hun vakleerplannen, die in 2009 klaar moeten zijn. Goed onderwijs en begeleiding leidt tot groei van leerlingenaantallen. En dit stelt eisen aan de huisvesting. Die is in 2008 weer aanzienlijk verbeterd. Bovendien is de zeer noodzakelijke ver- en nieuwbouw in 2009 in voorbereiding. Maar Paulus wil een kleine (h)eerlijke school blijven, met als sleutelbegrippen: veilig, sportief, vriendelijk en consequent!

.....

Zie voor het volledige jaarverslag van de Paulus Mavo/vmbo www.paulusmavo.nl

Uit het jaarverslag van de Schoter Scholengemeenschap.

Schoolaanbod: vmbo, havo, vwo

Het Schoter heeft in het afgelopen jaar hard gewerkt aan het verhogen van de onderwijskwaliteit. De al ingezette veranderingen hebben in 2008 hun beslag gekregen. De tweetalige vwo-afdeling is als eerste en enige school in Haarlem in 2008 gecertificeerd als tweetalig onderwijs juniorschool.

Dit jaar is overgegaan op een 65-minutenrooster, is de studiewerktijd (swt) gehalveerd, en wordt voldaan aan de (nu nog) wettelijke 1040-urennorm. Het doel hiervan was om rust in het rooster te krijgen, om docenten meer onderwijstijd te geven en om leerlingen een effectievere swt te bieden. Deze ingrepen hebben het gewenste effect gehad.

De eisen in de onderbouw zijn opgeschroefd om er voor te zorgen dat de overstap naar de bovenbouw kleiner wordt, waardoor minder leerlingen blijven zitten en er minder leerlingen uitstromen. Dit heeft in de eerste maanden van het nieuwe schooljaar tot gewenningsproblemen onder de leerlingen van de tweede en de derde klas geleid. Nu de leerlingen er aan gewend zijn, werken zij anders en harder dan voorheen en scoren ze voldoende op een hoger niveau van toetsing dan vorig jaar.

We zijn met alle bètavakken toegetreden tot een landelijke multipilot.

De bètavleugel is in 2008 in aanbouw. De inrichting zal bijdragen aan de verdere ontwikkeling van de bètavakken.

De sectie economie participeert in een landelijk programma van de Stichting Leerplanontwikkeling om de kwaliteit van de schoolexamens te verbeteren.

.....

Zie voor het volledige jaarverslag van de Schoter Scholengemeenschap www.schoter.nl

Uit het jaarverslag van het Sterren College Haarlem

Schoolaanbod: vmbo

De fusie van het Sterren College Haarlem met de Lieven de Keyschool is het afgelopen jaar door de positieve inzet van alle personeelsleden succesvol verlopen. Een aantal afdelingen zijn verplaatst naar een andere vestiging (zoals bouwtechniek, groen en de onderbouw) en een aantal personeelsleden werkt op beide vestigingen. De school wordt steeds meer een eenheid.

Een deel van de leerlingen en de docenten heeft van locatie moeten wisselen. Er is echter concreet uitzicht op verbetering in de huisvestings situatie: het nieuwe schoolgebouw aan het Badmintonplein zal in december 2010 klaar zijn.

Het Sterren College bereidt zich daar intensief op voor. De nieuwbouw is gericht op een nieuw onderwijskundig concept, namelijk de introductie van leerpleinen. Het leerplein brugklassen is in 2008 geëvalueerd en verbeterd, dat van de tweede klassen wordt sinds september geïmplementeerd, die van de bovenbouw staan in de steigers.

Ook de fysieke voorbereiding van de nieuwbouw is voorspoedig verlopen. Er is een bouwfirmat aangewezen en er is een zogeheten gebruikersboek gereed gekomen. Hierin is ondermeer de inventaris beschreven die nodig is in het nieuwe schoolgebouw.

De fraaie huisvesting zal een bijdrage leveren aan een positief imago van het vmbo.

Daarvoor heeft de school zich het afgelopen jaar ook op andere manieren ingezet, samen met de overige beroepsgerichte Dunamarescholen.

.....

Zie voor het volledige jaarverslag van het Sterren College www.sterrencollegehaarlem.nl

Uit het jaarverslag van Technisch College Velsen/Maritiem College Velsen

Schoolaanbod: vmbo

TCV en MCV hebben zich sterk ingezet voor de verbetering van het vmbo-imago in het algemeen en dat van het technisch onderwijs in het bijzonder. Er is al jaren grote vraag naar technisch geschoolde mensen vanuit de branche.

Een van de aansprekende evenementen is het organiseren van een Week van de Techniek door het TCV en MCV. Ongeveer 1500 kinderen uit groep acht van verschillende basisscholen uit het IJmond-gebied zijn hierbij betrokken geweest. De leerlingen waren bij de uitvoering actief in de rol van rondleiders en daarnaast bij het begeleiden van activiteiten.

Het TCV en MCV neemt deel aan het project IJzersterk Opleiden samen met het Kennemer College, Nova College en enkele bedrijven. Binnen dit project zijn er deelprojecten met als doel de instroom vanuit het basisonderwijs, de doorstroom naar het mbo en naar het bedrijfsleven te optimaliseren. Het project loopt over drie jaar en is in september 2006 van start gegaan.

In nauwe samenspraak met het Regionaal Technologie Centrum Amsterdam werken wij verder aan het project Verbreding Techniek Basisonderwijs.

Het TCV en MCV is er op gericht leerlingen met een sterk verantwoordelijkheidsbesef af te leveren aan het mbo en de arbeidsmarkt.

Voor beroepsgerichte opleidingen is een moderne school met de juiste uitstraling van essentieel belang. De plannen voor nieuwbouw zijn in samenspraak met de gemeente Velsen in ontwikkeling.

Het TCV/MCV is in 2008 aspirant lid van het vakcollege, vanaf 1 augustus 2009 is de school volwaardig lid van het Vakcollege. Dat wil zeggen dat technische opleidingen beroepskwalificerend worden aangeboden tot en met niveau 3. Dit gebeurt in samenwerking met het Nova.

Vanaf 1 augustus 2008 is de school gestart met de gemengde leerweg onder de naam van: "Technische Mavo". Dit laatste leverde veel positieve reacties op en ook een tweetal bezoeken uit Den Haag.

.....

Zie voor het volledige jaarverslag van het Technisch College Velsen en het Maritiem College Velsen www.technischcollegevelsen.nl en www.maritiemcollegevelsen.nl

Uit het jaarverslag van het Tender College IJmuiden

Schoolaanbod: vmbo

Het Tender College heeft in 2008 sterk ingezet op deskundigheidsbevordering van het personeel. Deze vloeit voor een deel voort uit de persoonlijke ontwikkelingsgesprekken die met de medewerkers worden gevoerd. Ten dele richten de scholingsactiviteiten zich op de kernteams of op het gehele schoolteam.

Om op de hoogte te blijven van de laatste ontwikkelingen op het gebied van autisme, ADHD, en andere onderwerpen die op het welzijn van de leerlingen betrekking hebben, is een aantal studiemiddagen gehouden.

Een kernteam is met het Algemeen Pedagogisch Studiecentrum een project vaardigheden aangegaan, een ander kernteam een coachingsprogramma.

De opleiding Rots en Water heeft zich voortgezet, een trainingsprogramma dat de weerbaarheid van leerlingen vergroten zal. Er is ook uitvoering aan gegeven in een aantal klassen, al het personeel heeft een trainingsdag gevolgd.

Tevens zijn collega's cursussen gaan volgen die te maken hebben met hun vakgebied. Eén docent volgt de opleiding voor E-learning, een ander de opleiding Omgangskunde. De cursussen in de Bedrijfs hulpverlening hebben ook weer plaatsgevonden.

.....

Zie voor het volledige jaarverslag van het Tender College www.tendercollege.nl

Uit het jaarverslag van het Teyler College Haarlem

Schoolaanbod: vmbo, havo, vwo

Het Teyler College is een leerling gerichte school, die leerlingen opleidt tot het best passende diploma. Om leerling gericht te kunnen werken, wordt er door docenten gedifferentieerd naar tempo en niveau in de lessen. Dit differentieren is in 2008 verder ontwikkeld met het docententeam. Op het Teyler College zit de TL dicht tegen het niveau van Havo aan. Het onderwijsprogramma wordt TL^{plus} genoemd en is in het laatste kwartaal door de afdelingsleider tot stand gebracht.

De voorbereiding van het vormgeven aan de Tweede Fase van het Teyler College is gestart in september 2008. Ten behoeve daarvan is een beleidsmedewerker aangetrokken. Het Teyler College is een groeiende school, dit heeft betrekking op het aantal leerlingen (en de komende 3 jaar ook op het aantal leerjaren). Natuurlijk heeft het groeien ook consequenties voor de huisvesting en het aantal werknemers. Daarom is de schoolleiding uitgebreid met drie afdelingsleiders. Tot juni 2008 heeft de schoolleiding ondersteuning gehad van een interim schoolleider. Om meer leerlingen aan te trekken is in samenwerking met een externe partij een uitgebreid communicatieplan gemaakt. Alle lokalen zijn inmiddels voorzien van een interactief schoolbord.

.....

Zie voor het volledige jaarverslag van het Teyler College Haarlem www.teylercollege.nl

Uit het jaarverslag van het Vellesan College IJmuiden

Schoolaanbod: vmbo, mavo, havo, vwo

Het Vellesan College profileert zich als een brede scholengemeenschap met duidelijke regels en goed onderwijs. Om een goede aansluiting met het basisonderwijs tot stand te brengen zijn in 2008 leerlijnen rekenen en begrijpend lezen opgezet. In begeleidingsuren krijgen leerlingen met leerachterstanden in de brugklas vmbo en mavo extra ondersteuning taal en rekenen.

Vanaf schooljaar 2008 is het Vellesan College gestart met opstroomklassen. In deze klassen worden leerlingen die met een dubbel advies van de basisschool komen basisstof

en topstof aangeboden. Door differentiatie in de toetsen aan te brengen kunnen leerlingen zich kwalificeren voor het basisniveau of voor het hogere niveau. Na een grondige voorbereiding is eind 2008 gestart met de verbouwing van de zuidvleugel van het hoofdgebouw tot een bètalab. Zowel voor de invulling van het mavo-ambitieprogramma voor bètatechniek als de modernisering van het bètaonderwijs in de bovenbouw havo en vwo is de realisatie van het bètalab een belangrijke ontwikkeling.

Zie voor het volledige jaarverslag van het Vellesan College www.vellesancollege.nl

Uit het jaarverslag van het Wim Gertenbach College

Schoolaanbod: vmbo

Het Wim Gertenbach College heeft in 2008 de plannen voor nieuwbouw verder geconcretiseerd. Samen met de partners, waaronder de gemeente, is een intentieverklaring opgesteld voor een nieuw schoolgebouw op een terrein aan de rand van Zandvoort.

Op het gebied van begeleiding en zorg heeft de school vooruitgang geboekt. Er is een nieuw zorgbeleidsplan opgesteld en de school beschikt nu over een zorgcoördinator. De oprichting van het zorgadviesteam loopt volgens schema. De school heeft zoals elk jaar mentortrainingen gegeven en er is extra aandacht geweest voor leerlingen met dyslexie, een lichamelijke handicap en voor leerlingen met leerachterstanden of andere problematiek.

In 2008 is vastgesteld dat het Wim Gertenbach College zich sterk gaat maken als een school voor Havo leerlingen met speciale aandacht voor leerlingen met dyslexie.

.....

Zie voor het volledige jaarverslag van het Wim Gertenbach College www.dunamare.nl/scholen/wimgertenbachcollege

PRICEWATERHOUSECOOPERS

PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.
Uitsluitend voor identificatiedoeleinden

JAARREKENING 2008

A1 Toelichting op de balans en exploitatierekening

Algemene Toelichting

Algemeen

De Stichting Dunamare Onderwijsgroep is werkzaam vanaf 1 juli 2007 en is tot stand gekomen uit een fusie van Samenwerkingsstichting Voortgezet Onderwijs Haarlemmermeer en Kennemerland (SaVO), Stichting Organisatie Voortgezet Onderwijs Haarlem (OVO) en Noordzee Onderwijs Groep (NOG). Ten behoeve van het afleggen van verantwoording over het gevoerde financiële beleid in 2008 is een financiële jaarrekening opgesteld.

Schattingen

Om de grondslagen en regels voor het opstellen van de jaarrekening te kunnen toepassen, is het nodig dat de leiding van de instelling over verschillende zaken zich een oordeel vormt, en dat de leiding schattingen maakt die essentieel kunnen zijn voor de in de jaarrekening opgenomen bedragen. Indien het voor het geven van het in art. 2:362 lid 1 BW vereiste inzicht noodzakelijk is, is de aard van deze oordelen en schattingen inclusief de bijbehorende veronderstellingen opgenomen bij de toelichting op de betreffende jaarrekeningposten.

Kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de indirecte methode. De geldmiddelen in het kasstroomoverzicht bestaan uit de liquide middelen.

Stelselwijzigingen

Per 1 januari 2008 is de Regeling jaarverslaggeving onderwijs van toepassing geworden, welke een stelselwijziging tot gevolg heeft. De effecten van deze stelselwijziging zijn rechtstreeks verwerkt in het eigen vermogen per 1 januari 2008. De invloed van de stelselwijziging op het vermogen is weergegeven in de aansluiting van het eigen vermogen van 31 december 2007 naar 1 januari 2008 zoals weergegeven op de volgende pagina:

	EUR x1.000
Stand per 31 december 2007	19.242
Mutaties stelselwijziging:	
Eerste waardering personele voorzieningen;	
Jubileum	685
Langdurig zieken	536
	1.121
Stand per 1 januari 2008	18.021

Aangezien het niet mogelijk is de vergelijkende cijfers van de staat van baten en lasten over 2007 te geven, gebaseerd op de gewijzigde grondslagen in 2008, wordt hieronder de betekenis voor het resultaat weergegeven indien de grondslagen van 2007 in 2008 waren gecontinueerd:

	EUR X1.000
Nettoresultaat 2008 volgens grondslagen 2008	-1.251
Mutaties stelselwijziging:	
Eerste waardering personele voorzieningen	
Jubileum	(19)
Langdurig zieken	(50)
Nettoresultaat 2008 volgens grondslagen 2007	-1.319

Grondslagen voor waardering van activa en passiva

Algemeen

De jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de wettelijke bepalingen van Titel 9 Boek 2 BW en de stellige uitspraken van de Richtlijnen voor de jaarverslaggeving, die uitgegeven is door de Raad voor de Jaarverslaggeving. Deze bepalingen zijn van toepassing op grond van de Regeling Jaarverslaggeving Onderwijs. De jaarrekening is opgesteld in euro's.

Activa en passiva (met uitzondering van het groepsvermogen) worden in het algemeen gewaardeerd tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs of de actuele waarde. Indien geen specifieke waarderingsgrondslag is vermeld, vindt waardering plaats tegen de verkrijgingsprijs. In de balans, de staat van baten en lasten zijn referenties opgenomen. Met deze referenties wordt verwezen naar de toelichting.

Vergelijking met voorgaand jaar

De gehanteerde grondslagen van waardering en van resultaatbepaling zijn gewijzigd ten opzichte van het voorgaande jaar door de invoering van de Regeling Jaarverslaggeving onderwijs per 1 januari 2008. Voor aanpassingen in de waarderingsgrondslagen wordt verwezen naar de paragraaf van de "Stelselwijzigingen". De overige waarderingsgrondslagen zijn ongewijzigd ten opzichte van het voorgaande jaar.

De fusie van de Noordzee Onderwijsgroep (NOG), de Stichting Organisatie Voortgezet Onderwijs Haarlem (OVO) en de Samenwerkingsstichting Voortgezet Onderwijs Haarlemmermeer en Kennemerland (SaVO) is geëffectueerd op 28 juni 2007. Stichting Dunamare Onderwijsgroep brengt een afzonderlijke jaarrekening uit met hierin opgenomen de vergelijkende cijfers over de periode 1 juli 2007 tot met 31 december 2007. Dit betreft de formele statutaire jaarrekening.

ACTIVA

Materiële vaste activa

De materiële vaste activa worden gewaardeerd tegen verkrijgings- of vervaardigingsprijs plus bijkomende kosten onder aftrek van lineaire afschrijvingen gedurende de geschatte economische levensduur. Er wordt rekening gehouden met de bijzondere waardeverminderingen die op balansdatum worden verwacht. Voor een uiteenzetting ten einde vast te kunnen stellen of voor een materieel vast actief sprake is van een bijzondere waardevermindering wordt verwezen naar paragraaf 'bijzondere waardeverminderingen van vaste activa'.

Subsidies op investeringen worden in mindering gebracht op de verkrijgings- of vervaardigingsprijs van de activa waarop de subsidies betrekking hebben.

Voor de toekomstige kosten van groot onderhoud aan de bedrijfsgebouwen is een voorziening voor groot onderhoud gevormd. De toevoeging aan de voorziening wordt bepaald op basis van het geschatte bedrag van het onderhoud en de periode die telkens tussen de werkzaamheden van groot onderhoud verloopt.

Financiële vaste activa

Overige vorderingen

De onder financiële vaste activa opgenomen overige vorderingen omvatten leningen die tot de vervaldag zullen worden aangehouden. Deze vorderingen worden gewaardeerd tegen nominale waarde, onder aftrek van noodzakelijk geachte voorzieningen van onbetaalbaarheid. Indien er bij de verstrekking van leningen sprake is van disagio of agio, wordt dit gedurende de looptijd ten gunste respectievelijk ten laste van het resultaat

gebracht. Transactiekosten worden verwerkt in de eerste waardering. Bijzondere waardeverminderingen worden in mindering gebracht op de geamortiseerde kostprijs en direct verantwoord in de staat van baten en lasten.

Bijzondere waardeverminderingen van vaste activa

Door de instelling wordt op iedere balansdatum beoordeeld of er aanwijzingen zijn dat een vast actief aan een bijzondere waardevermindering onderhevig kan zijn. Indien dergelijke indicaties aanwezig zijn, wordt de realiseerbare waarde van het actief vastgesteld. Van een bijzondere waardevermindering is sprake als de boekwaarde van een actief hoger is dan de realiseerbare waarde; de realiseerbare waarde is de hoogste van de opbrengstwaarde en de bedrijfswaarde.

Viottende activa

Dit zijn eigendommen en financiële belangen die de stichting binnen een jaar aanwendt voor de uitoefening van haar werkzaamheid alsmede vorderingen die binnen een jaar worden afgewikkeld.

Vorderingen

De vorderingen worden gewaardeerd tegen nominale waarde onder aftrek van noodzakelijk geachte voorzieningen voor oninbaarheid

Effecten (Treasury beleid)

Dunamare Onderwijsgroep heeft geen effecten in bezit en heeft ook geen beleid om effecten, waar enig risico aan verbonden is, te verkrijgen.

Liquide middelen

Liquide middelen bestaan uit kas, banktegoeden en direct opeisbare deposito's met een looptijd korter dan twaalf maanden. Rekening-courantschulden bij banken zijn opgenomen onder schulden aan kredietinstellingen onder kortlopende schulden.

PASSIVA

Eigen vermogen

Het eigen vermogen bestaat uit algemene reserves en bestemmingsreserves en/of -fondsen. De bestemmingsreserves zijn reserves met een beperktere bestedingsmogelijkheid. Momenteel zijn er binnen Dunamare vier bestemmingsreserves. Het betreft hier bestemmingsreserves met schoolspecifieke doeleinden.

Bestemmingsreserve Steunfonds

Deze gelden zijn bestemd voor leerlingen met financiële problemen. Het bestuur heeft deze beperking aangebracht.

Bestemmingsreserve Boekenfonds

Deze gelden zijn bestemd voor het aanschaffen van leermiddelen, Het bestuur heeft deze beperking aangebracht.

Bestemmingsreserve Ouderraad

Deze gelden zijn bestemd voor leerlingactiviteiten door de ouderraad. Het bestuur heeft deze beperking aangebracht.

Bestemmingsreserve Recreatiefonds

Deze gelden zijn bestemd voor recreatieactiviteiten op scholen. Het bestuur heeft deze beperking aangebracht.

Bestemmingsreserve Langenfonds

Deze gelden zijn bestemd voor leermiddelen indien een leerling niet in staat is om deze leermiddelen zelf te kopen. Het bestuur heeft deze beperking aangebracht.

Procesactiviteiten en waardeveranderingen van de bezittingen gedurende 2008 zijn verantwoord in de exploitatierekening. Het exploitatieresultaat wordt toegevoegd aan de algemene reserve.

Vorzieningen

Algemeen

Vorzieningen worden gevormd voor in rechte afdwingbare of feitelijke verplichtingen die op de balansdatum bestaan, waarbij het waarschijnlijk is dat een uitstroom van middelen noodzakelijk is en waarvan de omvang op betrouwbare wijze is te schatten.

De voorzieningen worden gewaardeerd tegen de beste schatting van de bedragen die noodzakelijk zijn om de verplichtingen per balansdatum af te wikkelen. De voorzieningen worden gewaardeerd tegen de nominale waarde van de uitgaven die naar verwachting noodzakelijk zijn om de verplichtingen af te wikkelen, tenzij anders vermeld.

Voor uitgaven voor groot onderhoud wordt een voorziening gevormd om deze lasten gelijkmatig te verdelen over een aantal boekjaren.

Voorziening langdurig zieken

Indien op balansdatum verplichtingen bestaan tot het in de toekomst doorbetalen van beloningen aan personeelsleden die op balansdatum naar verwachting blijvend geheel of gedeeltelijk niet in staat zijn om werkzaamheden te verrichten door ziekte of arbeidsongeschiktheid. Voor deze verplichtingen is een voorziening opgenomen. De verplichting is een beste schatting van de bedragen die noodzakelijk zijn om de desbetreffende verplichtingen per balansdatum af te wikkelen.

Voorziening jubilea

De voorziening jubilea wordt opgenomen voor verwachte lasten gedurende het dienstverband van de werknemers.

Voorziening BAPO

De Bapo voorziening is gevormd voor BAPO-verplichtingen aan de werknemers. Hierbij is rekening gehouden met een instroomkans, indexatie, blijf- en deelnamekans en verdiscontering.

Financiële instrumenten

Afgeleide financiële instrumenten waarbij kostprijs-hedge-accounting wordt toegepast

Bij het toepassen van kostprijs-hedge-accounting is de eerste waardering en de grondslag van verwerking in de balans en de resultaatbepaling van het hedge-instrument afhankelijk van de afgedekte post. Dit betekent het volgende.

- Indien de afgedekte post tegen kostprijs in de balans wordt verwerkt, wordt ook het derivaat tegen kostprijs gewaardeerd.
- Zolang de afgedekte post in de kostprijs-hedge nog niet in de balans verwerkt wordt, wordt het hedge-instrument niet geherwaardeerd.
- Indien de afgedekte post een monetair post in vreemde betreft, het derivaat, voor zover het valuta-elementen in zich heeft, ook wordt gewaardeerd tegen de contante koers op balansdatum.
- Indien het derivaat valuta-elementen in zich heeft, wordt het verschil tussen de

contante koers die geldt op het moment van afsluiten van het derivaat en de termijnkoers waartegen het derivaat zal worden afgewikkeld verdeeld over de looptijd van het derivaat.

De renteswap heeft betrekking op de hypothecaire lening ten bedrage van €1,6 miljoen. De variabele rentevergoeding op deze lening is met deze renteswap omgezet in een vaste rente van 4,99%. De marktwaarde van deze renteswap is per 31-12-2008 €-191k.

Langlopende schulden

De aflossingen in 2009 van de langlopende leningen worden in boekjaar 2008 verantwoord onder de kortlopende schulden bij de post 'Kredietinstellingen'.

Kortlopende schulden

Onder schulden met een resterende looptijd van ten hoogste een jaar, de zogenaamde kortlopende schulden, vallen de gewone crediteuren, belastingen en sociale premies en de afrekening van de geormerkte subsidies van OCW. Als "overlopende passiva" worden onder de kortlopende schulden gepresenteerd: Nog te betalen kosten (vakantiegeld e.d.) en vooruitontvangen bedragen (nog te besteden OCW-subsidies).

PRICEWATERHOUSECOOPERS

PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.
Uitsluitend voor identificatiedoeleinden

Grondslagen voor bepaling van het resultaat

Algemeen

Bij de bepaling van het exploitatiesaldo zijn de volgende beginselen gehanteerd:

Toerekeningsbeginsel: baten en lasten zijn toegerekend aan het jaar waarop ze betrekking hebben. Hierbij is er van uitgegaan dat reguliere onderwijstaken gelijkmatig over het schooljaar zijn gespreid.

Realisatiebeginsel: baten zijn slechts opgenomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd.

Voorzichtigheidsbeginsel: lasten en risico's die hun oorsprong vinden voor het einde van het verslagjaar zijn in acht genomen.

Het resultaat wordt bepaald als het verschil tussen de door het Ministerie van OCW verstrekte rijksbijdragen, doelsubsidies, gemeentelijke bijdragen, ouderbijdragen en overige baten toe te rekenen aan het boekjaar enerzijds, en de lasten die betrekking hebben op het boekjaar gewaardeerd tegen verkrijgingprijs anderzijds. Buitengewone baten en lasten worden afzonderlijk in de exploitatierekening verantwoord. Het exploitatiesaldo is binnen het eigen vermogen in de balans toegevoegd aan de algemene reserve.

Overige bedrijfsopbrengsten

Overige bedrijfsopbrengsten bestaan uit baten uit verhuur, detachering, ouderbijdragen en overige baten.

Overheidssubsidies

Exploitatiesubsidies worden als bate verantwoord in de staat van baten en lasten in het jaar waarin de gesubsidieerde kosten zijn gemaakt of opbrengsten zijn gederfd, of wanneer een gesubsidieerd exploitatietekort zich heeft voorgedaan. De baten worden verantwoord als het waarschijnlijk is dat deze worden ontvangen en de instelling de condities voor ontvangst kan aantonen.

Subsidies met betrekking tot investeringen in materiële vaste activa worden in mindering gebracht op het desbetreffende actief en als onderdeel van de afschrijvingen verwerkt in de staat van baten en lasten.

Afschrijvingen op materiële vaste activa

Materiële vaste activa worden vanaf het moment van ingebruikneming afgeschreven over de verwachte toekomstige gebruiksduur van het actief.

Indien een schattingswijziging plaatsvindt van de economische levensduur, dan worden de toekomstige afschrijvingen aangepast.

Boekwinsten en -verliezen bij verkoop van materiële vaste activa zijn begrepen onder de afschrijvingen.

De volgende afschrijvingstermijnen worden gehanteerd:

Gebouwen en verbouwingen	20 jaar
Inventaris	15 jaar
Apparatuur	7 jaar
ICT-middelen	4 jaar
Schepen	20 jaar
Transportmiddelen	7 jaar

Personeelsbeloningen

Periodiek betaalbare beloningen

Lonen, salarissen en sociale lasten worden op grond van de arbeidsvoorwaarden verwerkt in de staat van baten en lasten voor zover ze verschuldigd zijn aan werknemers.

Pensioenen

De instelling heeft de toegezegd-pensioenregelingen bij bedrijfstakpensioenfondsen verwerkt als zou sprake zijn van een toegezegde-bijdrageregeling.

Voor toegezegde-bijdrageregelingen betaalt de instelling op verplichte, contractuele of vrijwillige basis premies aan pensioenfondsen en verzekeringsmaatschappijen. Behalve de betaling van premies heeft de instelling geen verdere verplichtingen uit hoofde van deze pensioenregelingen. De premies worden verantwoord als personeelskosten als deze verschuldigd zijn. Vooruitbetaalde premies worden opgenomen als overlopende activa indien dit tot een terugstorting leidt of tot een vermindering van toekomstige betalingen.

Rentebaten en rentelasten

Rentebaten en rentelasten worden tijdsevenredig verwerkt, rekening houdend met de effectieve rentevoet van de betreffende activa en passiva. Bij de verwerking van de rentelasten wordt rekening gehouden met de verantwoorde transactiekosten op de ontvangen leningen.

Jaarverslag 2008
VO
Stichting Dunamare
41664

Stichting Dunamare
Surinameweg 8
2035 VA Haarlem

PRICEWATERHOUSECOOPERS
PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.
Uitsluitend voor identificatiedoeleinden

Financiële kengetallen

	Dunamare		Vergelijkingscijfers *	
	2008	2007	Totaal VO	VO 5 **
			2007	2007
Solvabiliteit 1	0,30	0,35	0,46	0,44
Solvabiliteit 2	0,52	0,62	0,67	0,66
Liquiditeit (current ratio)	1,05	1,33	1,66	1,34
Rentabiliteit	-2,2%	1,4%	1,6%	1,6%
Weerstandsvermogen	0,16	0,18	0,27	0,24

Overige kengetallen ***

Personele lasten / Totale lasten	73,6%	76,0%	78,3%	78,4%
Rijksbijdragen / Totale baten	91,7%	92,0%	90,4%	90,1%
Personele lasten / Rijksbijdragen	81,2%	82,1%	85,2%	85,6%
Gemeentelijke bijdragen / totale baten	1,1%	1,1%	1,8%	2,0%
Algemene reserve / Totale baten	15,3%	17,5%	16,1%	14,9%
Voorzieningen / Totale baten	12,1%	14,2%	10,1%	10,5%
Weerstandsvermogen, gecorrigeerd met MVA	-12,6%	-7,6%	3,7%	0,2%
Investerings huisvesting / totale baten	4,5%	3,1%	3,7%	4,2%
- Inclusief investeringen in schepen	4,5%	4,3%		
Investerings inv. + app. / totale baten	2,0%	3,6%	2,9%	2,8%

* Bron: Gegevensboek VO

** VO 5 = Grote schoolbesturen

*** Totale baten en lasten zijn overal inclusief financiële baten of lasten

PRICEWATERHOUSECOOPERS
PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.
Uitsluitend voor identificatiedoeleinden

Balans en exploitatierekening in percentages van het totaal

	Dunamare		Vergelijkingscijfers	
	2008	2007	Totaal VO 2007	VO 5 2007
ACTIVA				
Materiële vaste activa	52,9%	54,7%	40,2%	43,5%
Financiële vaste activa	2,2%	2,5%	12,1%	15,1%
Totaal vaste activa	55,1%	57,2%	52,3%	58,6%
Vorraden	0,0%	0,0%	0,4%	0,3%
Vorderingen	21,2%	22,7%	13,7%	16,8%
Effecten	0,0%	0,0%	1,2%	1,4%
Liquide middelen	23,7%	20,1%	32,3%	22,9%
Totaal vlottende activa	44,9%	42,8%	47,6%	41,4%
PASSIVA				
Eigen vermogen	29,6%	37,3%	49,7%	46,4%
Voorzieningen	22,3%	25,5%	16,9%	19,4%
Langlopende schulden	5,2%	6,4%	4,5%	3,3%
Kortlopende schulden	42,9%	30,8%	28,8%	30,9%
BATEN				
Rijksbijdragen	92,4%	92,7%	91,5%	91,0%
Overige overheidsbijdragen	1,1%	1,1%	1,8%	2,1%
Baten werk i.o.v. derden	0,0%	0,1%	0,0%	0,0%
Overige baten	6,6%	6,1%	6,7%	6,9%
LASTEN				
Personele lasten	73,8%	76,4%	78,6%	78,6%
Afschrijvingen	4,8%	3,4%	3,1%	2,9%
Huisvestingslasten	6,5%	7,2%	7,7%	7,6%
Overige instellingslasten	14,9%	12,9%	10,6%	10,9%

PRICEWATERHOUSECOOPERS
PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.
Uitsluitend voor identificatiedoeleinden

B2 Balans per 31-12-2008
(na resultaatbestemming)

1 Activa	31-12-08	01-01-08
	EUR	EUR
Vaste activa		
1.2 <u>Materiële vaste activa</u>		
1.2.1 Gebouwen en terreinen	14.401.084	11.184.690
1.2.2 Inventaris en apparatuur	11.704.625	13.269.608
1.2.4 Overige materiële vaste activa	<u>3.845.328</u>	<u>4.081.208</u>
	29.951.037	28.535.506
1.3 <u>Financiële vaste activa</u>		
1.3.3 Overige vorderingen	<u>1.245.727</u>	<u>1.315.001</u>
	1.245.727	1.315.001
<u>Totaal vaste activa</u>	<u>31.196.764</u>	<u>29.850.507</u>
Vlottende activa		
1.5 <u>Vorderingen</u>		
1.5.1 Debiteuren	1.102.020	2.287.021
1.5.2 Kortlopende vorderingen op OCW	5.583.000	5.447.105
1.5.5 Overige vorderingen	4.409.296	3.042.940
1.5.6 Overlopende activa	<u>946.517</u>	<u>1.071.517</u>
	12.040.833	11.848.583
1.7 <u>Liquide middelen</u>	13.432.025	10.468.185
<u>Totaal vlottende activa</u>	<u>25.472.858</u>	<u>22.316.768</u>
<u>Totaal activa</u>	<u>56.669.622</u>	<u>52.167.275</u>

PRICEWATERHOUSE COOPERS
PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.
Uitsluitend voor identificatiedoeleinden

2 Passiva	31-12-08 EUR	01-01-2008* EUR
2.1 <u>Eigen vermogen</u>		
2.1.2 Algemene reserve	16.009.171	17.564.699
2.1.3 Bestemmingsreserves	761.860	457.239
	<hr/>	<hr/>
Totaal vermogen	16.771.031	18.021.938
2.4 <u>Voorzieningen</u>		
2.4.1 Onderhoud	7.624.640	9.246.609
2.4.3 Overige voorzieningen	5.024.185	4.936.541
	<hr/>	<hr/>
	12.648.825	14.183.150
2.5 <u>Langlopende schulden</u>		
2.5.2 Kredietinstellingen	2.951.705	3.138.359
	<hr/>	<hr/>
	2.951.705	3.138.359
2.6 <u>Kortlopende schulden</u>		
2.6.1 Kredietinstellingen	179.988	188.321
2.6.2 Vooruitontvangen termijnen OHW	6.524.219	0
2.6.3 Crediteuren	3.820.791	4.351.104
2.6.4 Kortlopende schulden aan OCW	778	115.778
2.6.6 Belastingen en premies sociale verzekeringen	3.801.217	3.382.082
2.6.7 Schulden terzake pensioenen	975.173	972.499
2.6.8 Overige kortlopende schulden	1.845.845	1.105.107
2.6.9 Overlopende passiva	7.350.050	6.708.937
	<hr/>	<hr/>
	24.298.061	16.823.828
<u>Totaal passiva</u>	<u>56.669.622</u>	<u>52.167.275</u>

*Per 1 januari 2008 is de Regeling jaarverslaggeving onderwijs van toepassing geworden, welke een stelselwijziging tot gevolg heeft. De effecten van deze stelselwijziging zijn rechtstreeks verwerkt in het eigen vermogen per 1 januari 2008. Een nadere toelichting op de stelselwijziging is op pagina 39 opgenomen van het bestuursverslag

PRICEWATERHOUSECOOPERS
PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.
Uitsluitend voor identificatiedoeleinden

B3 Exploitatierkening 2008

	2008 EUR	Begroting 2008 EUR	2007 EUR
3 Baten			
3.1 Rijksbijdragen	95.994.040	92.162.393	92.106.955
3.2 Overige overheidsbijdragen	1.108.266	1.637.259	1.054.604
3.4 Baten werk i.o.v. derden	6.071	130.500	69.703
3.5 Overige baten	<u>6.834.701</u>	<u>6.024.131</u>	<u>5.834.691</u>
Totaal baten	<u>103.943.078</u>	<u>99.954.283</u>	<u>99.065.953</u>
4 Lasten			
4.1 Personele lasten	77.967.217	74.805.212	75.576.016
4.2 Afschrijvingen	5.045.620	3.882.237	3.389.600
4.3 Huisvestingslasten	6.887.243	8.623.961	6.927.071
4.4 Overige instellingslasten	<u>15.696.401</u>	<u>12.519.021</u>	<u>12.831.507</u>
Totaal lasten	<u>105.596.481</u>	<u>99.830.431</u>	<u>98.724.194</u>
Saldo baten en lasten	<u>-1.653.403</u>	<u>123.852</u>	<u>341.759</u>
5 Financiële baten en lasten			
5.1 Financiële baten	720.908	350.350	1.092.626
5.2 Financiële lasten	<u>318.412</u>	<u>272.000</u>	<u>686.899</u>
Saldo fin. baten en lasten	<u>402.496</u>	<u>78.350</u>	<u>405.727</u>
Resultaat uit gewone bedrijfsvoering	<u>-1.250.907</u>	<u>202.202</u>	<u>747.486</u>
Exploitatieresultaat	<u>-1.250.907</u>	<u>202.202</u>	<u>747.486</u>

PRICEWATERHOUSECOOPERS
PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.
Uitsluitend voor identificatiedoeleinden

B4 Kasstroomoverzicht 2008

	2008 EUR	01-01-08 EUR
<u>Kasstroom uit operationele activiteiten</u>		
Exploitatieresultaat	-1.250.907	747.486
<i>Aanpassing voor</i>		
Afschrijvingen	3.191.163	3.389.600
Mutatie voorzieningen	<u>-717.913</u>	<u>192.360</u>
	2.473.250	3.581.960
<i>Mutaties in vlottende middelen</i>		
- Voorraden	0	15.068
- Vorderingen	-80.350	2.767.607
- Kortlopende schulden	<u>7.474.233</u>	<u>1.052.937</u>
	7.393.883	3.835.612
Kasstroom uit operationele activiteiten	<u>8.616.226</u>	<u>8.165.058</u>
<u>Kasstroom uit investeringsactiviteiten</u>		
Materiële vaste activa	-5.535.006	-6.293.948
Financiële vaste activa	<u>69.274</u>	<u>-1.261.001</u>
	-5.465.732	-7.554.949
<u>Kasstroom uit financieringsactiviteiten</u>		
Mutatie kredietinstellingen	-186.654	1.380.016
Mutatie overige langlopende schulden	<u>0</u>	<u>-6.578</u>
	-186.654	1.373.438
<u>Mutatie liquide middelen</u>		
	<u>2.963.840</u>	<u>1.983.547</u>
Beginstand liquide middelen	10.468.185	8.484.638
Mutatie liquide middelen	<u>2.963.840</u>	<u>1.983.547</u>
<u>Einstand liquide middelen</u>	<u>13.432.025</u>	<u>10.468.185</u>

PRICEWATERHOUSECOOPERS
PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.
Uitsluitend voor identificatiedoeleinden

B5 Toelichting op de onderscheiden posten van de balans**1.2 Materiële vaste activa**

	Verkrijgings- prijs t/m 2007	Afschrijvingen t/m 2007	Boekwaarde 1-1-2008	Mutaties 2008			Overboekingen 2008	Boekwaarde 31-12-2008
				Investerings	Desinveste-	Afschrijvingen		
				2008	ringen 2008	2008		
	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR
1.2.1 Gebouwen en terreinen								
1.2.1.1 Gebouwen	12.583.266	3.187.082	9.396.184	3.136.794	517.067	601.867	1.422.922	12.836.967
1.2.1.3 Gebouwen in uitvoering	1.788.506		1.788.506	1.545.849			-1.770.238	1.564.117
	14.371.772	3.187.082	11.184.690	4.682.643	517.067	601.867	-347.316	14.401.084
1.2.2 Inventaris en apparatuur	23.047.602	9.777.994	13.269.608	2.083.067	1.339.627	2.329.122	20.699	11.704.625
1.2.4 Overige materiële vaste activa								
Schepen	4.212.227	202.128	4.010.099	15.369	0	246.837		3.778.631
Transportmiddelen	84.439	13.330	71.109	8.925	0	13.337		66.697
	4.296.666	215.458	4.081.208	24.294	0	260.174		3.845.328
Totaal materiële vaste activa	41.716.040	13.180.534	28.535.506	6.790.004	1.856.693	3.191.163	-326.617	29.961.037

Toelichting Overboekingen

Verbouwingen gereed:	1.770.238
Verrekening subsidie Schoter	-326.617
Van gebouwen naar inventaris	-20.699
	<u>1.422.922</u>

Desinvesteringen 2008

	Verkrijgings- prijs desinv.	Afschrijving desinvest.	Desinvestering 2008
Gebouwen afgeschreven	59.575	59.575	0
desinvest. Gebouwen Spaarne	115.362	26.774	88.588
desinvest. Gebouwen CB	574.011	145.532	428.479
desinvest. Overige	5.000	5.000	0
Totaal gebouwen	753.948	236.882	517.067
Invent. en app. Afschr.	3.126.126	3.126.126	0
desinvest. Inv+app. Spaarne	250.206	170.844	79.363
desinvest. Inv+app. CB	1.173.789	410.272	763.517
desinvest. Overige	496.747	0	496.747
Totaal invent. + apparatuur	5.046.868	3.707.241	1.339.627
Totaal	5.800.816	3.944.123	1.856.693

Toelichting desinvesteringen

Het Spaarne is per 1-8-2008 opgeheven.

De desinvesteringen van het Centraal Bureau (CB) hebben betrekking op het bestuursgebouw van het voormalige NOG aan het Tiberiusplein.

Stand per 31-12-2008

	Verkrijgings- prijs t/m 2008	Afschrijvingen t/m 2008	Boekwaarde 31-12-2008
	EUR	EUR	EUR
Gebouwen	16.736.350	3.899.383	12.836.967
Gebouwen in uitvoering	1.564.117		1.564.117
	18.300.467	3.899.383	14.401.084
Inventaris en apparatuur	20.083.801	8.379.176	11.704.625
Schepen	4.227.596	448.965	3.778.631
Transportmiddelen	93.364	26.667	66.697
	4.320.960	475.632	3.845.328
Totaal materiële vaste activa	42.705.228	12.754.191	29.951.037

PRICEWATERHOUSE COOPERS
PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.
uitsluitend voor identificatiedoeleinden

1.2.A OZB en verzekerde waarde gebouwen en terreinen

		<u>Bedrag</u> EUR	<u>Peildatum</u>
1.2.A.1 OZB-waarde gebouwen en terreinen			
Monumentaal schoolgebouw	Harlingen	-	-
Gedempte oude gracht (LJC)	Haarlem	526.000	1-1-2008
Woningen / appartementen	Hoofddorp	784.000	1-1-2008
Totaal		<u>1.310.000</u>	

De gemeente Harlingen heeft voor het monumentale gebouw nog geen OZB-waarde bepaald.

Verzekerde waarde gebouwen

Monumentaal schoolgebouw	Harlingen	2.280.000	
Gedempte oude gracht (LJC)	Haarlem	2.000.000	
Woningen / appartementen	Hoofddorp	-	VVE
Totaal		<u>4.280.000</u>	

De appartementen zijn als onderdeel van de appartementencomplexen verzekerd via de vereniging van eigenaren (VVE-beheer).

PRICEWATERHOUSECOOPERS
PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.
Uitsluitend voor identificatiedoeleinden

1.3 Financiële vaste activa

	Boekwaarde 1-1-2008 EUR	Mutaties 2008			Boekwaarde 31-12-2008 EUR
		Investerings 2008 EUR	Aflossingen 2008 EUR	Resultaat 2008 EUR	
1.3.3 Overige vordering aan ROC NOVA	1.261.001	0		0	1.261.001
Correctie			333		-333
Aflossing 2008 - Stand lening per 31-12-2008			30.941		-30.941
					<u>1.229.727</u>
VRC Serge's Place	54.000	0	38.000	0	16.000
					<u>16.000</u>
Totaal financiële vaste activa	<u>1.315.001</u>		69.274		<u>1.245.727</u>

Lening aan ROC NOVA

Lening aan ROC NOVA is ingegaan per 1-9-2007 en wordt in 25 jaar afgelost.

De aflossing die in 2009 betaald wordt is per 31-12-2008 opgenomen als kortlopende vordering (overlopende activa).

VLottende activa**1.5 Vorderingen**

	31-12-08 EUR	01-01-08 EUR
1.5.1 Debiteuren	1.102.020	2.287.021
1.5.2 Kortlopende vorderingen op OCW	5.583.000	5.447.105
1.5.5 Overige vorderingen		
Vorderingen op gemeenten	4.247.126	2.408.921
Overige	162.170	522.119
	<u>4.409.296</u>	<u>2.931.040</u>
1.5.6 Overlopende activa		
Vooruitbetaalde kosten	47.168	188.841
Verstrekte voorschotten	141.595	176.504
Overige	757.754	706.172
	<u>946.517</u>	<u>1.071.517</u>
Totaal vorderingen	<u>12.040.833</u>	<u>11.736.683</u>

1.7 Liquide middelen

	31-12-08 EUR	01-01-08 EUR
1.7.1 Banken	13.385.941	10.437.795
1.7.2 Kasmiddelen	38.273	22.850
1.7.4 Overige liquide middelen		
Overige	7.811	7.540
	<u>7.811</u>	<u>7.540</u>
Totaal liquide middelen	<u>13.432.025</u>	<u>10.468.185</u>

PRICEWATERHOUSECOOPERS
PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.
Uitsluitend voor identificatiedoeleinden

2 Passiva**2.1 Eigen vermogen**

	Jaarrekening 2007	Saldo 1-1-2008	Mutaties		Saldo 31-12-2008
			Bestemming Resultaat		
	EUR	EUR	EUR		EUR
2.1.2 Algemene reserve	18.785.592	17.564.699	-1.555.528		16.009.171
2.1.3 Bestemmingsreserves					
Steunfonds	140.832	140.832			140.832
Boekenfonds	316.407	316.407	170.545		486.952
Ouderraad	0	0	89.395		89.395
Langenfonds	0	0	7.052		7.052
Recreatiefonds	0	0	37.629		37.629
Totaal bestemmingsreserves	457.239	457.239	304.621		761.860
Totaal eigen vermogen	19.242.831	18.021.938	-1.250.907		16.771.031

2.4 Voorzieningen

	Saldo 1-1-2008	Mutaties			Saldo 31-12-2008
		Dotaties 2008	Onttrekkingen 2008	Vrijval 2008	
	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR
2.4.1 Onderhoud	9.246.609	2.357.387	2.076.058	1.903.298	7.624.640
2.4.3 Overige voorzieningen					
Personele fricties	50.000	126.300	0	0	176.300
BAPO en spaarverlof	3.665.648	463.368	249.061	183.306	3.696.648
Langdurig zieken	536.102	0	0	50.033	486.069
Jubilea	684.791	0	0	19.623	665.168
	4.936.541	589.668	249.061	252.962	5.024.185
Totaal voorzieningen	14.183.150	2.947.055	2.325.119	2.156.260	12.648.825

2.5 Langlopende schulden

	Bedrag lening 1-1-2008	Aangegane leningen o/g	Aflossingen	Boekwaarde 31- 12-2008
2.5.2 Kredietinstellingen				
Rabobank € 2	1.658.347	0	0	1.658.347
Aflossing-1 2009			99.996	-99.996
Rabobank € 1	1.480.012		6.666	1.473.346
Aflossing-2 2009			79.992	-79.992
	3.138.359	0	186.654	2.951.705
Totaal langlopende schulden	3.138.359	0	186.654	2.951.705

Kredietinstellingen

Langlopende leningen voor de bouw en overname van opleidingsschepen.

Rabobank, € 2,0 M

Ingangsdatum: 1-5-2005

Looptijd 20 jaar. Aflossing: € 8.333 per maand.

Rente 10 jaar vast; 4,5% per jaar.

Rabobank, € 1,6 M

Ingangsdatum: 1-7-2007

Looptijd 20 jaar. Aflossing: € 6.666 per maand.

Vaste rente: 4,99%

Variabele rente: EUR-EURIBOR-REUTERS

PRICEWATERHOUSECOOPERS PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.
Uitsluitend voor identificatiedoeleinden

2.6 Kortlopende schulden

	31-12-08 EUR	01-01-08 EUR
2.6.1 Kredietinstellingen	179.988	188.321
2.6.2 Vooruitontvangen termijnen van gemeenten	6.524.219	0
2.6.3 Crediteuren	3.820.791	4.351.104
2.6.4 OCW	778	115.778
2.6.6 Belastingen en premies sociale verzekeringen	3.601.217	3.382.082
2.6.7 Schulden terzake pensioenen	975.173	972.499
2.6.8 Overige kortlopende schulden		
Boekenfonds	66.750	284.386
Overige schoolfondsen	189.922	191.088
Overige	1.589.174	629.633
	1.845.845	1.105.107
2.6.9 Overlopende passiva		
Geormerkte subsidies OCW	212.775	245.100
Overige subsidies	1.688.501	1.839.618
Vakantiegeld	2.429.424	2.268.532
Verplichtingen ouderbijdrage	561.103	519.871
Overige	2.458.247	1.835.816
	7.350.050	6.708.937
Totaal kortlopende schulden	24.298.061	16.823.828

Kredietinstellingen

Aflossing langlopende lening in 2009:

Lening € 2,0 M: € 99.996

Lening € 1,6 M: € 79.992

PRICEWATERHOUSECOOPERS
PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.
Uitsluitend voor identificatiedoeleinden

B6 Niet uit de balans blijvende rechten en verplichtingen

Als gevolg van het "om niet" verkrijgen van het gebouw aan de Gedempte Oude gracht (LJC Centrum) is dit pand niet in de balans opgenomen. De OZB-waarde van Gedempte Oude gracht 120 is circa € 495.000 (peildatum 1-1-1999). De verzekerde waarde van het gebouw is circa € 2.000.000.

Het huurcontract van het centraal bureau aan de Surinameweg te Haarlem loopt door tot 01-01-2011. de huur bedraagt € 16.909 per maand. Er is bankgarantie voor de huur afgegeven van € 40.000

Met Dell is een leasecontract afgesloten voor ICT-apparatuur. Het contract geldt voor 3 jaar per in gebruik genomen computer. De kosten bedragen jaarlijks circa € 504.000

Dunamare heeft de BAPO-voorzienigen gevormd op basis van de systematiek in 2007. De door het ministerie verstrekte nieuwe richtlijnen zijn nog niet toegepast in de jaarrekening 2008. Op basis van het nieuwe model heeft dunamare een BAPO verplichting van € 23.207.000. Bij deze berekening is rekening gehouden met een instroomkans, indexatie, blijf- en deelnamekans en verdiscontering. Dunamare verwacht deze toename in de toekomst te kunnen financieren uit de lumpsum.

Dunamare heeft een huurovereenkomst met het Nova-college voor de huisvesting voor de leerlingen van het hoofdvaart College. Dunamare betaalt per kwartaal circa € 135.000. Dunamare ontvangt van de gemeente Haarlemmermeer een vergoeding voor deze huurkosten. Het huurcontract loopt tot medio december 2014.

Stichting Boekenfonds LCH zal door de introductie van de regeling - "gratis schoolboeken" per 1 september 2009 worden opgeheven. In 2008 is een overeenkomst gesloten waarbij bij liquidatie eventuele reserves ten gunste komen van de voormalige LCH-scholen

Dunamare bouwt in de gemeente Haarlem twee nieuwe vmbo-scholen. Met de gemeente is afgeproken dat het aanbestedingsrisico voor maximaal 5% (over de bouwkosten en honoraria) ligt bij dunamare. Wanneer de overschrijding deze 5% te boven gaat is het risico voor de gemeente. Het maximale risico voor Dunamare bedraagt circa € 2,7 miljoen

PRICEWATERHOUSECOOPERS
PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.
Uitsluitend voor identificatiedoeleinden

B8 Toelichting op de onderscheiden posten van de exploitatierekening**3 Baten****3.1 Rijksbijdragen OCW**

	2008 EUR	2007 EUR
3.1.1 (Normatieve) Rijksbijdrage OCW		
Normatieve Rijksbijdrage (VO)	83.032.597	80.681.674
Rijksbijdrage (V)SO	<u>4.954.552</u>	<u>4.205.651</u>
	87.987.149	84.887.325
3.1.2 Overige subsidies OCW		
Geoomerkte subsidies	93.000	65.446
Niet-geoomerkte subsidies	<u>7.913.891</u>	<u>7.154.184</u>
	8.006.891	7.219.630
Totaal rijksbijdragen OCW	<u><u>95.994.040</u></u>	<u><u>92.106.955</u></u>

3.2 Overige overheidsbijdragen

	2008 EUR	2007 EUR
3.2.1 Gemeentelijke bijdragen		
3.2.1.1 Bijdrage educatie	60.162	171.293
3.2.1.3 Overige gemeentelijke bijdragen	<u>741.383</u>	<u>666.261</u>
	801.545	837.554
3.2.2 Overige	306.721	217.050
Totaal overige overheidsbijdragen	<u><u>1.108.266</u></u>	<u><u>1.054.604</u></u>

3.4 Baten werk i.o.v. derden

	2008 EUR	2007 EUR
3.4.1 Opbrengst werk i.o.v. derden		
Stagevergoedingen	<u>6.071</u>	<u>69.703</u>
	6.071	69.703
Totaal baten werk i.o.v. derden	<u><u>6.071</u></u>	<u><u>69.703</u></u>

3.5 Overige baten

	2008 EUR	2007 EUR
3.5.1 Deelnemersbijdragen	0	1.026
3.5.2 Ouderbijdragen	2.959.984	2.797.631
3.5.4 Verhuur onroerende zaken	257.526	250.129
3.5.5 Detachering personeel	590.100	610.272
3.5.8 Overige		
Opbrengst kantine	284.965	254.199
Verhuur kluisjes	50.269	41.382
Opbrengst boekenfonds	651.717	547.612
Overdrachtsgelden leerlingen	46.687	58.730
Overige	<u>1.993.453</u>	<u>1.273.710</u>
	3.027.091	2.175.633
Totaal overige baten	<u><u>6.834.701</u></u>	<u><u>5.834.691</u></u>

4 Lasten**4.1 Personele lasten**

	2008	2007
	EUR	EUR
4.1.1 Lonen en salarissen	61.174.180	59.152.665
4.1.2 Sociale lasten	11.948.248	11.841.820
4.1.3 Overige personele lasten		
4.1.3.2 Uitzendkrachten e.d.	2.620.560	1.720.241
4.1.3.3 Overige		
Dotatie overige personele voorzieningen	126.300	747.702
Overige	2.550.446	2.583.094
Totaal overige	<u>2.676.746</u>	<u>3.330.796</u>
Totaal overige personele lasten	5.297.306	5.051.037
4.1.4 Uitkeringen (-/-)	-452.516	-469.506
Totaal personele lasten	<u><u>77.967.217</u></u>	<u><u>75.576.016</u></u>

Aantal medewerkers

Gedurende het jaar 2008 waren er gemiddeld 1644 (1289 fte) medewerkers in dienst van Dunamare.

Bezoldiging bestuur

Het College van Bestuur bestond in 2008 uit drie personen die samen een belastbaar jaarloon ontvingen van € 293.135. De honorering van het College van Bestuur is conform de CAO. Het inkomen van de individuele leden van het College van Bestuur bedraagt niet meer dan het vastgestelde ministersalaris.

De leden van raad van toezicht ontvangen een onkostenvergoeding van €2.000 per jaar. De voorzitter van de raad van toezicht ontvangt een onkosten vergoeding van €3.000 per jaar.

4.2 Afschrijvingen

	2008	2007
	EUR	EUR
4.2.2 Gebouwen	1.118.934	594.542
4.2.3 Inventaris en apparatuur	3.668.749	2.586.630
4.2.4 Overige materiële vaste activa		
Schepen en Transportmiddelen	260.174	208.428
	260.174	208.428
Totaal afschrijvingen	<u><u>5.047.856</u></u>	<u><u>3.389.600</u></u>

Het afboeken van de materiële vaste activa van de opgeheven school het Spaarne en het voormalige bestuursgebouw van de Noorzee Onderwijsgroep is geboekt als extra afschrijvinglasten. In totaal betreft het de volgende bedragen:

Gebouwen	€ 517.066
Inventaris en apparatuur	€ 840.643
	<u>€ 1.357.709</u>

4.3 Huisvestingslasten

	2008	2007
	EUR	EUR
4.3.1 Huur	1.045.280	531.354
4.3.2 Dotatie onderhoudsvoorziening	432.339	1.355.155
4.3.3 Klein onderhoud en exploitatie	704.998	731.357
4.3.4 Energie en water	2.000.031	1.771.733
4.3.5 Schoonmaakkosten	1.979.624	1.839.845
4.3.6 Heffingen	81.265	66.487
4.3.7 Overige huisvestingslasten		
Tuinonderhoud	85.494	77.811
Bewaking / beveiliging	199.706	152.313
Vuilverwerking en containerhuur	153.546	160.611
Overige	204.960	240.605
	643.706	631.140
Totaal huisvestingslasten	<u><u>6.887.243</u></u>	<u><u>6.927.071</u></u>

4.4 Overige instellingslasten

	2008	2007
	EUR	EUR
4.4.1 Administratie- en beheerslasten		
Administratie en beheer	482.304	682.730
Reis- en verblijfskosten	42.030	24.011
Accountantskosten	164.579	111.222
Telefoon- en portokosten e.d.	471.978	480.211
Kantoorartikelen	273.352	210.596
Bestuurskosten	60.219	101.092
Reproductie / Drukwerk	966.779	925.637
Externe adviseurs	536.287	277.251
Overige	44.394	86.004
	<u>3.041.922</u>	<u>2.898.754</u>
4.4.2 Inventaris, apparatuur en leermiddelen		
Inventaris	344.289	653.195
Leermiddelen	1.484.377	1.459.857
Studie- en beroepskeuzebegeleiding	419.893	466.430
Examenkosten	125.609	0
Boekenfonds	757.429	478.342
Bibliotheek / mediatheek	33.686	0
Onderhoud apparatuur	183.550	0
Automatisering	1.012.320	744.459
Leasetermijnen	599.509	361.645
Overige	10.389	43.437
	<u>3.142.385</u>	<u>2.094.313</u>
	4.971.051	4.207.365
4.4.3 Dotatie overige voorzieningen		
Dotatie Onderhoud schepen	21.750	14.500
Overige dotaties	701	17.216
Vrijval ov. voorzieningen -/-	-69.656	-6.090
	<u>-47.205</u>	<u>25.626</u>
4.4.4 Overige		
Wervingskosten	347.940	261.028
Representatiekosten	340.708	276.015
Kantiekosten	295.246	276.387
Excursies / werkweek	1.323.904	1.069.734
Buitenschoolse activiteiten	426.372	465.424
Contributies	136.515	119.182
Abonnementen	124.282	122.135
Medezeggenschapsraad	63.476	23.847
Verzekeringen	106.410	112.217
Heffingen (geen huisvesting)	0	4.262
Schoolgebonden uitgaven	197.854	148.887
Overdrachtsgeleiden leerlingen	374.454	306.062
Transportmiddelen	128.185	58.540
Diverse kosten schepen	426.738	460.309
Overige	3.438.549	1.995.733
	<u>7.730.633</u>	<u>5.699.762</u>
Totaal overige instellingslasten	<u><u>15.696.401</u></u>	<u><u>12.831.507</u></u>

Accountantskosten

In het boekjaar zijn de volgende bedragen aan accountantsshonoraria ten laste van het resultaat gebracht:

	2008	2007
	EUR	EUR
Controle van de jaarrekening	110.891	111.222
Andere controle werkzaamheden	0	0
Fiscale advisering	20.242	0
Andere niet-controlediensten	33.446	0
	<u>164.579</u>	<u>111.222</u>

5 Financiële baten en lasten

	2008	2007
	EUR	EUR
5.1 <u>Financiële baten</u>		
5.1.1 Rentebaten	725.195	1.086.175
5.1.2 Overige financiële baten	<u>-4.287</u>	<u>6.451</u>
	720.908	1.092.626
5.2 <u>Financiële lasten</u>		
5.2.1 Rentelasten	312.210	667.632
5.2.2 Overige financiële lasten	<u>6.202</u>	<u>19.267</u>
	318.412	686.899
Saldo fin. baten en lasten	<u><u>402.496</u></u>	<u><u>405.727</u></u>

PRICEWATERHOUSECOOPERS

PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.
Uitsluitend voor identificatiedoeleinden

Specificatie posten OCW
Overlopende passiva: Overige OCW-subsidies

Geoormerkt en dóórlpend na 2008

	Jaar en kenmerk	Bedrag van toewijzing	Ontvangen t/m 2007	Besteed t/m 2007	Saldo 31-12-2007	Ontvangen in 2008	T.b.v. exploitatie 2008	T.b.v. invest. 2008	Saldo 31-12-2008
		EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR	EUR
Doorontwikkeling PRO 2007	BVO-07/142311M	0	95.100	0	95.100	92.300	115.100	0	72.300
Reg. aanvullende bekostiging lokalen bètavakken	BVO-07/110970M	0	150.000	0	150.000	150.000	0	160.529	139.471
Cultuureducatie SO-VSO	PO/KO/07/32023	0	0	0	0	2.981	1.977	0	1.004
Totaal doorlopend		0	245.100	0	245.100	245.281	117.077	160.529	212.775

PRICEWATERHOUSECOOPERS
PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.
Uitsluitend voor identificatiedoeleinden

C2 bestemming saldo staat van baten en lasten

Statutaire regeling inzake bestemming resultaat en resultaatbestemming 2008.

De Raad van Toezicht heeft ingestemd het resultaat ad -€ 1.251k als volgt te verdelen:

	X€1.000
Toevoeging algemene reserve	-1.556
Toevoeging aan bestemmingsreserves	305
Resultaat	<u><u>-1.251</u></u>

C3 Gebeurtenissen na balansdatum

Er hebben zich geen gebeurtenissen na balansdatum voorgedaan.

PRICEWATERHOUSECOOPERS
PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.
Uitsluitend voor identificatiedoeleinden

D1 Gegevens over de rechtspersoon

Bestuursnummer 41664
 Naam instelling Dunamare Onderwijsgroep

Adres Surinameweg 8
 Postadres Postbus 4470
 Postcode / Plaats 2003 EL Haarlem
 Telefoon 023 - 5303 600
 Fax 023 - 5303 601
 Internet-site www.dunamare.nl

Contactpersoon John Kruijer
 E-mail j.kruijer@dunamare.nl

Brin	Naam	Plaats	Sector	Soort
01KL	Noorzee Onderwijsgroep - Ichthus College TL - Ichthus College HAG - Sterren College - Maritieme Academie - Technisch College - Maritiem College - Wim Gertenbach College - Schepen	Driehuis Driehuis Haarlem Harlingen Velsen Velsen Zantvoort Harlingen	VO	vmbo - t havo, vwo, gym. vmbo (+ lwoo) vmbo pro, vmbo (+ lwoo) vmbo vmbo - t vmbo
02KM	Damate College - LJC ² Oost - LJC ² Individueel - LJC ² Grafimedia	Haarlem Haarlem Haarlem	VO	vmbo vmbo (+ lwoo) vmbo
02YH	Montessori College	Aerdenhout	VO	vmbo - t
13JF	Tender College	IJmuiden	VO	pro, vmbo (+ lwoo)
15NE	Oost-ter-Hout (PV)	Haarlem	VO	pro
16PJ	Praktijkschool de Linie	Hooddorp	VO	pro
18EC	Prof. Gunningschool	Haarlem	WEC	so / vso
19EQ	Hartenlustschool	Bloemendaal	VO	vmbo - t
19TI	Solyvius College - Haarlemmermeer College - Hoofdvaart College	Hoofddorp Hoofddorp	VO	vmbo - t, havo, vwo vmbo (+ lwoo)
20EK	Vellesan College	IJmuiden	VO	vmbo, havo, vwo
20RC	SGM Schoter	Haarlem	VO	vmbo - t, havo, vwo
20RF	Coomhert Lyceum	Haarlem	VO	vmbo - t, havo, vwo, gyr
25FU	Openbaar Ewaldcentrum - ISK - Daaf Geluk - LJC ² Centrum - Paulus mavo/vmbo - Teyler College - Het Spaarne	Haarlem Haarlem Haarlem Haarlem Haarlem Haarlem	VO	vmbo vmbo (+ lwoo) vmbo vmbo (+ lwoo) pro, vmbo (+ lwoo) vmbo - t, havo, vwo
26JE	Praktijkschool Kon. Emma	Hoofddorp	VO	pro

**PricewaterhouseCoopers
Accountants N.V.**

Thomas R. Malthusstraat 5
1066 JR Amsterdam
Postbus 90357
1006 BJ Amsterdam
Telephone (020) 568 66 66
Facsimile (020) 568 68 88
Direct phone (020) 568 61 47
Direct fax (020) 568 61 66
www.pwc.com/nl

Aan het College van Bestuur
van Stichting Dunamare Onderwijsgroep
t.a.v. de heer drs. A.J. Strijker
Surinameweg 8
2035 VA Haarlem

9 juli 2009

Referentie: RG/e0126576/JD/ed

Onderwerp: Rapport van bevindingen 2008

Geachte heer Strijker,

Wij hebben de jaarstukken 2008 van uw instelling gecontroleerd ten behoeve van het Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap. Onze bevindingen ten aanzien van deze controle zijn in overeenstemming met het Controleprotocol OCW 2008 in deze rapportage opgenomen. Wij verzoeken u deze rapportage samen met de accountantsverklaring en de verantwoording aan OCW te sturen. U kunt hierbij aangeven hoe u heeft gereageerd op de geconstateerde bevindingen.

Controlewerkzaamheden

Wij hebben de controle verricht in overeenstemming met Nederlands recht en het Controleprotocol OCW 2008.

Controlebevindingen

Wij hebben geconstateerd dat Stichting Dunamare Onderwijsgroep niet in alle gevallen de Europese aanbestedingsrichtlijnen heeft nageleefd. In 2008 zijn twee nieuwe contracten afgesloten inzake IT-dienstverlening met een contractwaarde van euro 410.000, respectievelijk euro 495.000. De waarde van de contracten ligt boven de drempel voor Europese aanbesteding. Desondanks zijn de contracten niet Europees aanbesteed. Deze bevinding heeft geen invloed op de accountantsverklaring.

De stichting heeft kennis genomen van deze constatering.

Hoogachtend,
PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.

R. Goldstein RA
Partner

Het bestuur van Stichting Dunamare Onderwijsgroep,
Haarlem

Accountantsverklaring

PricewaterhouseCoopers
Accountants N.V.
Thomas R. Malthusstraat 5
1066 JR Amsterdam
Postbus 90357
1006 BJ Amsterdam
Telefoon (020) 568 66 66
Fax (020) 568 68 88
www.pwc.com/nl

Verklaring betreffende de jaarrekening

Wij hebben de in dit verslag opgenomen jaarrekening 2008 van Stichting Dunamare Onderwijsgroep te Haarlem bestaande uit de balans per 31 december 2008 en de staat van baten en lasten over 2008 met de toelichting gecontroleerd.

Verantwoordelijkheid van het bevoegd gezag

Het bevoegd gezag van de scholen is verantwoordelijk voor het opmaken van de jaarrekening die het vermogen en resultaat getrouw dient weer te geven, alsmede voor het opstellen van het jaarverslag, beide in overeenstemming met de Regeling jaarverslaggeving onderwijs (WJZ/2007/50507). Tevens is het bevoegd gezag bestuur van de scholen verantwoordelijk voor de financiële rechtmatigheid van de in de jaarrekening verantwoorde baten, lasten en balansmutaties. Dit houdt in dat deze bedragen in overeenstemming dienen te zijn met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen. Deze verantwoordelijkheden omvatten onder meer: het ontwerpen, invoeren en in stand houden van een intern beheersingssysteem relevant voor het opmaken van en getrouw weergeven in de jaarrekening van vermogen en resultaat, zodanig dat deze geen afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten bevat en voor de naleving van de relevante wet- en regelgeving, het kiezen en toepassen van aanvaardbare grondslagen voor financiële verslaggeving en het maken van schattingen die onder de gegeven omstandigheden redelijk zijn.

Verantwoordelijkheid van de accountant

Onze verantwoordelijkheid is het geven van een oordeel over de jaarrekening op basis van onze controle, als bedoeld in artikel 18, derde lid van het Bekostigingsbesluit W.V.O. Wij hebben onze controle verricht in overeenstemming met Nederlands recht waaronder het controleprotocol OCW 2008. Dienovereenkomstig zijn wij verplicht te voldoen aan de voor ons geldende gedragsnormen en zijn wij gehouden onze controle zodanig te plannen en uit te voeren dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de jaarrekening geen afwijkingen van materieel belang bevat. Een controle omvat het uitvoeren van werkzaamheden ter verkrijging van controle-informatie over de bedragen en de toelichtingen in de jaarrekening.

De keuze van de uit te voeren werkzaamheden is afhankelijk van de professionele oordeelsvorming van de accountant, waaronder begrepen zijn beoordeling van de risico's van afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude of fouten.

In die beoordeling neemt de accountant in aanmerking het voor het opmaken van en getrouw weergeven in de jaarrekening van vermogen en resultaat alsmede het voor de naleving van de betreffende wet en regelgeving relevante interne beheersingssysteem, teneinde een verantwoorde keuze te kunnen maken van de controlewerkzaamheden die onder de gegeven omstandigheden adequaat zijn maar die niet tot doel hebben een oordeel te geven over de effectiviteit van het interne beheersingssysteem van de scholen. Tevens omvat een controle onder meer een evaluatie van de aanvaardbaarheid van de toegepaste grondslagen voor financiële verslaggeving en van de redelijkheid van schattingen die het bevoegd gezag van de scholen heeft gemaakt, alsmede een evaluatie van het gehele beeld van jaarrekening.

Wij zijn van mening dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Oordeel

Naar ons oordeel geeft de jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Stichting Dunamare Onderwijsgroep per 31 december 2008 en van het resultaat over 2008 in overeenstemming met de Regeling jaarverslaggeving onderwijs (WJZ/2007/50507).

Voorts zijn wij van oordeel dat de in deze jaarrekening verantwoorde baten, lasten en balansmutaties over 2008 voldoen aan de eisen van financiële rechtmatigheid. Dit houdt in dat deze bedragen in overeenstemming zijn met de in de relevante wet- en regelgeving opgenomen bepalingen, zoals die in het controleprotocol OCW 2008 zijn vermeld.

Verklaring betreffende andere wettelijke voorschriften en/of voorschriften van regelgevende instanties.

Op grond van de wettelijke verplichting ingevolge artikel 2:393 lid 5 onder f BW melden wij dat het jaarverslag, voor zover wij dat kunnen beoordelen, verenigbaar is met de jaarrekening zoals vereist in artikel 2:391 lid 4 BW.

Amsterdam, 9 juli 2009

PricewaterhouseCoopers Accountants N.V.

R. Goldstein RA

Bijlage E

Verslag Gesprek Dunamare Onderwijsgroep en gemeente Haarlem op 22 januari 2010 Aanwezig: dhr. Strijker (Dunamare), dhr. Divendal, dhr. Platt en mevr. Out (afdeling J.O.S.)

Op vrijdag 22 januari 2010 heeft overleg plaatsgevonden tussen Gemeente Haarlem in de personen van dhr. Divendal, dhr. Platt, mevr. Out en dhr. Strijker van Dunamare inzake het inhoudelijk jaarverslag en de jaarrekening inclusief de accountantsverklaring 2008.

Met betrekking tot het **inhoudelijk jaarverslag 2008** is over de volgende onderwerpen gesproken.

- Over de positie van het beroepsgerichte vmbo in de regio in relatie tot de nieuwbouw van twee beroepsgerichte vmbo-gebouwen wordt op basis van onderstaand overzicht geconcludeerd, dat de grootte van de beide schoolgebouwen naar verwachting passend zijn, gelet op de prognose van de aanmelding van leerlingen voor 2010. De aantrekkingskracht van de beide nieuwbouwscholen zal een positieve trend veroorzaken.

School	prognose 1-10-2010**	1-10-2009	1-10-2008	1-10-2007
Sterren College*	670	716	650	735
LJC2	1150	1114	1089	1149
Totaal	1820	1830	1739	1884

*vanaf 1-10-2009 incl. taalklas (63 leerlingen)

** verwachting school

Het College van Bestuur kiest bij de bouw van beide VMBO-scholen voor een combinatie van een aansprekend en hoogwaardiger onderwijsaanbod dat beter pas bij de cultuur en de werkgelegenheid in deze stad en de nieuwbouw. De bouw biedt kansen om de trend om te buigen naar bloeiende scholen.

M.b.t. het Sterren College is gekozen voor het kenmerk 'dorpje in het groen'.

Kleinschalige afdelingen op grote kavel. Onderwijsaanbod: TL, GL, Basis en Kader voor Handel en Administratie, Horeca, Groen, Zorg en Welzijn breed, Hout en Bouw gericht op fijne houtbewerking, restauratie en andere hoogwaardige toepassingen. Het Sterren College kan met deze 'schone' afdelingen een imago verwerven dat dat van de TL scholen benadert. Het gebouw en de locatie dragen daartoe bij.

Voor het LJC² wordt een modern gebouw gerealiseerd, gericht op theater, muziek(techniek) en mode. Aansprekend aanbod dat aansluit bij de populaire life style elementen. Onderwijsaanbod: TL, GL. Basis en kader Grafische Techniek, elektrotechniek, Zorg en Welzijn breed (met aandacht voor haar en visagie), SDV, Handel en Administratie, Mode en kleding. Het LJC kan alle opleidingen (m.u.v. de TL) groeperen rond aansprekende dingen als muziek, theater, optreden, mode en visagie, catwalk, webdesign en press. Een ICT opleiding zou nog een goede aanvulling zijn.

- In het jaarverslag is in beeld gebracht hoe de leerlingenstromen verlopen. In het gesprek geeft Dunamare aan dat het totaal aantal leerlingen over de volle breedte van de scholen in Haarlem geen daling laat zien. Er is juist sprake van een (lichte) stijging.
- T.a.v. de onderlinge samenhang en samenwerking tussen de scholen (p. 5) vindt intensivering plaats door een hogere frequentie van de studiedagen. Tevens zijn er diverse overlegvormen waarbij vergaande samenwerking van directeuren en rectoren wordt vereist, bijvoorbeeld clusteroverleggen. In de vorm van de Expertacademie wordt gebruik gemaakt van elkaars expertise op uiteenlopend gebied.
- Inzake de verhouding tussen de scholen en het centraal bureau (p. 5/6) is de verbetering in de dienstverlening in 2009 verder doorgezet. Juridische ondersteuning is een hoofddaccent van de dienstverlening aan scholen geworden. Per medio 2009 heeft ook een intensieve ondersteuning aan scholen plaats gevonden bij het opstellen van de eigen jaarrekening alsmede de begroting.
- Op basis van de resultaten van de evaluatie van de organisatiestructuur/functioneren College van Bestuur (CvB) en Raad van Toezicht (RvT) (p. 6) is hieruit voortvloeiende plan van aanpak ontwikkeld. Hoofdpunten zijn:
  - Versterking van ondersteunende functies: zie resultaten aanpak zoals hierboven beschreven
  - Kaders voor planning & control: heldere kaders voor opstellen van rapportages van afzonderlijke scholen door nieuwe afdeling P& C
  - Realisatie van goede vermogenspositie: intensivering van sturing en bewaking door CvB.
  - Besturingsfilosofie: intensivering en professionalisering van contact tussen CvB en schooldirecteuren/rectoren
  - Functioneren CvB en RvT: goede samenwerking binnen CvB en met RvT.
- Het strategisch beleidsplan (p. 6) is in concept vorm voorgelegd aan de Gemeenschappelijk Medezeggenschap Raad, die uiteindelijk niet met deze conceptversie heeft ingestemd. Er loopt hierover een procedure bij de Ondernemingskamer van het Gerechtshof in Amsterdam. Er bestaat een geschil over de rechtsgeldigheid van de termijn waarbinnen instemming dient te worden verkregen. Dunamare zal te zijner tijd een nieuw Strategisch Beleidsplan aan de GMR voorleggen.
- Op pagina 7 wordt aangegeven dat Dunamare de continue verbetering en vernieuwing van het onderwijs als belangrijke aandachtspunt heeft. Dunamare geeft hieraan vorm door dit onderwerp regelmatig op het bilateraal overleg tussen directeur/rector en CvB, en op studiedagen te agenderen. Ook is het opgenomen in de managementcontracten met schooldirecteuren/rectoren en schoolplannen.
- M.b.t. de doorstroommogelijkheden voor leerlingen en uitval voorkomen (p.8) zijn alle activiteiten gericht op een maximaal op niveau uitstromen van leerlingen. Bovendien worden tussen schoolbesturen onderling afspraken gemaakt over hantering van de toelatingscriteria om voortijdse uitstroom zoveel mogelijk te voorkomen.
- M.b.t. het Onderwijsbeleid voert Dunamare uit, neemt deel aan of werkt samen met: Rotonde, Taalklas Voortgezet Onderwijs (VO) voor anderstalige leerlingen,

Samenwerking met NOVA/Bureau Jeugdzorg(BJZ)/Paswerk i.v.m. leer-werktrajecten, vermindering schooluitval, intensieve samenwerking met NOVA. De resultaten hiervan worden zichtbaar in kwalificatie binnen het vmbo en verkorting van leerlijnen. De Rotonde is een voorbeeld van die samenwerking. Samen met BJZ, de gemeente Haarlem en Paswerk wordt een toekomst gezocht voor de leerwerkbedrijven. Door samenwerking met andere schoolbesturen VO en de gemeente Haarlem voert Dunamare de Taalklas VO uit.

- M.b.t. het dreigend lerarentekort (p.13) bleek er meer aanbod vanuit zijinstromers dan vacatures te zijn. Omdat Dunamare ook een aantal boventalligen diende te herplaatsen is ongeveer 35% van de vacatures voorzien door zij-instromers.
- M.b.t. het risicoprofiel (p. 23) zijn er vier onderwerpen te noemen:
  - Politiek: er is een onzekerheid rond de financiering van de functieschalen. Ook is vanuit het ministerie OCW nog geen uitsluitsel over stijgende pensioenpremies verstrekt. I.v.m. bezuinigingen door rijksoverheid zullen ook ombuigingen op lokaal niveau plaats vinden.
  - Leerlingen: Dunamare heeft een 100% aandeel in beroepsgericht vmbo-onderwijs. In het AVO-onderwijs heeft Dunamare een aanzienlijk kleiner marktaandeel. Door dalende leerlingenaantal op het beroepsgerichte vmbo is deze daling moeilijk op te vangen. Deze daling is extra zorgelijk, doordat vooral in het beroepsgerichte vmbo komende jaren grote investeringen zijn gepland.
  - Gebouwen: het totale onderhoudsplan over 20 jaar bedraagt circa € 46 miljoen. Het onderhoudsplan wordt gedekt door de voorziening groot onderhoud. De hoogte van de voorziening is toereikend om de geplande werkzaamheden uit te voeren. Voor alle projecten, ook de bouw van de 2 vmbo-scholen, wordt financiële dekking gevonden in de exploitatie van de school of door middel van kredieten van derden. Bij de bouw van de twee vmbo-scholen in de gemeente Haarlem is afgesproken dat Dunamare maximaal 5% van de totale bouwsom zal financieren door een tegenvallende aanbesteding.
  - Personeel: Dunamare heeft een arbo- en verzuimcoördinator aangetrokken en huurt direct bedrijfsartsen in. Er wordt periodiek gerapporteerd over de ziekteverzuimcijfers. Het afgelopen jaar is het ziekteverzuim gedaald naar 5,12%.
- De ontwikkelingen van het Teyler College verloopt zoals voorzien. Jaarlijks melden zich 100 leerlingen aan. De school heeft gedurende dit schooljaar een vierde leerjaar. Dunamare legt flink op de exploitatie bij. Voor een aanvaardbare exploitatie is verdere groei van het aantal leerlingen noodzakelijk. Deze zal naar verwachting optreden als de definitieve huisvesting gereed is. Hierover vinden op dit moment gesprekken tussen Dunamare en gemeente plaats.

Met betrekking tot het **jaarverslag publieke versie** is over de volgende onderwerpen gesproken:

- M.b.t. de financiële kengetallen is het eigen vermogen van Dunamare ondanks het tekort in 2008 voldoende. Dunamare valt binnen de door het ministerie van OCW gehanteerde bandbreedte. Uit landelijke cijfers blijkt dat grote schoolbesturen een lager weerstandsvermogen hebben dan het landelijke gemiddelde. Dit is te verklaren doordat grote besturen minder weerstandsvermogen nodig hebben, omdat de risico's

beter verspreid kunnen worden. Het CvB is echter wel van mening dat op basis van ons risicoprofiel, het weerstandsvermogen de komende jaren versterkt moet worden. Dit streven is terug te zien in de begrotingsdoelstelling van 2010 (volgt in april).

Met betrekking tot de **accountantsverklaring 2008** wordt gesproken over twee aandachtspunten.

- Dunamare heeft geen reactie m.b.t. de geconstateerde bevindingen bij de accountantsverklaring en verantwoording 2008 ten behoeve van het Ministerie OCW toegevoegd, omdat de status van deze bevindingen in de jaarrekening 2009 zal worden aangegeven.
- Dunamare geeft aan dat de achterliggende reden van het niet in alle gevallen naleven van de Europese aanbestedingslijnen ligt in de grote schaalvergroting door de fusie in 2007. De drie relatief kleine organisaties zijn opgegaan in een grote onderwijsinstelling met een omzet van ruim 100 miljoen euro. Deze schaalvergroting heeft er toe geleid, dat Dunamare met veel ingehuurde diensten boven de drempel van Europese aanbestedingsrichtlijnen valt. In de komende jaren zal Dunamare een groot aantal aanbestedingen doen, die vastgelegd zijn in een aanbestedingskalenderjaar.